

Конституційний Суд України

**АЛФАВІТНО-ПРЕДМЕТНИЙ
ПОКАЖЧИК
ДО РІШЕНЬ І ВИСНОВКІВ
КОНСТИТУЦІЙНОГО СУДУ УКРАЇНИ
(1997 – 2012)**

*Відповідальний редактор
А.С. Головін,
Голова Конституційного Суду України*

УДК 014.5:342.531.43(477)

ББК 91.9:67

A53

**Алфавітно-предметний покажчик до рішень і висновків
A53 Конституційного Суду України (1997–2012) / Конституц. Суд
України; уклад. В. Є. Дубровський [та ін.]; відп. ред. А. С. Голо-
ловін.– К.: Логос, 2012.– 123 с.
ISBN 978-966-171-571-3.**

Алфавітно-предметний покажчик створено з метою швидкого пошуку інформації у рішеннях і висновках Конституційного Суду України. У виданні в алфавітному порядку розміщено юридичні поняття, правові категорії, що були предметом розгляду єдиного органу конституційної юрисдикції в Україні.

Алфавітно-предметний покажчик розрахований на широке коло користувачів: юристів, студентів юридичних навчальних закладів, працівників органів державної влади та органів місцевого самоврядування. Складений українською та російською мовами.

ББК 91.9:67+67.9(4УКР)300.1я1

Алфавитно-предметный указатель создан с целью быстрого поиска информации в решениях и заключениях Конституционного Суда Украины. В издании в алфавитном порядке размещены юридические понятия, правовые категории, которые были предметом рассмотрения единственного органа конституционной юрисдикции в Украине.

Алфавитно-предметный указатель рассчитан на широкий круг пользователей: юристов, студентов юридических учебных заведений, работников органов государственной власти и органов местного самоуправления. Составлен на украинском и русском языках.

В і д п о в і д а л ь н и й р е д а к т о р :

А. С. Головін – Голова Конституційного Суду України

У к л а д а ч і – В.Є. Дубровський, Л.І. Бірюк, Ю.М. Михеєнко

Р е д а к ц і й н а к о л е г і я :

Ю.В. Баулін – голова редакційної колегії

М.В. Аршевська, К.О. Пігнаста, С.І. Сидоренко

ПЕРЕДМОВА

Алфавітно-предметний покажчик до рішень і висновків Конституційного Суду України має на меті допомогти читачам працювати з зазначеними актами, максимально швидко знаходити потрібну інформацію, у тому числі правові позиції Конституційного Суду України з того чи іншого питання.

Алфавітно-предметний покажчик складено до рішень і висновків Конституційного Суду України, прийнятих у 1997–2012 роках. За цей період єдиний орган конституційної юрисдикції в Україні ухвалив 281 рішення та дав 23 висновки.

Видання буде корисним для всіх, хто цікавиться питаннями теорії і практики конституціоналізму, конституційного права, захисту прав і свобод людини тощо. З огляду на це під час розробки покажчика особлива увага приділялася його структурі з тим, щоб формулювання були зрозумілими, а користування – зручним.

Алфавітно-предметний покажчик складено за правовими категоріями (юридичними поняттями, назвами органів державної влади, місцевого самоврядування тощо), які застосовуються у Конституції України, законах України, актах Конституційного Суду України та можуть бути ключовими для пошуку потрібної інформації. Зазначені правові категорії викладено в алфавітному порядку у вигляді окремих статей, в яких максимально стисло сформульовано питання, що розглядалися Конституційним Судом України, із зазначенням реквізитів відповідних рішень, висновків Конституційного Суду України. Окремі з таких статей додатково структуровані для більшої зручності користування виданням.

Правові позиції Конституційного Суду України, викладені у його рішеннях і висновках, поза всяким сумнівом, є підґрунтям для правильного розуміння і застосування приписів Конституції України, законів України, а також коректного застосування правових категорій. Тож сподіваюся, що це видання допоможе у правозастосуванні, нормотворчій діяльності, навчанні та проведенні наукових досліджень, сприятиме підвищенню ефективності захисту прав і свобод людини і громадянина, що є головною метою правової держави.

З повагою до читачів

*Голова
Конституційного Суду України*

А. С. ГОЛОВІН

АВТОНОМНА РЕСПУБЛІКА КРИМ (АРК):

статус АРК – непов'язаність особливостей повноважень, організації та діяльності органів АРК з принципом поділу влади (від 21 грудня 2001 року № 19-рп/2001, пп. 5.2)*; територія АРК (від 16 січня 2003 року № 1-рп/2003, пп. 1.4, 2.1); делегування законом повноважень органам влади АРК та повернення їх органам виконавчої влади (від 3 лютого 2009 року № 4-рп/2009, п. 6, 7, 8, 9, 10); принцип поєднання централізації і децентралізації у здійсненні державної влади щодо АРК (від 3 лютого 2009 року № 4-рп/2009, п. 9);

Конституція АРК (від 16 січня 2003 року № 1-рп/2003); верховенство відносно правових актів, які приймають органи АРК (від 27 лютого 2001 року № 1-рп/2001, пп. 2.2; від 18 вересня 2008 року № 17-рп/2008, пп. 3.1); внесення змін до Конституції АРК (від 18 вересня 2008 року № 17-рп/2008, пп. 3.1, 3.2);

повноваження АРК:

– відання АРК у бюджетній та податковій сферах (від 16 січня 2003 року № 1-рп/2003, пп. 4.1); бюджет АРК (від 27 лютого 2001 року № 1-рп/2001, пп. 4.2);

– порядок управління майном, що належить АРК або передане їй в управління (від 27 лютого 2001 року № 1-рп/2001, пп. 4.1);

– забезпечення виконання цінової політики органами АРК (від 10 лютого 2000 року № 2-рп/2000, п. 3);

– повноваження щодо об'єднань громадян – неповноважність врегульовувати питання утворення і діяльності політичних партій та інших об'єднань громадян (від 3 березня 1998 року № 2-рп/98); відсутність переваг у питаннях формування політичних партій перед іншими суб'єктами адміністративно-територіального устрою України (від 12 червня 2007 року № 2-рп/2007, п. 11); невідомість будь-яких питань, пов'язаних з утворенням чи діяльністю політичних партій (від 12 червня 2007 року № 2-рп/2007, п. 11);

Верховна Рада АРК:

– статус Верховної Ради АРК – недопустимість визначення Верховної Ради АРК як органу законодавчої влади (від 2 червня 1998 року № 7-рп/98, п. 4); правовий статус Президії Верховної Ради АРК (від 27 лютого 2001 року № 1-рп/2001, пп. 3.3); визначення повноважень Рахункової палати Верховної Ради АРК (від 27 лютого 2001 року № 1-рп/2001, п. 5); порядок обчислення скликань у

* У дужках зазначаються: дата прийняття та номер акта Конституційного Суду України, його пункти (п.), підпункти (пп.), резолютивна частина (р.ч.). Номер акта Конституційного Суду України містить вказівку на його вид: рішення (зп, рп), висновки (в), ухвала (уп).

разі проведення позачергових виборів (від 4 червня 2009 року № 13-рп/2009, п. 6); конституційні засади виборів та строк повноважень Верховної Ради АРК (від 17 червня 2010 року № 2-в/2010; від 18 листопада 2010 року № 3-в/2010, пп. 4.4);

– повноваження Верховної Ради АРК – неповноважність врегулювати питання утворення і діяльності політичних партій та інших об'єднань громадян (від 3 березня 1998 року № 2-рп/98); неповноважність встановлювати правові засади обчислення часу (від 25 березня 1998 року № 4-рп/98, п. 4); недопустимість визначення Верховної Ради АРК як органу законодавчої влади (від 2 червня 1998 року № 7-рп/98, п. 4); повноваження Верховної Ради АРК у бюджетній сфері (від 2 червня 1998 року № 7-рп/98, п. 2, 3); неповноважність проводити “парламентські слухання” (від 27 лютого 2001 року № 1-рп/2001, пп. 2.1); неповноважність виносити на всенародне обговорення проект нормативно-правового акта (від 27 лютого 2001 року № 1-рп/2001, пп. 2.4); неповноважність вирішувати питання укладення і розірвання контрактів з керівниками підприємств, установ, організацій, що належать АРК (від 27 лютого 2001 року № 1-рп/2001, пп. 3.2); неправомірність надавати Президії Верховної Ради АРК деякі повноваження (від 27 лютого 2001 року № 1-рп/2001, пп. 3.3); право Верховної Ради АРК і сільських, селищних, міських рад встановлювати додаткові пільги щодо оподаткування у межах сум, які надходять до їх бюджетів (від 16 лютого 2010 року № 5-рп/2010, пп. 3.5, п. 1 р.ч.);

– правові акти Верховної Ради АРК (від 2 червня 1998 року № 7-рп/98, п. 3, 4; від 27 лютого 2001 року № 1-рп/2001); неповноважність використовувати термін “закон Автономної Республіки Крим” як форму нормативно-правового акта Верховної Ради АРК (від 25 березня 1998 року № 4-рп/98, п. 5); неповноважність приймати закони (від 2 червня 1998 року № 7-рп/98, п. 3, 4);

– статус депутатів Верховної Ради АРК – сумісність мандата депутата Верховної Ради АРК з іншими видами діяльності (від 21 грудня 2001 року № 19-рп/2001); несумісність посади сільського, селищного, міського голови з мандатом депутата Верховної Ради АРК (від 20 травня 2004 року № 12-рп/2004).

АДМІНІСТРАТИВНО-ТЕРИТОРІАЛЬНИЙ УСТРІЙ – визначення територіального устрою України виключно законами (від 13 липня 2001 року № 11-рп/2001, п. 4, п. 3 р.ч.); адміністративно-територіальна одиниця (від 13 липня 2001 року № 11-рп/2001, п. 2); терміни “район”, “район у місті” (від 13 липня 2001 року № 11-рп/2001,

п. 1 р.ч.); поняття “державна територія” (територія України) і “територія відповідної адміністративно-територіальної одиниці” (від 16 січня 2003 року № 1-рп/2003, пп. 1.4); поняття “столиця” (від 16 січня 2003 року № 1-рп/2003, пп. 3.1).

БАНКРУТСТВО – принципи державної політики стосовно банкрутства щодо суб’єктів господарювання у комунальному секторі економіки та права і законні інтереси їх кредиторів (*від 20 червня 2007 року № 5-рп/2007, пп. 3.1).*

БЛАГОДІЙНИЦТВО І БЛАГОДІЙНА ДІЯЛЬНІСТЬ – плата за надання медичних послуг як внесення добровільної компенсації (*від 25 листопада 1998 року № 15-рп/98, п. 3, 4); правовий режим благодійних внесків і пожертв фізичних та юридичних осіб (від 28 жовтня 2009 року № 28-рп/2009, пп. 3.2).*

БЮДЖЕТ – контроль Рахункової палати за виконанням видаткової частини Державного бюджету України (*від 23 грудня 1997 року № 7-зп, п. 2, 3); повноваження Верховної Ради АРК у бюджетній сфері (від 2 червня 1998 року № 7-рп/98, п. 2, 3); парламентський контроль за формуванням та виконанням Державного бюджету України та місцевих бюджетів (від 21 грудня 2000 року № 4-в/2000, п. 3, 4, 5); принцип самостійності місцевих бюджетів (від 9 лютого 2000 року № 1-рп/2000, пп. 5.1, 5.2; від 16 січня 2003 року № 1-рп/2003, пп. 4.1; від 16 лютого 2010 року № 5-рп/2010, пп. 3.4, 3.5); бюджет АРК (від 27 лютого 2001 року № 1-рп/2001, пп. 4.2); прагнення держави до збалансованості бюджету (від 5 квітня 2001 року № 3-рп/2001, п. 3; від 16 березня 2004 року № 6-рп/2004, п. 6; від 27 листопада 2008 року № 26-рп/2008, пп. 3.2, 3.3, п. 1 р.ч.; від 26 грудня 2011 року № 20-рп/2011, пп. 2.3).*

ВВІЗНЕ МИТО – тимчасова надбавка до діючих ставок ввізного мита (*від 23 червня 2009 року № 15-рп/2009).*

ВЕРХОВЕНСТВО ПРАВА (*від 2 листопада 2004 року № 15-рп/2004, пп. 4.1; від 19 жовтня 2009 року № 26-рп/2009, пп. 3.12; від 10 червня 2010 року № 15-рп/2010, пп. 3.2; від 8 грудня 2011 року № 16-рп/2011, п. 5); складові принципи верховенства права, яким має відповідати законодавче регулювання щодо можливості оскарження рішень суду (від 2 листопада 2011 року № 13-рп/2011, пп. 3.3; від 25 квітня 2012 року № 11-рп/2012, пп. 3.1; від 29 серпня 2012 року № 16-рп/2012, пп. 5.2);*

- елементи (від 22 грудня 2010 року № 23-рп/2010, пп. 4.1);
- легітимна мета (від 16 жовтня 2008 року № 24-рп/2008, п. 5);
- справедливість (від 2 листопада 2004 року № 15-рп/2004, пп. 4.1; від 1 грудня 2004 року № 18-рп/2004, пп. 3.4); вимога визначеності, ясності і недвозначності правової норми (від 22 вересня 2005 року № 5-рп/2005, пп. 5.3); принцип справедливості в кримінальному праві (від 26 січня 2011 року № 1-рп/2011, п. 4); розмірність як елемент принципу справедливості (від 24 березня 2005 року № 2-рп/2005, пп. 4.3; від 20 червня 2007 року № 5-рп/2007, пп. 3.7); принцип справедливості щодо можливості оскарження рішень суду (від 2 листопада 2011 року № 13-рп/2011, пп. 3.3; від 25 квітня 2012 року № 11-рп/2012, пп. 3.1; від 29 серпня 2012 року № 16-рп/2012, пп. 5.2);
- принцип правової визначеності (від 11 березня 2010 року № 8-рп/2010, пп. 3.4; від 29 червня 2010 року № 17-рп/2010, пп. 3.1, 3.3; від 22 грудня 2010 року № 23-рп/2010, пп. 4.1, 4.3);
- принцип пропорційності (співмірності, розмірності, домірності) (від 2 листопада 2004 року № 15-рп/2004, пп. 4.2; від 24 березня 2005 року № 2-рп/2005, пп. 4.3; від 12 червня 2007 року № 2-рп/2007, п. 5, 8, 10; від 20 червня 2007 року № 5-рп/2007, п. 3; від 19 жовтня 2009 року № 26-рп/2009, пп. 3.3; від 26 грудня 2011 року № 20-рп/2011, пп. 2.1; від 29 серпня 2012 року № 16-рп/2012, пп. 5.2); принцип пропорційності у сфері соціального захисту (від 25 січня 2012 року № 3-рп/2012, пп. 2.2, п. 1 р.ч.);
- передбачуваність правового регулювання (від 11 жовтня 2005 року № 8-рп/2005, п. 4; від 13 грудня 2012 року № 18-рп/2012, п. 4);
- верховенство закону у системі нормативно-правових актів (від 1 квітня 2008 року № 4-рп/2008, пп. 4.2);
- верховенство права у розбудові системи правосуддя та здійсненні судочинства (від 11 березня 2010 року № 8-рп/2010, пп. 3.2, 3.4); верховенство права в податковій сфері (від 16 лютого 2010 року № 5-рп/2010, пп. 3.5); верховенство права при зупиненні виконавчого провадження та заходів примусового виконання судових рішень (від 13 грудня 2012 року № 18-рп/2012, п. 2).

ВЕРХОВНА РАДА УКРАЇНИ (ВРУ):

статус ВРУ – єдиний орган законодавчої влади (від 2 червня 1998 року № 7-рп/98, п. 4; від 17 жовтня 2002 року № 17-рп/2002, п. 2, п. 1 р.ч.); повноважність (від 17 жовтня 2002 року № 17-рп/2002); умови дострокового припинення повноважень ВРУ (від 19 травня 2004 року № 11-рп/2004); порядок обчислення скликань у разі про-

ведення позачергових виборів (від 4 червня 2009 року № 13-рп/2009, п. 6); відкритість роботи (від 11 липня 2012 року № 15-рп/2012, п. 3);

– можливість зміни статусу – зменшення конституційного складу ВРУ (від 27 червня 2000 року № 1-в/2000, пп. 3.1); запровадження двопалатного парламенту (від 11 липня 2000 року № 2-в/2000, пп. 3.1); зміна строку повноважень (від 18 листопада 2010 року № 3-в/2010, пп. 4.1); зміна строків проведення чергових виборів (від 18 листопада 2010 року № 3-в/2010, пп. 4.2);

– фракції, коаліція депутатських фракцій – порядок утворення фракцій (від 3 грудня 1998 року № 17-рп/98); коаліція депутатських фракцій у ВРУ (від 17 вересня 2008 року № 16-рп/2008, пп. 3.2, 3.3, п. 1 р.ч.); формування коаліції депутатських фракцій (від 6 квітня 2010 року № 11-рп/2010);

– порядок роботи ВРУ – поняття “парламентська (депутатська) більшість”, “більшість від конституційного складу” парламенту (його палат), “більшість голосів депутатів” (від 27 червня 2000 року № 1-в/2000, пп. 3.3.1); сесії, засідання ВРУ (від 17 жовтня 2002 року № 17-рп/2002, п. 3, п. 3 р.ч.); обчислення строку, протягом якого пленарні засідання ВРУ не можуть розпочатися (від 19 травня 2004 року № 11-рп/2004, п. 4, п. 1 р.ч.);

акти та дії ВРУ, органів ВРУ:

– акти ВРУ (від 14 жовтня 2003 року № 16-рп/2003, п. 5, 7, пп. 1.1 р.ч.; від 7 липня 2009 року № 17-рп/2009, пп. 4.1; від 14 липня 2009 року № 46-уп/2009; від 11 травня 2010 року № 13-рп/2010, пп. 3.1; від 16 червня 2011 року № 5-рп/2011, пп. 3.2); нормативно-правові акти ВРУ (від 10 червня 2009 року № 14-рп/2009, пп. 2.3); акти правозастосовного характеру (від 10 червня 2009 року № 14-рп/2009, пп. 2.3, п. 3);

– дії ВРУ (від 16 червня 2011 року № 5-рп/2011, пп. 3.2);

– рішення ВРУ (від 14 жовтня 2003 року № 16-рп/2003, п. 5, 7, пп. 1.1 р.ч.);

– прийняття окремих актів, рішень ВРУ – прийняття регламенту ВРУ виключно як закону України (від 3 грудня 1998 року № 17-рп/98, п. 5, 6; від 1 квітня 2008 року № 4-рп/2008, пп. 4.3; від 17 вересня 2008 року № 16-рп/2008, пп. 3.1, п. 3, 4 р.ч.; від 26 листопада 2009 року № 30-рп/2009, п. 4); рішення про направлення запиту до Президента України (від 14 жовтня 2003 року № 16-рп/2003, п. 8, 9, пп. 1.3 р.ч.); неконституційність встановлення постановою ВРУ тимчасового порядку призначення суддів на адміністративні посади та звільнення з цих посад (від 25 березня 2010 року № 9-рп/2010, п. 2);

рішення ВРУ про обрання та відкликання Голови Верховної Ради України з посади (від 11 липня 2012 року № 15-рп/2012);

– акти органів ВРУ (від 23 червня 1997 року № 2-зп);

комітети ВРУ (від 10 червня 2010 року № 16-рп/2010, пп. 3.1); недопустимість здійснення будь-яких повноважень від імені ВРУ (від 14 березня 2001 року № 1-в/2001, п. 8); статус, звернення комітетів ВРУ (від 5 березня 2003 року № 5-рп/2003, пп. 4.2); відсутність повноваження погоджувати призначення на посади та звільнення з посад посадових осіб, надавати згоду на створення і ліквідацію спеціальних підрозділів по боротьбі з корупцією і організованою злочинністю (від 27 травня 2009 року № 12-рп/2009, пп. 3.2); участь комітетів ВРУ у здійсненні парламентського контролю (від 10 червня 2010 року № 16-рп/2010, пп. 3.1, 3.2);

комісії ВРУ – тимчасова спеціальна комісія ВРУ (від 18 листопада 2004 року № 17-рп/2004, п. 3, 4);

повноваження ВРУ:

– визначаються виключно Конституцією України (від 14 червня 2001 року № 8-рп/2001, п. 3; від 7 квітня 2004 року № 9-рп/2004, пп. 4.2; від 15 вересня 2009 року № 21-рп/2009, п. 3; від 10 червня 2010 року № 16-рп/2010, пп. 3.2); відсутність права надавати собі додаткові контрольні повноваження шляхом прийняття закону (від 11 квітня 2000 року № 4-рп/2000, п. 4);

– прийняття законів (від 14 грудня 2000 року № 15-рп/2000, п. 3); недопустимість обмеження законодавчих повноважень (від 6 грудня 2001 року № 17-рп/2001, пп. 2.2); обов'язок ВРУ привести закони України у відповідність до Конституції України (від 1 квітня 2008 року № 3-рп/2008, пп. 2.3); припинення юридичних прав чи обов'язків суб'єктів права, у тому числі шляхом визнання акта таким, що втратив чинність (від 10 червня 2009 року № 14-рп/2009, пп. 2.3);

– повноваження тлумачити закони України (від 11 липня 1997 року № 3-зп);

– повноваження ВРУ щодо виборів – повноваження призначати позачергові вибори сільської, селищної, міської, районної у місті, районної, обласної ради, а також сільського, селищного, міського голови (від 9 лютого 2000 року № 1-рп/2000, пп. 4.1, 4.2); відсутність у ВРУ повноваження відмінити вже призначені нею чергові або позачергові вибори до органів місцевого самоврядування (від 10 червня 2009 року № 14-рп/2009, п. 4); відсутність повноваження визначати рік (що є складовою дати) проведення чергових виборів до Верховної Ради АРК (від 17 грудня 2009 року № 33-рп/2009);

– врегулювання ВРУ окремих питань – неповноважність здійснювати безпосереднє регулювання цін і тарифів (від 2 березня 1999 року № 2-рп/99; від 10 лютого 2000 року № 2-рп/2000, п. 3); встановлення ВРУ граничного рівня тарифу у сфері надання послуг не є безпосереднім регулюванням (встановленням) цін (від 16 березня 2004 року № 6-рп/2004, п. 7); недопустимість визначення діяння як правопорушення будь-яким іншим нормативно-правовим актом, крім закону (від 19 квітня 2000 року № 6-рп/2000, п. 2, 4); неповноважність утворювати і ліквідовувати райони у містах, встановлювати і змінювати їх межі, найменування і перейменування (від 13 липня 2001 року № 11-рп/2001, п. 2, п. 1 р.ч.); неповноважність ВРУ створювати при Президентові України будь-які органи (від 7 квітня 2004 року № 9-рп/2004, пп. 4.2); право законодавця визначати механізми, які забезпечують належну сплату платником податків і зборів (від 24 березня 2005 року № 2-рп/2005, пп. 4.1); законодавче регулювання питань третейського самоврядування (від 10 січня 2008 року № 1-рп/2008, пп. 5.1, 5.2); неконституційність законодавчого закріплення порядку, згідно з яким розміри посадових окладів суддів встановлюються Кабінетом Міністрів України (від 22 травня 2008 року № 10-рп/2008, пп. 7.2); обов'язок додержуватись конституційного принципу спеціалізації при прийнятті законів щодо організації і діяльності судів (від 9 вересня 2010 року № 19-рп/2010, пп. 3.2); унормування порядку голосування з питань обрання та звільнення суддів (від 21 червня 2011 року № 7-рп/2011, пп. 3.1); право законодавця запроваджувати в законах на певний строк особливий порядок розпорядження платником податків своїми активами (від 12 червня 2012 року № 13-рп/2012, пп. 3.4);

– виключне повноваження звертатися до Конституційного Суду України з питань надання висновку щодо відповідності законопроекту про внесення змін до Конституції України вимогам Основного Закону України (від 9 червня 1998 року № 8-рп/98, п. 4, п. 2 р.ч.);

– повноваження ВРУ у сфері телерадіомовлення (від 15 вересня 2009 року № 21-рп/2009, п. 3);

– делегування повноважень ВРУ – недопустимість делегування виключних повноважень ВРУ іншому органу (від 23 грудня 1997 року № 7-зп, п. 3); неконституційність делегування законодавчої функції парламентом іншому органу влади (від 9 жовтня 2008 року № 22-рп/2008, пп. 3.3; від 23 червня 2009 року № 15-рп/2009, п. 5; від 20 травня 2010 року № 14-рп/2010, пп. 3.2); визначення делегування повноважень (від 3 лютого 2009 року № 4-рп/2009, п. 8); неконституційність делегування повноваження Кабінету Міністрів України ви-

значати окремі елементи правового механізму регулювання ввізного мита (від 23 червня 2009 року № 15-рп/2009, п. 4, 5, 6);

парламентський контроль (від 14 березня 2001 року № 1-в/2001, п. 8; від 10 червня 2010 року № 16-рп/2010, пп. 3.1); здійснення парламентського контролю шляхом реалізації народним депутатом України права на запит (від 19 травня 1999 року № 4-рп/99; від 11 квітня 2000 року № 4-рп/2000; від 10 травня 2000 року № 8-рп/2000, п. 3, 4; від 20 березня 2002 року № 4-рп/2002; від 5 березня 2003 року № 5-рп/2003, пп. 4.1; від 14 жовтня 2003 року № 16-рп/2003, п. 6, 7, пп. 1.2 р.ч.; від 1 квітня 2008 року № 4-рп/2008, п. 3); відсутність права надавати собі додаткові контрольні повноваження шляхом прийняття закону (від 11 квітня 2000 року № 4-рп/2000, п. 4); участь комітетів ВРУ у здійсненні парламентського контролю (від 10 червня 2010 року № 16-рп/2010, пп. 3.1, 3.2);

– здійснення парламентського контролю у фінансово-економічній сфері (від 25 березня 1999 року № 1-в/99, п. 2); парламентський контроль за формуванням та виконанням Державного бюджету України та місцевих бюджетів (від 21 грудня 2000 року № 4-в/2000, п. 3, 4, 5);

– неповноважність здійснювати контроль за діяльністю прокуратури (від 11 квітня 2000 року № 4-рп/2000, п. 4; від 14 червня 2001 року № 8-рп/2001, п. 3); неповноважність давати доручення Генеральній прокуратурі України (від 14 червня 2001 року № 8-рп/2001);

– контрольні повноваження щодо Кабінету Міністрів України (від 10 лютого 2000 року № 2-рп/2000, п. 4);

участь ВРУ, коаліції депутатських фракцій у ВРУ в формуванні органів державної влади – призначення ВРУ осіб на посади та звільнення з цих посад за поданням Президента України (від 26 лютого 2009 року № 6-рп/2009, пп. 3.2); призначення на посаду та звільнення з посади Голови Національного банку України (від 26 лютого 2009 року № 6-рп/2009, пп. 3.3, п. 1 р.ч.); участь коаліції депутатських фракцій у ВРУ у формуванні Кабінету Міністрів України (від 28 квітня 2009 року № 8-рп/2009); унормування порядку голосування з питань обрання та звільнення суддів (від 21 червня 2011 року № 7-рп/2011, пп. 3.1);

законодавча процедура:

– право законодавчої ініціативи (від 28 березня 2001 року № 2-рп/2001, п. 2; від 17 травня 2001 року № 5-рп/2001; від 17 жовтня 2002 року № 17-рп/2002, п. 2; від 30 травня 2012 року № 12-рп/2012, пп. 2.2); суб'єкт законодавчої ініціативи щодо внесення змін до закону про Державний бюджет України (від 17 травня

2001 року № 5-рп/2001; від 13 січня 2009 року № 1-рп/2009, пп. 3.4, п. 1 р.ч.); народний депутат України як суб'єкт законодавчої ініціативи щодо внесення законопроекту про денонсацію міжнародних договорів України (від 30 травня 2012 року № 12-рп/2012);

– учасники законотворчості (від 17 жовтня 2002 року № 17-рп/2002, п. 2);

– повноважність прийняття ВРУ актів, рішень (від 17 жовтня 2002 року № 17-рп/2002, п. 4, п. 2, 4 р.ч.);

– порядок голосування та повторного розгляду законів (від 7 липня 1998 року № 11-рп/98); позачерговий розгляд законопроектів, визначених Президентом України як невідкладні (від 28 березня 2001 року № 2-рп/2001); встановлення на певних етапах законодавчої процедури вимог щодо невідкладності (від 9 жовтня 2007 року № 7-рп/2007, пп. 2.3, п. 2 р.ч.);

– обов'язок народного депутата України голосувати особисто (від 7 липня 1998 року № 11-рп/98, п. 1, 2, п. 1, 2 р.ч.; від 14 березня 2001 року № 1-в/2001, п. 6); особиста участь народного депутата України у засіданнях ВРУ та її органів, до складу яких його обрано (від 17 жовтня 2002 року № 17-рп/2002, п. 3, 4);

– процедура набрання чинності законом (від 3 жовтня 1997 року № 4-зп, п. 2, 3, п. 1 р.ч.; від 9 жовтня 2007 року № 7-рп/2007; від 7 липня 2009 року № 17-рп/2009, п. 4, від 14 липня 2009 року № 46-уп/2009; від 14 липня 2009 року № 18-рп/2009, п. 3; від 10 вересня 2009 року № 20-рп/2009, п. 3; від 24 листопада 2009 року № 29-рп/2009, п. 2; від 26 листопада 2009 року № 30-рп/2009, пп. 3.2; від 11 травня 2010 року № 13-рп/2010, пп. 3.1); строки підписання та офіційного оприлюднення Президентом України законів України (від 7 липня 1998 року № 11-рп/98, п. 3); непоширення положень статті 94 Конституції України щодо набрання чинності законом на Конституцію України (від 3 жовтня 1997 року № 4-зп, п. 2, 3); порядок підписання і офіційного оприлюднення законів України про ратифікацію міжнародних договорів (від 12 липня 2000 року № 9-рп/2000, п. 2);

окремі питання законотворчості – недопустимість при прийнятті ВРУ законів допускати невідповідності щодо будь-яких положень, прямо закріплених в Конституції України (від 23 грудня 1997 року № 7-зп, п. 1; від 30 травня 2012 року № 12-рп/2012, пп. 2.2); недопустимість перерозподілу конституційної компетенції шляхом прийняття закону (від 23 грудня 1997 року № 7-зп, п. 3; від 30 травня 2012 року № 12-рп/2012, пп. 2.2); повноважність ВРУ приймати закони з інших, крім перелічених у статті 92 Конституції України, питань (від 2 березня 1999 року № 2-рп/99, п. 2;

від 14 березня 2001 року № 1-в/2001, п. 3); критерії встановлення кваліфікаційних вимог до віку кандидата на посаду (від 18 квітня 2000 року № 5-рп/2000, п. 2); недопустимість визначення діяння як правопорушення будь-яким іншим нормативно-правовим актом, крім закону (від 19 квітня 2000 року № 6-рп/2000, п. 2, 4); вимога визначеності, ясності і недвозначності правової норми (від 22 вересня 2005 року № 5-рп/2005, пп. 5.3); передбачуваність правового регулювання (від 11 жовтня 2005 року № 8-рп/2005, п. 4; від 13 грудня 2012 року № 18-рп/2012, п. 4); недопустимість відтворення положень правових актів, визнаних неконституційними (від 10 червня 2010 року № 16-рп/2010, пп. 3.3); неконституційність одночасного прийняття самостійних правових актів, предмет регулювання та конституційно визначені процедури розгляду і ухвалення яких є різними (від 30 вересня 2010 року № 20-рп/2010, п. 5); обов'язок дотримання принципу законності при прийнятті законів (від 13 березня 2012 року № 5-рп/2012, пп. 3.1).

ВИБОРИ – конституційні засади виборів Верховної Ради АРК (від 17 червня 2010 року № 2-в/2010); утворення виборчих округів (від 4 квітня 2012 року № 7-рп/2012);

– строки проведення (від 10 червня 2009 року № 14-рп/2009, п. 5); визначення строків та порядку проведення виборів депутатів місцевих рад та міських голів міст Києва і Севастополя (від 27 березня 1998 року № 5-рп/98); регулювання законодавцем правовідносин, пов'язаних із датою проведення голосування на виборах органів і посадових осіб місцевого самоврядування, а також з припиненням їх повноважень (від 17 червня 2010 року № 2-в/2010, п. 5);

– строки повноважень органів державної влади, органів місцевого самоврядування, Верховної Ради АРК – конституційні засади виборів та строк повноважень Верховної Ради АРК (від 17 червня 2010 року № 2-в/2010; від 18 листопада 2010 року № 3-в/2010, пп. 4.4); строк повноважень сільської, селищної, міської, районної, обласної ради та сільського, селищного, міського голови, обраних на чергових виборах (від 17 червня 2010 року № 2-в/2010);

– періодичність проведення виборів (від 4 червня 2009 року № 13-рп/2009); періодичність проведення виборів до представницьких органів та строк їх повноважень (від 18 листопада 2010 року № 3-в/2010); періодичність обрання та призначення органів державної влади (від 28 квітня 2009 року № 8-рп/2009, пп. 3.1); забезпечення дотримання періодичності виборів Президента України (від 12 травня 2009 року № 10-рп/2009, пп. 3.1);

– відсутність у ВРУ повноваження відмінити вже призначені нею чергові або позачергові вибори до органів місцевого самоврядування (від 10 червня 2009 року № 14-рп/2009, п. 4);

результати волевиявлення:

– розподіл депутатських мандатів – встановлення прохідного бар'єра для реалізації політичними партіями, виборчими блоками партій права на участь у розподілі депутатських мандатів (від 26 лютого 1998 року № 1-рп/98, п. 5); розподіл депутатських мандатів між списками політичних партій, виборчих блоків партій (від 25 березня 1998 року № 3-рп/98, п. 3, п. 1 р.ч.);

– обов'язковість результатів народного волевиявлення (від 5 жовтня 2005 року № 6-рп/2005, пп. 4.2, п. 1 р.ч.);

виборчий процес – грошова (виборча) застава (від 30 січня 2002 року № 2-рп/2002); визначення стислих строків оскарження порушень під час підрахунку голосів та встановлення результатів голосування (від 3 липня 2003 року № 13-рп/2003, п. 3); передвиборча агітація (від 24 березня 2005 року № 3-рп/2005, п. 4); порядок скасування рішення про реєстрацію кандидата на пост Президента України (від 19 жовтня 2009 року № 26-рп/2009, пп. 3.4); непідписання або відмова у підписанні протоколу окремими членами виборчої комісії (від 19 жовтня 2009 року № 26-рп/2009, пп. 3.5); здійснення встановлених законом виборчих процедур (від 19 жовтня 2009 року № 26-рп/2009, пп. 3.2); скасування інституту відкріпних посвідчень (від 19 жовтня 2009 року № 26-рп/2009, пп. 3.15);

державний реєстр виборців – повноваження Центральної виборчої комісії встановлювати порядок ведення Державного реєстру виборців (від 19 жовтня 2009 року № 26-рп/2009, пп. 3.13); повноваження керівника органу ведення Державного реєстру виборців видавати наказ стосовно вчинення певних дій щодо ведення Державного реєстру виборців (від 19 жовтня 2009 року № 26-рп/2009, пп. 3.14).

ВИБОРЧІ ПРАВА – сутність виборчого права (від 26 лютого 1998 року № 1-рп/98, п. 4); принцип рівного виборчого права (від 26 лютого 1998 року № 1-рп/98, п. 10, 13; від 27 червня 2000 року № 1-в/2000, пп. 3.1; від 24 грудня 2004 року № 22-рп/2004, пп. 3.2; від 4 квітня 2012 року № 7-рп/2012; від 5 квітня 2012 року № 8-рп/2012); скасування інституту відкріпних посвідчень (від 19 жовтня 2009 року № 26-рп/2009, пп. 3.15);

право обирати (від 6 липня 1999 року № 7-рп/99, п. 1; від 19 жовтня 2009 року № 26-рп/2009, п. 3); реалізація громадянами волевиявлення особисто (від 26 лютого 1998 року № 1-рп/98, п. 6); здій-

снення виборчого права громадянами, які за вироком суду перебувають в місцях позбавлення волі (від 26 лютого 1998 року № 1-рп/98, п. 7); можливість голосування за межами приміщення для голосування (від 24 грудня 2004 року № 22-рп/2004, пп. 3.2); реалізація, захист права обирати на виборах Президента України (від 19 жовтня 2009 року № 26-рп/2009); реалізація права голосу на виборах Президента України виборцем, який перебуває за межами території України, незалежно від перебування його на консульському обліку (від 19 жовтня 2009 року № 26-рп/2009, пп. 3.1);

право бути обраним (від 6 липня 1999 року № 7-рп/99, п. 1, п. 2 р.ч.; від 4 грудня 2001 року № 16-рп/2001, п. 2; від 19 жовтня 2009 року № 26-рп/2009, п. 3); недопустимість зобов'язання кандидата у народні депутати України звільнитися на період виборчої компанії від виконання обов'язків за місцем роботи (від 26 лютого 1998 року № 1-рп/98, п. 8); недопустимість зобов'язання кандидатів у депутати Верховної Ради АРК припинити виконання службових повноважень на період виборчої кампанії (від 17 квітня 2003 року № 9-рп/2003); недопустимість обмежень конституційного права громадян балотуватися на виборах (від 17 квітня 2003 року № 9-рп/2003, п. 3); недопустимість обмеження пасивного виборчого права залежно від способу реалізації цього права (від 23 жовтня 2003 року № 17-рп/2003, п. 3); реалізація, захист права бути обраним на виборах Президента України (від 19 жовтня 2009 року № 26-рп/2009); недопустимість обмеження можливостей кандидатів у народні депутати України формувати вільне волевиявлення виборців (від 4 квітня 2012 року № 7-рп/2012).

ВИКОНАННЯ РІШЕНЬ СУДУ (від 13 грудня 2012 року № 18-рп-2012, п. 2); обов'язковість судових рішень (від 10 червня 2003 року № 11-рп/2003, пп. 3.6); виконання рішень третейських судів (від 24 лютого 2004 року № 3-рп/2004, п. 5, п. 1 р.ч.); забезпечення примусового виконання рішень третейських судів (від 10 січня 2008 року № 1-рп/2008, п. 4); забезпечення позову (від 31 травня 2011 року № 4-рп/2011, п. 4, 5, п. 1 р.ч.; від 16 червня 2011 року № 5-рп/2011, пп. 3.2); можливість визначення законом випадків, у яких не допускається забезпечення позову (від 16 червня 2011 року № 5-рп/2011, пп. 3.2); поворот виконання рішення суду (від 2 листопада 2011 року № 13-рп/2011, пп. 3.2); судовий контроль за виконанням судових рішень (від 13 грудня 2011 року № 17-рп/2011, пп. 6.3); зміна способу та порядку виконання рішення (від 25 квітня 2012 року № 11-рп/2012, п. 3); можливість зупинення виконавчо-

го провадження та заходів примусового виконання судових рішень щодо окремої категорії підприємств паливно-енергетичного комплексу (від 13 грудня 2012 року № 18-рп/2012); див. також: засади судочинства (оскарження та перегляд рішень судів);

– виконавче провадження (від 13 грудня 2012 року № 18-рп/2012, п. 2, 3).

ВИЩА РАДА ЮСТИЦІЇ (ВРЮ):

статус (від 21 травня 2002 року № 9-рп/2002, п. 2, 3);

член ВРЮ – притягнення до відповідальності за порушення присяги осіб, які входять до складу ВРЮ за посадою (від 21 травня 2002 року № 9-рп/2002, п. 5); припинення повноважень члена ВРЮ (від 17 квітня 2008 року № 7-рп/2008); відсутність вікових обмежень щодо перебування у складі ВРЮ (від 18 вересня 2008 року № 18-рп/2008, пп. 3.1, 3.2, п. 1 р.ч.); неможливість повторного обрання члена ВРЮ на посаду Голови, заступника Голови, секретаря секції протягом строку виконання ним повноважень (від 18 вересня 2008 року № 18-рп/2008, пп. 3.3, п. 1 р.ч.); недопустимість усунення члена ВРЮ від участі у голосуванні (від 16 червня 2011 року № 5-рп/2011, пп. 3.6);

діяльність ВРЮ – оскарження актів, дій чи бездіяльності ВРЮ (від 11 березня 2011 року № 2-рп/2011, пп. 3.3); правомочність засідань ВРЮ (від 16 червня 2011 року № 5-рп/2011, пп. 3.3);

повноваження ВРЮ – неповноважність внесення подань ВРЮ про обрання суддів безстроково, призначення суддів на адміністративні посади в судах загальної юрисдикції та про звільнення їх з цих посад (від 16 жовтня 2001 року № 14-рп/2001, п. 4, 5, 7, 8, п. 2 р.ч.); окремі повноваження ВРЮ (від 21 травня 2002 року № 9-рп/2002, п. 4, 5, 8, 9, 10); допустимість ознайомлення члена ВРЮ з матеріалами судових справ, розгляд яких не закінчено (від 21 травня 2002 року № 9-рп/2002, п. 6); допустимість звернення члена ВРЮ до ВРЮ з пропозицією про прийняття подання про звільнення судді з посади (від 21 травня 2002 року № 9-рп/2002, п. 7); допустимість одержання ВРЮ інформації для підготовки матеріалів для розгляду питань, віднесених до її відання (від 11 березня 2011 року № 2-рп/2011, пп. 3.2); неконституційність витребування ВРЮ матеріалів судових справ, розгляд яких не закінчено (від 11 березня 2011 року № 2-рп/2011, пп. 3.2); оскарження до ВРЮ рішення Вищої кваліфікаційної комісії суддів України про результати кваліфікаційного іспиту кандидата на посаду судді, про відмову в рекомендуванні кандидата для обрання

на посаду судді безстроково та про притягнення судді до дисциплінарної відповідальності (від 21 червня 2011 року № 7-рп/2011, пп. 3.5).

ВІДШКОДУВАННЯ ШКОДИ – відшкодування шкоди державою (від 3 жовтня 2001 року № 12-рп/2001); відшкодування шкоди при запровадженні мораторію на примусову реалізацію майна (від 10 червня 2003 року № 11-рп/2003, пп. 3.5); відшкодування моральної шкоди Фондом соціального страхування (від 27 січня 2004 року № 1-рп/2004); шкода, що не спричинила втрати потерпілим професійної працездатності (від 27 січня 2004 року № 1-рп/2004, п. 5, п. 1 р.ч.); відшкодування звільненому працівнику моральної шкоди, завданої затримкою розрахунку при звільненні (від 22 лютого 2012 року № 4-рп/2012).

ВЛАДА – одноразове уповноваження народом ВРУ на прийняття Конституції України (від 11 липня 1997 року № 3-зп, п. 4); установча, встановлена (від 3 жовтня 1997 року № 4-зп, п. 2); здійснення влади народом (від 5 жовтня 2005 року № 6-рп/2005); узурпація державної влади (від 5 жовтня 2005 року № 6-рп/2005, пп. 4.5, п. 3 р.ч.).

ГРОМАДСЬКІ ОРГАНІЗАЦІЇ – нетотожність третейського самоврядування суддівському самоврядуванню, громадським організаціям (від 10 січня 2008 року № 1-рп/2008, пп. 5.1, 5.2); див. також: профспілка.

ДЕЛЕГУВАННЯ ПОВНОВАЖЕНЬ – правова природа (від 3 лютого 2009 року № 4-рп/2009, п. 8); делегування законом повноважень органам влади АРК та повернення їх органам виконавчої влади (від 3 лютого 2009 року № 4-рп/2009, п. 6, 7, 8, 9, 10); див. також: Верховна Рада України (повноваження ВРУ; делегування повноважень ВРУ).

ДЕРЖАВА – інтереси держави, їх представництво в суді прокуратурою України (від 8 квітня 1999 року № 3-рп/99); відповідальність держави перед людиною за свою діяльність (від 30 травня 2001 року № 7-рп/2001, п. 2); відшкодування шкоди державою (від 3 жовтня 2001 року № 12-рп/2001); імунітет держави (від 6 грудня 2001 року № 17-рп/2001, пп. 3.2, 3.3); відмова держави від судового імунітету, імунітету щодо попереднього забезпечення позову та виконання судового рішення (від 6 грудня 2001 року № 17-рп/2001, пп. 3.2, 3.3); поняття “державна територія” (територія України) (від 16 січня 2003 року № 1-рп/2003, пп. 1.4).

ДЕРЖАВНА ПОЛІТИКА (від 2 березня 1999 року № 2-рп/99, п. 2); засади внутрішньої і зовнішньої політики (від 2 березня 1999 року № 2-рп/99, п. 2); політика ціноутворення (від 2 березня 1999 року № 2-рп/99, п. 2; від 10 лютого 2000 року № 2-рп/2000, п. 2; від 16 березня 2004 року № 6-рп/2004, п. 7); забезпечення проведення політики соціального захисту (від 2 березня 1999 року № 2-рп/99; від 26 грудня 2011 року № 20-рп/2011, пп. 2.2; від 25 січня 2012 року № 3-рп/2012, п. 3, п. 2 р.ч.); єдина податкова і бюджетна політика України (від 16 січня 2003 року № 1-рп/2003, пп. 4.1); принципи державної політики стосовно банкрутства щодо суб'єктів господарювання у комунальному секторі економіки (від 20 червня 2007 року № 5-рп/2007, пп. 3.1).

ДЕРЖАВНА СЛУЖБА – атестація державних службовців (від 8 липня 2003 року № 15-рп/2003); допустимість встановлення граничного віку перебування на державній службі та на службі в органах місцевого самоврядування (від 16 жовтня 2007 року № 8-рп/2007, пп. 3.2, 3.3, 3.4, 3.5); проведення спеціальної перевірки стосовно осіб, які претендують на зайняття посад, пов'язаних з виконанням функцій держави або органів місцевого самоврядування, їх близьких та інших осіб (від 6 жовтня 2010 року № 21-рп/2010, п. 4); див. також: посадові особи.

ДЕРЖАВНА СУДОВА АДМІНІСТРАЦІЯ – щодо розміру заробітної плати працівників (від 18 червня 2007 року № 4-рп/2007, пп. 3.5; від 22 травня 2008 року № 10-рп/2008, пп. 7.6); повноваження визначати кількість суддів у суді (від 21 червня 2011 року № 7-рп/2011, пп. 3.3).

ДЕРЖАВНА ТА КОМУНАЛЬНА ВЛАСНІСТЬ – розмежування правового статусу об'єктів державної і комунальної власності (від 1 липня 1998 року № 9-рп/98, п. 1); здійснення органами державної влади та органами місцевого самоврядування права власника (від 1 липня 1998 року № 9-рп/98, п. 3); приватизація державного та комунального майна (від 1 липня 1998 року № 9-рп/98); право територіальних громад районів у містах та районних в місті рад самостійно здійснювати місцеве самоврядування та бути самостійними суб'єктами права комунальної власності (від 9 лютого 2000 року № 1-рп/2000, пп. 1.1, 1.2); приватизація державного житлового фонду (від 28 вересня 2000 року № 10-рп/2000); мораторій на примусову реалізацію майна (від

10 червня 2003 року № 11-рп/2003); морський порт як державне підприємство (від 15 грудня 2004 року № 21-рп/2004, п. 3); можливість громадян користуватися об'єктами права державної та комунальної власності відповідно до закону (від 22 вересня 2005 року № 5-рп/2005, пп. 5.2); управління об'єктами державної власності (від 5 жовтня 2005 року № 7-рп/2005, п. 4; від 29 вересня 2009 року № 22-рп/2009, п. 4, 6; від 17 лютого 2010 року № 6-рп/2010, пп. 3.4); щодо кредиторів підприємств комунальної форми власності (від 20 червня 2007 року № 5-рп/2007); відчуження об'єктів державної власності (від 29 вересня 2009 року № 22-рп/2009, п. 4, 5, 6); переважне право наймача на придбання військового майна (від 10 грудня 2009 року № 31-рп/2009); повноважність держави при управлінні належним їй майном допускати цивільно-правові обтяження такого майна (від 10 грудня 2009 року № 31-рп/2009, пп. 3.5).

ДЕРЖАВНІ СИМВОЛИ – порядок використання (від 16 червня 2011 року № 6-рп/2011, п. 4).

ДІЯ НОРМАТИВНО-ПРАВОВОГО АКТА В ЧАСІ (від 9 лютого 1999 року № 1-рп/99, п. 2; від 27 травня 2008 року № 11-рп/2008, п. 6; від 13 березня 2012 року № 6-рп/2012, п. 5); див. також: закон (дія, чинність); правові акти; принцип незворотності дії в часі законів та інших нормативно-правових актів;

зупинення дії законів (від 20 березня 2002 року № 5-рп/2002; від 17 березня 2004 року № 7-рп/2004, п. 4; від 1 грудня 2004 року № 20-рп/2004, п. 6, 7; від 18 червня 2007 року № 4-рп/2007, п. 3; від 9 липня 2007 року № 6-рп/2007, пп. 3.1; від 22 травня 2008 року № 10-рп/2008, пп. 5.4; від 27 листопада 2008 року № 26-рп/2008, п. 4; від 30 листопада 2010 року № 22-рп/2010, п. 2; від 13 березня 2012 року № 5-рп/2012, пп. 3.1).

ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПОЗОВУ (від 31 травня 2011 року № 4-рп/2011; від 16 червня 2011 року № 5-рп/2011, пп. 3.2); неможливість поновлення у виборчих правах через швидкоплинний виборчий процес без заходів забезпечення позову (від 19 жовтня 2009 року № 26-рп/2009, пп. 3.12); можливість оскарження в апеляційному порядку окремо від рішення ухвали про забезпечення позову та щодо скасування забезпечення позову й ухвали, якою відмовлено в забезпеченні позову та скасуванні забезпечення позову (від 28 квітня 2010 року № 12-рп/2010, пп. 2.2, п. 1 р.ч.).

ЗАБОРОНА ВИДАЧІ ГРОМАДЯНИНА УКРАЇНИ ІНШІЙ ДЕРЖАВІ – розмежування термінів “передача” і “видача” (від 11 липня 2001 року № 3-в/2001, пп. 2.3).

ЗАКОН – застосування терміна “закон” у Конституції України (від 11 липня 1997 року № 3-зп, п. 3); цілісний нормативно-правовий акт (від 7 липня 1998 року № 11-рп/98, п. 4; від 13 березня 2012 року № 6-рп/2012, п. 5); термін “законодавство” (від 9 липня 1998 року № 12-рп/98); визначення правового акта таким, що “має силу закону”, не є тотожним поняттю “закон” (від 3 грудня 1998 року № 17-рп/98, п. 4, 5); закони про ратифікацію та денонсацію міжнародних договорів (від 11 липня 2001 року № 3-в/2001, пп. 2.5; від 30 травня 2012 року № 12-рп/2012, пп. 2.1); закон про внесення змін до Конституції України (від 11 березня 2003 року № 6-рп/2003, п. 3, 4); передбачуваність законодавчої політики (від 11 жовтня 2005 року № 8-рп/2005, п. 4); прийняття законів України на референдумі (від 16 квітня 2008 року № 6-рп/2008, п. 5, 6, 7, п. 2, 3, 4 р.ч.); див. також: закон про Державний бюджет України; правові акти;

ієрархія – субординація стосовно Конституції України (від 3 жовтня 1997 року № 4-зп, п. 2; від 23 грудня 1997 року № 7-зп, п. 1); верховенство закону в системі нормативно-правових актів (від 2 березня 1999 року № 2-рп/99, п. 2; від 1 квітня 2008 року № 4-рп/2008, пп. 4.2); недопустимість зміни закону шляхом прийняття підзаконного правового акта (від 19 квітня 2000 року № 6-рп/2000, п. 4; від 14 грудня 2000 року № 15-рп/2000, п. 3);

дія, чинність – набрання чинності законом (від 3 жовтня 1997 року № 4-зп, п. 2, 3; від 13 березня 2012 року № 6-рп/2012, п. 5); момент втрати чинності законами, іншими правовими актами або їх окремими положеннями, визнаними неконституційними (від 24 грудня 1997 року № 8-зп, п. 4; від 14 грудня 2000 року № 15-рп/2000, п. 2, 4); наслідки визнання неконституційним закону у зв’язку з порушенням процедури його розгляду, ухвалення, набрання чинності (від 12 липня 2000 року № 9-рп/2000, п. 2; від 30 вересня 2010 року № 20-рп/2010, п. 6); допустимість розмежування в законах моменту введення їх в дію і набрання ними чинності (від 6 жовтня 2010 року № 21-рп/2010, пп. 3.1); зупинення дії законів (від 20 березня 2002 року № 5-рп/2002; від 17 березня 2004 року № 7-рп/2004, п. 4; від 1 грудня 2004 року № 20-рп/2004, п. 6, 7; від 18 червня 2007 року № 4-рп/2007, п. 3; від 9 липня 2007 року № 6-рп/2007, пп. 3.1; від 22 травня 2008 року № 10-рп/2008, пп. 5.4, п. 6, 7; від 27 листопада 2008 року № 26-рп/2008, п. 4; від

30 листопада 2010 року № 22-рп/2010, п. 2; від 13 березня 2012 року № 5-рп/2012, пп. 3.1); див. також: дія нормативно-правового акта в часі; правові акти; принцип незворотності дії в часі законів та інших нормативно-правових актів.

ЗАКОН ПРО ДЕРЖАВНИЙ БЮДЖЕТ УКРАЇНИ:

предмет та зміст – недопустимість зупинення законом про Державний бюджет України дії інших законів, їх скасування, внесення до них змін, встановлення іншого (додаткового) правового регулювання відносин, що є предметом інших законів (від 20 березня 2002 року № 5-рп/2002; від 17 березня 2004 року № 7-рп/2004, п. 4; від 1 грудня 2004 року № 20-рп/2004, п. 6, 7; від 18 червня 2007 року № 4-рп/2007, п. 3; від 9 липня 2007 року № 6-рп/2007, п. 4, 5; від 22 травня 2008 року № 10-рп/2008, пп. 5.3, 5.4; від 27 листопада 2008 року № 26-рп/2008, пп. 3.3, п. 4; від 30 листопада 2010 року № 22-рп/2010, п. 2); дія в часі закону про Державний бюджет України (від 30 листопада 2010 року № 22-рп/2010, пп. 2.1); суб'єкт законодавчої ініціативи щодо внесення змін до закону про Державний бюджет України (від 17 травня 2001 року № 5-рп/2001; від 13 січня 2009 року № 1-рп/2009, пп. 3.4, п. 1 р.ч.);

конституційний контроль положень законів про Державний бюджет України (від 24 червня 1999 року № 6-рп/99; від 3 жовтня 2001 року № 12-рп/2001; від 20 березня 2002 року № 5-рп/2002; від 17 березня 2004 року № 7-рп/2004; від 1 грудня 2004 року № 20-рп/2004; від 11 жовтня 2005 року № 8-рп/2005; від 18 червня 2007 року № 4-рп/2007; від 9 липня 2007 року № 6-рп/2007; від 22 травня 2008 року № 10-рп/2008; від 20 травня 2009 року № 11-рп/2009; від 11 травня 2010 року № 13-рп/2010; від 30 листопада 2010 року № 22-рп/2010; від 26 грудня 2011 року № 20-рп/2011).

ЗАСАДИ СУДОЧИНСТВА (від 11 березня 2011 року № 2-рп/2011, пп. 3.3; від 29 серпня 2012 року № 16-рп/2012, пп. 5.1); зміст судочинства (від 22 червня 2004 року № 13-рп/2004, п. 3); використання української мови, регіональних мов, мов національних меншин у судовому процесі (від 22 квітня 2008 року № 8-рп/2008, п. 5, 6; від 13 грудня 2011 року № 17-рп/2011, п. 4); принцип офіційності в адміністративному судочинстві (від 9 вересня 2010 року № 19-рп/2010, пп. 3.3); повне фіксування судового процесу технічними засобами (від 8 грудня 2011 року № 16-рп/2011, п. 4, 5, п. 1 р.ч.); принцип законності (від 25 січня 2012 року № 3-рп/2012, п. 4, п. 3 р.ч.); рівність усіх учасників судового процесу перед законом і судом

(від 12 квітня 2012 року № 9-рп/2012; від 25 квітня 2012 року № 11-рп/2012, пп. 3.1);

оскарження та перегляд рішень судів:

– забезпечення апеляційного та касаційного оскарження рішення суду, крім випадків, встановлених законом (від 11 грудня 2007 року № 11-рп/2007, п. 3; від 27 січня 2010 року № 3-рп/2010, пп. 3.2; від 11 березня 2010 року № 8-рп/2010, пп. 3.1; від 28 квітня 2010 року № 12-рп/2010, пп. 2.1; від 2 листопада 2011 року № 13-рп/2011, пп. 3.3; від 25 квітня 2012 року № 11-рп/2012, пп. 3.2; від 29 серпня 2012 року № 16-рп/2012, пп. 5.1, 5.2, 5.4, 5.5); форми оскарження та перегляду рішень судів загальної юрисдикції (від 11 березня 2010 року № 8-рп/2010, пп. 3.4, 3.5, п. 1 р.ч.); можливість встановлення випадків, в яких не допускається апеляційне, касаційне оскарження рішення суду (від 11 березня 2011 року № 2-рп/2011, пп. 3.3; від 29 серпня 2012 року № 16-рп/2012, пп. 5.2); допуск вищим спеціалізованим судом справи до її провадження у Верховному Суді України (від 13 грудня 2011 року № 17-рп/2011, п. 5);

– можливість оскарження в касаційному порядку рішень місцевих та апеляційних судів щодо постанов про відмову в порушенні кримінальної справи, за винятком випадків, встановлених законом (від 11 грудня 2007 року № 11-рп/2007); апеляційне оскарження окремо від рішення суду ухвал суду про видачу дубліката виконавчого листа, про відмову у його видачі (від 27 січня 2010 року № 3-рп/2010); можливість оскарження в апеляційному порядку окремо від рішення ухвали про забезпечення позову та щодо скасування забезпечення позову й ухвали, якою відмовлено в забезпеченні позову та скасуванні забезпечення позову (від 28 квітня 2010 року № 12-рп/2010, пп. 2.2, п. 1 р.ч.); апеляційне оскарження ухвал про роз'яснення рішення суду та про відмову в його роз'ясненні (від 8 липня 2010 року № 18-рп/2010); апеляційне оскарження ухвал суду щодо повороту виконання судового рішення, про відмову в задоволенні заяви щодо повороту виконання судового рішення (від 2 листопада 2011 року № 13-рп/2011, пп. 3.3, п. 1 р.ч.); можливість оскарження в апеляційному та касаційному порядку окремо від рішення місцевого господарського суду ухвал місцевого господарського суду і постанов апеляційної інстанції про зміни способу та порядку виконання рішення, ухвали, постанови та про відмову у змінах способу та порядку їх виконання (від 25 квітня 2012 року № 11-рп/2012); див. також: виконання рішень суду; забезпечення позову.

ЗАХИСТ ПРАВ СПОЖИВАЧІВ КРЕДИТНИХ ПОСЛУГ – до-
говірні відносини між кредитором та позичальником (від 10 лис-
топада 2011 року № 15-рп/2011).

ЗОНА ВІДЧУЖЕННЯ (від 25 жовтня 2000 року № 12-рп/2000).

ІНФОРМАЦІЯ – право на інформацію (від 30 жовтня 1997 року № 5-зп); недопустимість звернення народного депутата України до керівників служби безпеки із запитом, що містить доручення про перевірку будь-якої інформації щодо окремих громадян (від 19 травня 1999 року № 4-рп/99, п. 4, пп. 1.2 р.ч.); запит, звернення народно-го депутата України, звернення комітетів ВРУ про надання інформації, що становить банківську таємницю (від 5 березня 2003 року № 5-рп/2003, пп. 4.1, 4.2); поширення відомостей (від 10 квітня 2003 року № 8-рп/2003, п. 3); межі допустимої інформації щодо посадових та службових осіб (від 10 квітня 2003 року № 8-рп/2003, п. 3); надання інформації про особу, яка претендує на зайняття посади, пов'язаної з виконанням функцій держави або органів місцевого самоврядування, її близьких та інших осіб (від 6 жовтня 2010 року № 21-рп/2010, п. 4); щодо належності інформації про особисте та сімейне життя особи до конфіденційної та можливості її поширення (від 20 січня 2012 року № 2-рп/2012); поширення інформації про особу, яка займає посаду, пов'язану зі здійсненням функцій держави або органів місцевого самоврядування та членів її сім'ї (від 20 січня 2012 року № 2-рп/2012, пп. 3.3, п. 1 р.ч.); можливість обмеження права особи на вільне збирання, зберігання, використання і поширення інформації (від 20 січня 2012 року № 2-рп/2012, п. 4, 5, п. 1 р.ч.).

КАБІНЕТ МІНІСТРІВ УКРАЇНИ (КМУ):

статус КМУ, членів КМУ – межі підконтрольності КМУ Верховній Раді України (від 10 лютого 2000 року № 2-рп/2000, п. 4); правове регулювання статусу Прем'єр-міністра України, членів КМУ та інших посадових осіб (від 7 травня 2002 року № 8-рп/2002, п. 4); суміщення службової діяльності керівників органів виконавчої влади (від 17 жовтня 2002 року № 16-рп/2002); порядок припинення повноважень членів КМУ (від 11 грудня 2007 року № 12-рп/2007); повноваження КМУ встановлюються Конституцією та законами України (від 11 листопада 2008 року № 25-рп/2008, пп. 3.1);

повноваження КМУ:

– забезпечення проведення цінової політики (від 2 березня 1999 року № 2-рп/99; від 10 лютого 2000 року № 2-рп/2000, п. 2, 3, 4); повноважність коригувати ціни (тарифи) у сфері надання послуг у ви-

значених законодавцем межах (від 16 березня 2004 року № 6-рп/2004, п. 7); недопустимість надання повноважень КМУ обмежувати видатки Державного бюджету України на утримання судової влади (від 24 червня 1999 року № 6-рп/99, п. 3); неконституційність законодавчого закріплення порядку, згідно з яким розміри посадових окладів суддів встановлюються КМУ (від 22 травня 2008 року № 10-рп/2008, пп. 7.2);

– забезпечення проведення політики соціального захисту (від 2 березня 1999 року № 2-рп/99; від 25 січня 2012 року № 3-рп/2012, п. 3, п. 2 р.ч); неповноважність визначати умови обчислення стажу наукової роботи для надання підвищеної пенсії (від 19 червня 2001 року № 9-рп/2001, п. 4); відсутність повноважень щодо встановлення розмірів пенсій (від 8 вересня 2009 року № 19-рп/2009, пп. 3.2); повноваження КМУ визначати порядок та розміри соціальних виплат виходячи з наявного фінансового ресурсу бюджету Пенсійного фонду України (від 26 грудня 2011 року № 20-рп/2011, пп. 2.2); допустимість надання ВРУ права КМУ встановлювати у випадках, передбачених законом, порядок та розміри соціальних виплат та допомоги, які фінансуються за рахунок коштів Державного бюджету України (від 25 січня 2012 року № 3-рп/2012, п. 3, 4, п. 2 р.ч.);

– неповноважність врегулювання питань правового режиму власності (від 11 листопада 2008 року № 25-рп/2008); неповноважність встановлювати загальнодержавні податки і збори (обов'язкові платежі) або визначати окремі елементи їх правового механізму регулювання (від 23 червня 2009 року № 15-рп/2009, п. 6; від 20 травня 2010 року № 14-рп/2010, пп. 3.2);

– неповноважність скасовувати акти Служби безпеки України, в тому числі накази Голови Служби безпеки України (від 20 жовтня 2009 року № 27-рп/2009, пп. 3.4);

– здійснення управління об'єктами державної власності відповідно до закону (від 29 вересня 2009 року № 22-рп/2009; від 17 лютого 2010 року № 6-рп/2010, пп. 3.4); утворення, реорганізація та ліквідація господарських об'єднань, підприємств, установ та організацій для здійснення окремих функцій з управління об'єктами державної власності (від 12 січня 2010 року № 2-рп/2010, пп. 3.2); виконання існуючих договорів в умовах реорганізації процедури реалізації військового майна (від 12 січня 2010 року № 2-рп/2010, пп. 3.4);

– утворення КМУ допоміжного колегіального органу (від 6 грудня 2001 року № 17-рп/2001, пп. 1.2); припинення діяльності урядового органу державного управління у складі Міністерства оборони України (від 12 січня 2010 року № 2-рп/2010, пп. 3.5); затвердження

положення про спеціально уповноважений центральний орган виконавчої влади (від 17 лютого 2010 року № 6-рп/2010, пп. 3.2); повноваження утворювати урядові органи (від 17 лютого 2010 року № 6-рп/2010, пп. 3.4);

– повноваження проводити державну політику у сфері державної служби (від 8 липня 2003 року № 15-рп/2003, пп. 5.1);

– можливість бути стороною колективних трудових спорів (конфліктів) на національному рівні (від 24 грудня 2009 року № 35-рп/2009, пп. 3.2, 3.3, 3.4, п. 1 р.ч.);

– неповноважність встановлювати порядок застосування мов (від 2 лютого 2010 року № 4-рп/2010, пп. 5.2);

акти КМУ – скасування актів КМУ, вирішення питання про їх законність, конституційність (від 1 жовтня 1998 року № 13-рп/98, п. 3); можливість визначення порядку реалізації повноважень КМУ у підзаконних актах КМУ (від 24 грудня 2009 року № 36-рп/2009, пп. 3.2); зупинення КМУ дії своїх актів (від 12 січня 2010 року № 2-рп/2010, пп. 3.3); відтворення змісту норм Конституції та законів України у нормативно-правових актах уряду (від 2 лютого 2010 року № 4-рп/2010, пп. 5.1); обов'язок керуватися законом і неможливість змінювати, доповнювати чи розширювати його зміст (від 28 жовтня 2009 року № 28-рп/2009, пп. 3.2; від 17 лютого 2010 року № 6-рп/2010, пп. 3.3); нормативно-правові акти КМУ, якими регулюються бюджетні відносини (від 25 січня 2012 року № 3-рп/2012, п. 4, п. 3 р.ч.).

КИЇВ – визначення строків та порядку проведення виборів депутатів місцевих рад та міських голів міст Києва і Севастополя (від 27 березня 1998 року № 5-рп/98); поняття “організація управління районами в місті Києві”, “організація управління районами в містах” (від 13 липня 2001 року № 11-рп/2001, п. 3, п. 2 р.ч.); поняття “столиця” (від 16 січня 2003 року № 1-рп/2003, пп. 3.1); особливості здійснення виконавчої влади та місцевого самоврядування у місті Києві (від 25 грудня 2003 року № 21-рп/2003); особливості здійснення виконавчої влади та місцевого самоврядування в районах міста Києва (від 13 жовтня 2005 року № 9-рп/2005, п. 4, 5, 6, 7, п. 1 р.ч.).

КОЛЕКТИВНИЙ ТРУДОВИЙ СПІР (КОНФЛІКТ) – можливість КМУ бути стороною колективних трудових спорів (конфліктів) на національному рівні (від 24 грудня 2009 року № 35-рп/2009, пп. 3.2, 3.3, 3.4, п. 1 р.ч.).

КОНСТИТУЦІЙНИЙ ЛАД – право народу визначати конституційний лад шляхом прийняття Конституції України на всеукраїнському референдумі, змінювати конституційний лад шляхом внесення змін до Основного Закону України (від 5 жовтня 2005 року № 6-рп/2005, пп. 4.1, 4.3, п. 2 р.ч.); недопустимість узурпації належного виключно народові права визначати і змінювати конституційний лад в Україні (від 5 жовтня 2005 року № 6-рп/2005, пп. 4.4); стабільність конституційного ладу (від 27 квітня 2000 року № 7-рп/2000, п. 4; від 11 грудня 2007 року № 12-рп/2007, п. 5); статус української мови як державної (від 22 квітня 2008 року № 8-рп/2008, пп. 5.1).

КОНСТИТУЦІЙНИЙ СУД УКРАЇНИ (КСУ):

повноваження – можливість зміни повноважень КСУ лише шляхом внесення змін до Конституції України (від 26 червня 2008 року № 13-рп/2008, пп. 3.1);

– межі юрисдикції КСУ (від 27 березня 2002 року № 7-рп/2002, п. 4, п. 1 р.ч.; від 7 травня 2002 року № 8-рп/2002, п. 3, 5, пп. 1.1, 1.2 р.ч.); поширення юрисдикції на розгляд питань про відповідність Конституції України законів та інших нормативних актів, прийнятих до набуття чинності Конституцією України (від 23 червня 1997 року № 2-зп, п. 1, 3; від 27 грудня 2001 року № 20-рп/2001, п. 5); невідомість питань про відповідність Конституції України правових актів органів ВРУ, крім нормативних актів Президії ВРУ (від 23 червня 1997 року № 2-зп; від 27 грудня 2001 року № 20-рп/2001, п. 5); повноваження давати висновки щодо порушень Верховною Радою АРК Конституції або законів України, які можуть бути допущені шляхом прийняття нею правових актів як нормативного, так і ненормативного характеру (від 14 березня 2001 року № 1-в/2001, п. 11); невідомість КСУ питання щодо конституційності нечинного правового акта (від 5 квітня 2001 року № 3-рп/2001, п. 5; від 14 листопада 2001 року № 15-рп/2001, п. 5; від 14 червня 2007 року № 3-рп/2007, п. 5; від 22 квітня 2008 року № 9-рп/2008, пп. 5.1; від 22 травня 2008 року № 10-рп/2008, п. 9; від 25 червня 2008 року № 12-рп/2008, пп. 6.3; від 8 жовтня 2008 року № 21-рп/2008, п. 3; від 3 лютого 2009 року № 4-рп/2009, п. 12; від 17 грудня 2009 року № 32-рп/2009, п. 4; від 11 травня 2010 року № 13-рп/2010, п. 4; від 12 липня 2011 року № 8-рп/2011, п. 5); неповноважність надавати консультації щодо застосування законодавства (від 9 жовтня 2007 року № 7-рп/2007, пп. 2.4; від 25 червня 2008 року № 12-рп/2008, пп. 6.1); невідомість питань щодо конституційності правових актів, які вичерпали свою дію (від 22 квітня 2008 року № 9-рп/2008, п. 5; від

16 жовтня 2008 року № 24-рп/2008, п. 7; від 19 жовтня 2009 року № 26-рп/2009, п. 4); відсутність повноваження здійснювати правовий контроль за законністю актів, прийнятих органами державної влади, органами місцевого самоврядування, їх посадовими особами (від 17 лютого 2010 року № 6-рп/2010, пп. 3.5);

– у сфері законотворчості – невідомість КСУ питань, які потребують законодавчого врегулювання (від 25 березня 1998 року № 3-рп/98, п. 2; від 27 травня 2008 року № 11-рп/2008, пп. 7.2; від 25 червня 2008 року № 12-рп/2008, пп. 6.1); невідомість КСУ перевірки змісту пропозицій Президента України до закону в разі його повернення на повторний розгляд ВРУ (від 11 березня 2003 року № 6-рп/2003, п. 4); неможливість усунення законодавчої прогалини шляхом тлумачення конституційних норм (від 15 жовтня 2008 року № 23-рп/2008, п. 4); невідомість КСУ питань, що належать до сфери законодавчого врегулювання і здійснюються на розсуд законодавця (від 19 жовтня 2009 року № 26-рп/2009, п. 4);

конституційний контроль – попередній (превентивний), наступний (від 9 червня 1998 року № 8-рп/98, п. 2);

– конституційний контроль законопроекту про внесення змін до Конституції України – здійснення наступного конституційного контролю щодо закону про внесення змін до Конституції України (від 26 червня 2008 року № 13-рп/2008, пп. 3.2; від 30 вересня 2010 року № 20-рп/2010, пп. 3.3); здійснення попереднього (превентивного) конституційного контролю законопроекту про внесення змін до Конституції України (від 30 вересня 2010 року № 20-рп/2010, пп. 3.2); неповноважність вирішувати питання щодо неузгодженості положень законопроекту про внесення змін до Конституції України з положеннями Конституції України (від 25 березня 1999 року № 1-в/99, п. 4; від 16 березня 2004 року № 1-в/2004, п. 10);

– конституційний контроль актів Кабінету Міністрів України (від 1 жовтня 1998 року № 13-рп/98, п. 3);

– конституційний контроль актів про обрання/призначення на посаду, звільнення з посади – невідомість КСУ питань про конституційність актів про обрання/призначення суддів на посади та про звільнення їх з посад, а не про їх законність (від 27 березня 2002 року № 7-рп/2002, п. 5, п. 1 р.ч.); невідомість КСУ актів про призначення або звільнення посадових осіб Президентом України, ВРУ (від 7 травня 2002 року № 8-рп/2002);

рішення КСУ – обов'язковість виконання рішень, висновків КСУ (від 9 червня 1998 року № 8-рп/98, п. 2; від 14 грудня 2000 року № 15-рп/2000, п. 2, 3, 4; від 10 червня 2010 року № 16-рп/2010, пп. 3.3; від

30 вересня 2010 року № 20-рп/2010, п. 6); порядок виконання рішень КСУ (від 14 грудня 2000 року № 15-рп/2000); можливість зміни правової позиції КСУ (від 10 липня 2012 року № 1-в/2012, пп. 5.1; від 27 серпня 2012 року № 2-в/2012, п. 3).

КОНСТИТУЦІЯ УКРАЇНИ – юридична природа (від 3 жовтня 1997 року № 4-зп, п. 2; від 12 лютого 2002 року № 3-рп/2002, пп. 3.1; від 13 березня 2012 року № 5-рп/2012, п. 3); верховенство конституційних норм (від 3 жовтня 1997 року № 4-зп, п. 2; від 23 грудня 1997 року № 7-зп, п. 1; від 16 січня 2003 року № 1-рп/2003, пп. 1.3; від 30 травня 2012 року № 12-рп/2012, пп. 2.2); встановлення винятків з конституційних норм лише Конституцією України (від 30 жовтня 1997 року № 5-зп, п. 4 р.ч.; від 29 грудня 1999 року № 11-рп/99, п. 4; від 12 липня 2000 року № 9-рп/2000, п. 3; від 4 червня 2009 року № 13-рп/2009, пп. 3.2; від 17 червня 2010 року № 2-в/2010, пп. 4.4; від 30 травня 2012 року № 12-рп/2012, пп. 2.2); стабільність Конституції (від 2 червня 1999 року № 2-в/99, п. 4); Конституція України як єдиний, цілісний акт (від 29 грудня 1999 року № 11-рп/99, п. 2; від 27 березня 2000 року № 3-рп/2000, пп. 4.2; від 11 липня 2000 року № 2-в/2000, пп. 3.1); пряма дія норм Конституції України (від 28 березня 2001 року № 2-рп/2001, п. 3; від 19 квітня 2001 року № 4-рп/2001, п. 2; від 25 червня 2008 року № 12-рп/2008, пп. 6.1; від 15 жовтня 2008 року № 23-рп/2008, пп. 3.2; від 15 січня 2009 року № 2-рп/2009, пп. 3.1; від 8 грудня 2011 року № 16-рп/2011, пп. 4.2, п. 1 р.ч.);

прийняття, набуття чинності – прийняття Конституції України ВРУ (від 11 липня 1997 року № 3-зп, п. 4; від 3 жовтня 1997 року № 4-зп, п. 2); набуття чинності (від 3 жовтня 1997 року № 4-зп, п. 3, п. 2. р.ч.); прийняття нової Конституції України (від 27 березня 2000 року № 3-рп/2000, пп. 4.4); прийняття Конституції на всеукраїнському референдумі (від 5 жовтня 2005 року № 6-рп/2005, пп. 4.1, 4.3; від 16 квітня 2008 року № 6-рп/2008, п. 4, п. 1 р.ч.);

внесення змін до Конституції України – обов'язковість висновку КСУ щодо відповідності законопроекту про внесення змін до Конституції України вимогам Конституції України (від 9 червня 1998 року № 8-рп/98, п. 3, п. 2 р.ч.; від 25 березня 1999 року № 1-в/99, п. 3; від 2 червня 1999 року № 2-в/99, п. 5); суб'єкт звернення та форма звернення до КСУ щодо законопроекту про внесення змін до Конституції України (від 9 червня 1998 року № 8-рп/98, п. 4, п. 2 р.ч.); збалансованість дій Президента України, народних депутатів України, ВРУ при внесенні змін до Конституції України (від 27 березня

2000 року № 3-рп/2000, пп. 4.2); повноважність Центральної виборчої комісії, Президента України, інших державних органів здійснювати перевірку щодо відповідності Конституції України питань, які пропонуються ініціативними групами громадян для всеукраїнського референдуму за народною ініціативою (від 27 березня 2000 року № 3-рп/2000, пп. 4.2); право вето на закон про внесення змін до Конституції України (від 11 березня 2003 року № 6-рп/2003, п. 3, 4); обов'язковість перевірки КСУ щодо відповідності вимогам Конституції України законопроекту про внесення змін до Конституції України та усіх поправок, внесених до нього (від 10 вересня 2008 року № 2-в/2008, п. 2); попередній (превентивний) конституційний контроль як стадія конституційної процедури внесення змін до Основного Закону України (від 30 вересня 2010 року № 20-рп/2010, пп. 3.2); додержання процедури внесення змін до Конституції України (від 30 вересня 2010 року № 20-рп/2010); наступний конституційний контроль щодо закону про внесення змін до Конституції України після набрання ним чинності (від 30 вересня 2010 року № 20-рп/2010, пп. 3.3); наслідки визнання неконституційним закону про внесення змін до Конституції України у зв'язку з порушенням процедури його розгляду та ухвалення (від 30 вересня 2010 року № 20-рп/2010, п. 6);

попередній конституційний контроль законопроектів про внесення змін до Конституції України:

- проекту Закону України “Про внесення змін до статті 98 Конституції України” (від 25 березня 1999 року № 1-в/99);
- проекту Закону України “Про внесення змін до статті 46 Конституції України” (від 2 червня 1999 року № 2-в/99);
- проекту Закону України “Про внесення змін до Конституції України за результатами всеукраїнського референдуму за народною ініціативою” (від 27 червня 2000 року № 1-в/2000);
- проекту Закону України “Про зміни до Конституції України за результатами всеукраїнського референдуму 16.04.2000 року” (від 11 липня 2000 року № 2-в/2000);
- проекту Закону України “Про внесення змін до статті 80 Конституції України” (від 5 грудня 2000 року № 3-в/2000);
- проекту Закону України “Про внесення змін до статті 98 Конституції України” (від 21 грудня 2000 року № 4-в/2000);
- проекту Закону України “Про внесення змін до Конституції України (статей 84, 85, 89, 92, 93, 94, 106, 147, 150, 151 та пункту 6 розділу XV Конституції України)” (від 14 березня 2001 року № 1-в/2001);

– проекту Закону України “Про внесення змін до Конституції України” реєстр. № 6254 від 1 грудня 2000 року *(від 4 липня 2001 року № 2-в/2001)*;

– проекту Закону України “Про внесення змін і доповнень до Конституції України” реєстр. № 7091 від 23 лютого 2001 року *(від 16 жовтня 2002 року № 1-в/2002)*;

– проекту Закону України “Про внесення змін до Конституції України” реєстр. № 3207-1 *(від 30 жовтня 2003 року № 1-в/2003)*;

– проекту Закону України “Про внесення змін до Конституції України” реєстр. № 4105 *(від 5 листопада 2003 року № 2-в/2003)*;

– проекту Закону України “Про внесення змін до Конституції України” реєстр. № 4180 *(від 10 грудня 2003 року № 3-в/2003)*;

– проекту Закону України “Про внесення змін до Конституції України” реєстр. № 4105 *(від 16 березня 2004 року № 1-в/2004)*;

– проекту Закону України “Про внесення змін до Конституції України” реєстр. № 4180 *(від 12 жовтня 2004 року № 2-в/2004)*;

– проекту Закону України “Про внесення змін до Конституції України” реєстр. № 3207-1 *(від 7 вересня 2005 року № 1-в/2005)*;

– проекту Закону України “Про внесення змін до Конституції України щодо удосконалення системи місцевого самоврядування” реєстр. № 3207-1 *(від 15 січня 2008 року № 1-в/2008)*;

– проекту Закону України “Про внесення зміни до Конституції України (щодо обмеження депутатської недоторканності)” реєстр. № 1375 від 18 січня 2008 року *(від 10 вересня 2008 року № 2-в/2008)*;

– проекту Закону України “Про внесення змін до Конституції України (щодо гарантії недоторканності для окремих посадових осіб)” реєстр. № 3251 від 3 жовтня 2008 року *(від 1 квітня 2010 року № 1-в/2010)*;

– проекту Закону України “Про внесення змін до Конституції України (щодо строків повноважень Верховної Ради Автономної Республіки Крим, місцевих рад та сільських, селищних, міських голів)” реєстр. № 4177 від 3 березня 2010 року *(від 17 червня 2010 року № 2-в/2010)*;

– проекту Закону України “Про внесення змін до Конституції України щодо проведення чергових виборів народних депутатів України, Президента України, депутатів Верховної Ради Автономної Республіки Крим, місцевих рад та сільських, селищних, міських голів” реєстр. № 7265 *(від 18 листопада 2010 року № 3-в/2010)*;

– законопроекту про внесення змін до Конституції України щодо недоторканності (реєстр. № 10530) *(від 10 липня 2012 року № 1-в/2012)*;

– законопроекту про внесення змін до Конституції України щодо гарантії недоторканності для окремих посадових осіб (реєстр. № 3251) (від 27 серпня 2012 року № 2-в/2012).

КРИМІНАЛЬНЕ СУДОЧИНСТВО (від 30 червня 2009 року № 16-рп/2009, пп. 3.2, п. 6); справа про Римський статут (від 11 липня 2001 року № 3-в/2001); поняття “службовий злочин”, “службова особа” (від 30 жовтня 2003 року № 18-рп/2003, п. 3, п. 1 р.ч.); допустимість доказів у кримінальній справі (від 20 жовтня 2011 року № 12-рп/2011); допустимість встановлення порядку ознайомлення обвинуваченого і захисника з матеріалами кримінальної справи (від 18 січня 2012 року № 1-рп/2012, пп. 4.3); непоширення кваліфікуючої ознаки „працівник правоохоронного органу“ на працівника державної виконавчої служби (від 18 квітня 2012 року № 10-рп/2012).

МІСЦЕВЕ САМОВРЯДУВАННЯ – виконавчий орган ради (від 9 лютого 2000 року № 1-рп/2000, пп. 2.1, 2.2); субординація елементів у системі місцевого самоврядування (від 9 лютого 2000 року № 1-рп/2000, пп. 3.2); зміст інституту місцевого самоврядування (від 26 березня 2002 року № 6-рп/2002, п. 4); об’єднання, роз’єднання територіальних громад (від 18 червня 2002 року № 12-рп/2002); політико-правова природа органів місцевого самоврядування (від 16 квітня 2009 року № 7-рп/2009, п. 3); органи місцевого самоврядування як суб’єкти владних повноважень (від 1 квітня 2010 року № 10-рп/2010, пп. 3.2, п. 1 р.ч.); допустимість встановлення граничного віку перебування на службі в органах місцевого самоврядування (від 16 жовтня 2007 року № 8-рп/2007, пп. 3.2, 3.3, 3.4, 3.5);

– поняття “організація управління районами в місті Києві”, “організація управління районами в містах” (від 13 липня 2001 року № 11-рп/2001, п. 3, п. 2 р.ч.); особливості здійснення виконавчої влади та місцевого самоврядування у місті Києві (від 25 грудня 2003 року № 21-рп/2003, п. 7, 8, п. 1 р.ч.); особливості здійснення виконавчої влади та місцевого самоврядування в районах міста Києва (від 13 жовтня 2005 року № 9-рп/2005, п. 4, 5, 6, 7, п. 1 р.ч.);

строки повноважень, вибори – строк здійснення повноважень складу представницького органу місцевого самоврядування чи посадової особи, обраної на позачергових виборах (від 4 червня 2009 року № 13-рп/2009, п. 3, пп. 3.2, п. 1 р.ч.); порядок обчислення скликань представницьких органів місцевого самоврядування (рад), що формуються за результатами проведення позачергових виборів (від 4 червня 2009 року № 13-рп/2009, п. 6); відсутність у ВРУ повноваження відмінити вже призначені нею чергові або позачергові ви-

бори до органів місцевого самоврядування (від 10 червня 2009 року № 14-рп/2009, п. 4); строк повноважень сільської, селищної, міської, районної, обласної ради та сільського, селищного, міського голови, обраних на чергових виборах (від 17 червня 2010 року № 2-в/2010; від 18 листопада 2010 року № 3-в/2010, пп. 4.5); регулювання законодавцем правовідносин, пов'язаних із датою проведення голосування на виборах органів і посадових осіб місцевого самоврядування, а також з припиненням їх повноважень (від 17 червня 2010 року № 2-в/2010, п. 5);

повноваження – межі повноважень міських рад, зокрема щодо утворення і ліквідації районів у місті (від 13 липня 2001 року № 11-рп/2001, п. 4, п. 3, 4 р.ч.); предмети відання місцевого самоврядування (від 1 квітня 2010 року № 10-рп/2010, пп. 3.2);

– право територіальних громад районів у містах та районних в місті рад самостійно здійснювати місцеве самоврядування та бути самостійними суб'єктами права комунальної власності (від 9 лютого 2000 року № 1-рп/2000, пп. 1.1, 1.2); здійснення корпоративних прав органами місцевого самоврядування щодо господарських товариств (від 20 червня 2007 року № 5-рп/2007, пп. 3.5, 3.6, 3.7); повноваження відповідних рад органів місцевого самоврядування приймати рішення про незастосування положень Закону України “Про відновлення платоспроможності боржника або визнання його банкрутом” до комунальних унітарних підприємств (від 20 червня 2007 року № 5-рп/2007, пп. 3.6, 3.7, п. 4);

– здійснення обласними радами повноважень управління зоною безумовного (обов'язкового) відселення (від 6 жовтня 2009 року № 24-рп/2009);

– забезпечення виконання цінової політики органами місцевого самоврядування (від 10 лютого 2000 року № 2-рп/2000, п. 3); фінансування житлового будівництва та придбання житла для військово-службовців (від 13 червня 2002 року № 11-рп/2002);

– бюджетні права – принцип самостійності місцевих бюджетів (від 9 лютого 2000 року № 1-рп/2000, пп. 5.1, 5.2; від 16 лютого 2010 року № 5-рп/2010, пп. 3.4, 3.5, п. 1 р.ч.); бюджетні права місцевого самоврядування в АРК (від 27 лютого 2001 року № 1-рп/2001, пп. 4.2); право обласних та районних рад на самостійне затвердження бюджетів відповідного рівня (від 20 травня 2009 року № 11-рп/2009, пп. 3.3);

акти органів місцевого самоврядування (від 16 квітня 2009 року № 7-рп/2009, п. 4, 5, п. 1 р.ч.); зміна, скасування актів органів місцевого самоврядування (від 16 квітня 2009 року № 7-рп/2009);

статус депутатів місцевих рад, сільських, селищних, міських голів – статус міського голови (від 6 липня 1999 року № 7-рп/99, п. 4, п. 1 р.ч.); сільський, селищний міський голова (від 9 лютого 2000 року № 1-рп/2000, пп. 3.2);

– непоширення на депутатів місцевих рад принципу несумісності депутатського мандата з іншими видами діяльності (від 13 травня 1998 року № 6-рп/98, п. 5, 6, п. 1 р.ч.); сумісництво посад народного депутата України і міського голови (від 6 липня 1999 року № 7-рп/99); поєднання посади в місцевій державній адміністрації з мандатом депутата місцевої ради (від 4 грудня 2001 року № 16-рп/2001); поєднання депутатського мандата депутата місцевої ради з посадами керівників органів виконавчої влади (від 4 липня 2002 року № 14-рп/2002, п. 2); несумісність посади сільського, селищного, міського голови з мандатом депутата Верховної Ради АРК (від 20 травня 2004 року № 12-рп/2004);

– дострокове припинення повноважень депутатів місцевих рад (від 13 травня 1998 року № 6-рп/98, п. 7, п. 2 р.ч.); дострокове припинення повноважень сільського, селищного, міського голови (від 9 лютого 2000 року № 1-рп/2000, пп. 3.2);

– недопустимість надання права вищому керівному органу політичної партії (виборчого блоку політичних партій) відкликати депутата відповідної ради з “інших підстав, встановлених вищим керівним органом політичної партії (виборчого блоку політичних партій)” (від 27 травня 2008 року № 11-рп/2008, п. 5);

– охорона трудових прав депутатів місцевих рад (від 26 березня 2002 року № 6-рп/2002);

оплата праці посадових осіб, працівників – розмір оплати праці посадових осіб місцевого самоврядування може регулюватися державою (від 20 травня 2009 року № 11-рп/2009, пп. 3.2); можливість зміни заробітної плати працівників виконавчого апарату районних і обласних рад залежно від конкретних обставин, які обумовлюють складові в оплаті їх праці (від 20 травня 2009 року № 11-рп/2009, п. 4).

МОВНІ ПРАВА – поняття державної мови (від 14 грудня 1999 року № 10-рп/99, п. 3, п. 1 р.ч.); застосування української мови (від 14 грудня 1999 року № 10-рп/99); застосування мов у галузі кінематографії (від 20 грудня 2007 року № 13-рп/2007); мова судочинства (від 22 квітня 2008 року № 8-рп/2008, п. 5, 6; від 13 грудня 2011 року № 17-рп/2011, п. 4); застосування української мови, застосування та вивчення мов національних меншин у навчальній і виховній

роботі в загальноосвітніх навчальних закладах (від 2 лютого 2010 року № 4-рп/2010, п. 4); встановлення порядку застосування мов (від 2 лютого 2010 року № 4-рп/2010, пп. 5.2).

НАРОДНИЙ ДЕПУТАТ УКРАЇНИ – представництво Українського народу (від 7 липня 1998 року № 11-рп/98, п. 2; від 3 грудня 1998 року № 17-рп/98, п. 3; від 6 квітня 2010 року № 11-рп/2010, п. 6; від 11 липня 2012 року № 15-рп/2012, п. 3);

статус (від 10 травня 2000 року № 8-рп/2000);

– обов’язок голосувати особисто (від 7 липня 1998 року № 11-рп/98; від 14 березня 2001 року № 1-в/2001, п. 6); особиста участь народного депутата України у засіданнях ВРУ та її органів, до складу яких його обрано (від 17 жовтня 2002 року № 17-рп/2002, п. 3, 4);

– несумісність депутатського мандата (від 13 травня 1997 року № 1-зп; від 6 липня 1999 року № 7-рп/99; від 6 грудня 2001 року № 17-рп/2001, пп. 1.2; від 4 липня 2002 року № 14-рп/2002); звільнення з інших посад у разі суміщення (від 29 січня 2008 року № 2-рп/2008, п. 5, 6); зайняття особами, уповноваженими на виконання функцій держави, викладацькою, науковою, творчою діяльністю у робочий час (від 6 жовтня 2010 року № 21-рп/2010, пп. 3.2, 3.2.2);

– обмеження повноважень народного депутата України (від 26 червня 2003 року № 12-рп/2003, п. 7, пп. 1.4 р.ч.); неповноважність Голови ВРУ обмежувати виконання народним депутатом України його конституційних повноважень (від 29 січня 2008 року № 2-рп/2008, пп. 6.3.4);

– дострокове припинення повноважень (від 13 травня 1997 року № 1-зп, п. 1, п. 1, 2, 3 р.ч.);

гарантії діяльності:

– гарантії депутатської недоторканності (від 27 жовтня 1999 року № 9-рп/99, п. 4, пп. 1.3, 1.4 р.ч.; від 27 червня 2000 року № 1-в/2000, пп. 3.2; від 11 липня 2000 року № 2-в/2000, пп. 3.2; від 5 грудня 2000 року № 3-в/2000, п. 3; від 11 липня 2001 року № 3-в/2001, пп. 2.2; від 10 квітня 2003 року № 7-рп/2003, п. 4, пп. 1.3 р.ч.; від 26 червня 2003 року № 12-рп/2003, п. 5, пп. 1.1 р.ч.; від 10 вересня 2008 року № 2-в/2008, п. 1, 4; від 1 квітня 2010 року № 1-в/2010, пп. 4.1, 4.3; від 10 липня 2012 року № 1-в/2012, пп. 5.1; від 27 серпня 2012 року № 2-в/2012, п. 3); строк, на який поширюється депутатська недоторканність (від 27 жовтня 1999 року № 9-рп/99, п. 4, пп. 1.4 р.ч.; від 10 квітня 2003 року № 7-рп/2003, п. 4; від 26 червня

2003 року № 12-рп/2003, п. 5); затримання, арешт народного депутата України (від 26 червня 2003 року № 12-рп/2003, п. 6, пп. 1.1, 1.2, 1.3 р.ч.); відповідальність за образу чи наклеп (від 1 квітня 2010 року № 1-в/2010, пп. 4.2); притягнення до адміністративної відповідальності (від 10 квітня 2003 року № 7-рп/2003, п. 4, пп. 1.3 р.ч.);

– право об'єднуватися в депутатські групи (фракції) (від 3 грудня 1998 року № 17-рп/98, п. 2, 3); перебування народного депутата України у депутатській фракції (від 25 червня 2008 року № 12-рп/2008); участь у формуванні коаліції депутатських фракцій (від 6 квітня 2010 року № 11-рп/2010, п. 6);

– право невідкладного прийому (від 10 квітня 2003 року № 7-рп/2003, п. 2, пп. 1.1 р.ч.); право народного депутата України безперешкодно відвідувати органи державної влади та органи місцевого самоврядування, а також право безперешкодного доступу на всі підприємства, в установи та організації, розташовані на території України (від 10 квітня 2003 року № 7-рп/2003, п. 3, пп. 1.2 р.ч.); відсутність обов'язку у Президента України невідкладно приймати народного депутата України з питань депутатської діяльності (від 10 квітня 2003 року № 7-рп/2003, п. 2, 3, пп. 1.1 р.ч.);

– право на запит (від 19 травня 1999 року № 4-рп/99; від 11 квітня 2000 року № 4-рп/2000; від 10 травня 2000 року № 8-рп/2000, п. 3, 4; від 14 жовтня 2003 року № 16-рп/2003, п. 6, 7, пп. 1.2 р.ч.); непоширення права народного депутата України на запит на питання, пов'язані із здійсненням правосуддя у конкретних справах (від 19 травня 1999 року № 4-рп/99, п. 2, 3, пп. 1.1 р.ч.; від 20 березня 2002 року № 4-рп/2002); право на запит та право на звернення (від 5 березня 2003 року № 5-рп/2003, пп. 4.1; від 1 квітня 2008 року № 4-рп/2008, п. 3); право на запит, право на звернення до органів дізнання і досудового слідства (від 20 березня 2002 року № 4-рп/2002); звернення до ВРЮ про наявність підстав для звільнення судді з посади, про факт дисциплінарного проступку судді Верховного Суду України або судді вищого спеціалізованого суду (від 21 травня 2002 року № 9-рп/2002, п. 7); запит, звернення народного депутата України до НБУ або його посадових осіб (від 5 березня 2003 року № 5-рп/2003, пп. 4.1, пп. 1.1, 1.2 р.ч.); направлення запиту до Президента України (від 14 жовтня 2003 року № 16-рп/2003);

– право народного депутата України і Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини вносити до ВРЮ подання про відкриття дисциплінарного провадження стосовно суддів Верховного Суду України і суддів вищих спеціалізованих судів та пропозиції

про прийняття подання про звільнення суддів з посади (від 21 травня 2002 року № 9-рп/2002, п. 7);

– право використання засобів масової інформації (від 10 травня 2000 року № 8-рп/2000, п. 5);

– надання гарантій колишнім народним депутатам України (від 10 травня 2000 року № 8-рп/2000, п. 6);

– народний депутат України як суб'єкт законодавчої ініціативи щодо внесення законопроекту про денонсацію міжнародних договорів України (від 30 травня 2012 року № 12-рп/2012).

НАЦІОНАЛЬНИЙ БАНК УКРАЇНИ (НБУ) – банківський нагляд (від 5 березня 2003 року № 5-рп/2003, п. 4); звернення народних депутатів України, комітетів ВРУ до НБУ, його посадових осіб (від 5 березня 2003 року № 5-рп/2003); призначення на посаду та звільнення з посади Голови НБУ (від 26 лютого 2009 року № 6-рп/2009, пп. 3.1, 3.3, п. 1 р.ч.); економічна самостійність (від 11 травня 2010 року № 13-рп/2010, пп. 3.2).

НЕДОТОРКАНИСТЬ ЖИТЛА, ІНШОГО ВОЛОДІННЯ ОСОБИ – примусове проникнення до житла чи іншого володіння боржника для виконання ухвали суду про забезпечення позову (від 31 травня 2011 року № 4-рп/2011); обов'язок платника податків допускати посадових осіб контролюючого органу під час проведення ними перевірок до обстеження відповідних приміщень, територій (від 12 червня 2012 року № 13-рп/2012, пп. 3.2, 3.4).

ОБ'ЄДНАННЯ ГРОМАДЯН – невтручання держави у здійснювану в рамках закону діяльність об'єднань громадян (від 23 травня 2001 року № 6-рп/2001, пп. 4.3; від 13 грудня 2001 року № 18-рп/2001, п. 2, 3); тимчасове припинення та заборона діяльності Компартії України (від 27 грудня 2001 року № 20-рп/2001, п. 7, 8); принцип рівності всіх об'єднань громадян перед законом (від 12 червня 2007 року № 2-рп/2007, п. 4, 11); див. також: політичні партії.

ОБЧИСЛЕННЯ СТРОКІВ (від 7 липня 1998 року № 11-рп/98, п. 3); строки підписання та офіційного оприлюднення законів України (від 7 липня 1998 року № 11-рп/98, п. 3); строки завчасного сповіщення про мирні зібрання (від 19 квітня 2001 року № 4-рп/2001); розумний строк досудового слідства (від 30 січня 2003 року № 3-рп/2003, п. 8); строки оскарження порушень під час підрахунку голосів та встановлення результатів голосування (від 3 липня 2003 року № 13-рп/2003, п. 3); строки перебування на посту Пре-

зидента України (від 25 грудня 2003 року № 22-рп/2003, п. 8, п. 1 р.ч.); обчислення строку, протягом якого пленарні засідання ВРУ не можуть розпочатися (від 19 травня 2004 року № 11-рп/2004, п. 4, п. 1 р.ч.); встановлення виключно законом строків звернення до суду (від 22 червня 2004 року № 13-рп/2004, п. 3); строк повноважень Генерального прокурора України та підпорядкованих йому прокурорів (від 2 квітня 2008 року № 5-рп/2008); обчислення строків повноважень представницьких органів (від 4 червня 2009 року № 13-рп/2009, пп. 3.2, п. 1 р.ч.); строк здійснення повноважень складу представницького органу місцевого самоврядування чи посадової особи, обраної на позачергових виборах (від 4 червня 2009 року № 13-рп/2009, пп. 3.2, п. 1 р.ч.); встановлення скорочених строків розгляду позовних заяв (від 19 жовтня 2009 року № 26-рп/2009, пп. 3.8, 3.9); строки адміністративного затримання (від 11 жовтня 2011 року № 10-рп/2011, пп. 3.5, 3.6, 3.7, 4.1, 4.2); встановлення строків у судовому процесі (від 13 грудня 2011 року № 17-рп/2011, пп. 6.1); позовна давність і початок її перебігу щодо вимог про стягнення середнього заробітку за час затримки розрахунку при звільненні та компенсації моральної шкоди (від 22 лютого 2012 року № 4-рп/2012); позовна давність і початок її перебігу щодо вимог наймодавця про відшкодування збитків у зв'язку з пошкодженням речі, яка була передана у користування наймачеві та вимог наймача про відшкодування витрат на поліпшення речі (від 3 липня 2012 року № 14-рп/2012); див. також: *право на судовий захист (процесуальні строки)*.

ОРГАНИ ДЕРЖАВНОЇ ВЛАДИ – принцип самостійності органів законодавчої і виконавчої влади у здійсненні покладених на них повноважень (від 23 грудня 1997 року № 7-зп, п. 2); надання Конституцією України державним органам спеціального статусу через особливості призначення посадових осіб (від 1 липня 1998 року № 9-рп/98, п. 3; від 28 січня 2003 року № 2-рп/2003, п. 3); попереднє погодження кандидатур на посади як засіб реалізації повноважень (від 15 січня 2009 року № 2-рп/2009, пп. 3.2, 3.3; від 24 грудня 2009 року № 36-рп/2009, пп. 3.2); періодичність обрання та призначення органів державної влади (від 28 квітня 2009 року № 8-рп/2009, пп. 3.1); попереднє погодження структури центрального апарату міністерства як засіб реалізації повноважень (від 24 грудня 2009 року № 36-рп/2009, пп. 3.2); фінансування державних органів (від 11 березня 2010 року № 7-рп/2010, пп. 3.2); принцип законності у діяль-

ності органів державної влади (від 25 січня 2012 року № 3-рп/2012, п. 4, п. 3 р.ч.; від 13 березня 2012 року № 5-рп/2012, пп. 3.1).

ПІДПРИЄМНИЦЬКА ДІЯЛЬНІСТЬ – патентування підприємницької діяльності (від 21 грудня 2000 року № 16-рп/2000); право держави визначати механізм виплати і доставки пенсій та грошової допомоги (від 20 червня 2001 року № 10-рп/2001, п. 3); оподаткування підприємств з іноземними інвестиціями (від 29 січня 2002 року № 1-рп/2002, п. 3, 4); організація розповсюдження поштових марок, маркованих конвертів і карток (від 28 травня 2003 року № 10-рп/2003); запровадження державної монополії у сфері контролю за виробництвом окремих видів продукції (від 31 березня 2004 року № 8-рп/2004); допустимість державного регулювання мінімальної ціни на цукор (від 15 квітня 2004 року № 10-рп/2004, п. 3, 4); морський порт як державне підприємство (від 15 грудня 2004 року № 21-рп/2004, п. 3).

ПОДАТКИ – оподаткування підприємств з іноземними інвестиціями (від 29 січня 2002 року № 1-рп/2002, від 14 березня 2002 року № 3-рп/2002); звільнення від оподаткування операцій з передачі земельних ділянок (від 5 лютого 2004 року № 2-рп/2004, п. 5, п. 1 р.ч.); податкова застава (від 24 березня 2005 року № 2-рп/2005); право законодавця визначати механізми, які забезпечують платником належну сплату податків і зборів (від 24 березня 2005 року № 2-рп/2005, пп. 4.1); право Верховної Ради АРК і сільських, селищних, міських рад встановлювати додаткові пільги щодо оподаткування у межах сум, які надходять до їх бюджетів (від 16 лютого 2010 року № 5-рп/2010, пп. 3.5, п. 1 р.ч.); обов'язок платника податків допускати посадових осіб контролюючого органу під час проведення ними перевірок до обстеження відповідних приміщень, територій та їх право у разі недопущення звертатися до суду щодо зупинення видаткових операцій платника податків (від 12 червня 2012 року № 13-рп/2012, пп. 3.2); адміністративний арешт майна платника податків (від 12 червня 2012 року № 13-рп/2012, пп. 3.3, 3.4); право законодавця запроваджувати в законах на певний строк особливий порядок розпорядження платником податків своїми активами (від 12 червня 2012 року № 13-рп/2012, пп. 3.4).

ПОЛІТИЧНІ ПАРТІЇ – всеукраїнський статус (від 3 березня 1998 року № 2-рп/98); право на свободу утворення (від 12 червня 2007 року № 2-рп/2007, п. 4, пп. 5.1, п. 6, 8, 10); обмеження у фінансуванні (від 12 червня 2007 року № 2-рп/2007, пп. 5.1); участь у

виборчому процесі (від 12 червня 2007 року № 2-рп/2007, п. 7); утворення та реєстрація партійних організацій (від 16 жовтня 2007 року № 9-рп/2007); див. також: об'єднання громадян.

ПОСАДОВІ ОСОБИ:

статус посадової особи – недоторканність посадових осіб (від 23 грудня 1997 року № 7-зп, п. 1; від 26 лютого 1998 року № 1-рп/98, п. 11; див. також: народний депутат України (гарантії депутатської недоторканності); Президент України (гарантії недоторканності); статус суддів (заборона впливу на суддів у будь-який спосіб); надання Конституцією України державним органам спеціального статусу через особливість призначення посадових осіб (від 1 липня 1998 року № 9-рп/98, п. 3; від 28 січня 2003 року № 2-рп/2003, п. 3); сільський, селищний міський голова (від 9 лютого 2000 року № 1-рп/2000, пп. 3.2); правове регулювання статусу Прем'єр-міністра України, членів Кабінету Міністрів України та інших посадових осіб (від 7 травня 2002 року № 8-рп/2002, п. 4); притягнення до відповідальності за порушення присяги осіб, які входять до складу ВРЮ за посадою (від 21 травня 2002 року № 9-рп/2002, п. 5); керівник центрального чи місцевого органу виконавчої влади (від 17 жовтня 2002 року № 16-рп/2002, п. 2, п. 1 р.ч.); суміщення службової діяльності керівників органів виконавчої влади (від 17 жовтня 2002 року № 16-рп/2002); межі допустимої інформації щодо посадових та службових осіб (від 10 квітня 2003 року № 8-рп/2003, п. 3); особливість у статусі київського міського голови (від 25 грудня 2003 року № 21-рп/2003, п. 8); зайняття особами, уповноваженими на виконання функцій держави, викладацькою, науковою, творчою діяльністю у робочий час (від 6 жовтня 2010 року № 21-рп/2010, пп. 3.2); поширення інформації про особу, яка займає посаду, пов'язану зі здійсненням функцій держави або органів місцевого самоврядування та членів її сім'ї (від 20 січня 2012 року № 2-рп/2012, пп. 3.3, п. 1 р.ч.); щодо заборони особам, уповноваженим на виконання функцій держави та місцевого самоврядування, входити до складу будь-яких органів управління підприємств або організацій, що мають на меті одержання прибутку (від 13 березня 2012 року № 6-рп/2012, п. 2, 3, 4); див. також: представницький мандат;

призначення на посаду, звільнення з посади – допустимість встановлення кваліфікаційних вимог до претендентів на певні посади (від 18 квітня 2000 року № 5-рп/2000, п. 2); тимчасове виконання обов'язків та призначення на посади ВРУ, Президентом України посадових осіб (від 27 квітня 2000 року № 7-рп/2000); підвідомчість

актів про призначення або звільнення посадових осіб Президентом України, ВРУ (від 7 травня 2002 року № 8-рп/2002); допустимість встановлення граничного віку перебування на державній службі та на службі в органах місцевого самоврядування (від 16 жовтня 2007 року № 8-рп/2007, пп. 3.2, 3.3, 3.4, 3.5); заборона участі у передвиборчій агітації (від 24 березня 2005 року № 3-рп/2005, п. 4, п. 1 р.ч.); припинення повноважень члена ВРЮ (від 17 квітня 2008 року № 7-рп/2008); відсутність вікових обмежень щодо перебування у складі ВРЮ та підстав для дострокового припинення їх повноважень у зв'язку з досягненням певного віку (від 18 вересня 2008 року № 18-рп/2008, пп. 3.1, 3.2); попереднє погодження кандидатур на посади (від 15 січня 2009 року № 2-рп/2009, пп. 3.2, 3.3; від 25 лютого 2009 року № 5-рп/2009, пп. 2.2); звільнення з посади Голови НБУ (від 26 лютого 2009 року № 6-рп/2009); проведення спеціальної перевірки стосовно осіб, які претендують на зайняття посад, пов'язаних з виконанням функцій держави або органів місцевого самоврядування, їх близьких та інших осіб (від 6 жовтня 2010 року № 21-рп/2010, п. 4);

оплата праці – можливість держави регулювати розмір оплати праці посадових осіб місцевого самоврядування (від 20 травня 2009 року № 11-рп/2009, пп. 3.2); можливість зміни заробітної плати працівників виконавчого апарату районних і обласних рад залежно від конкретних обставин, які обумовлюють складові в оплаті їх праці (від 20 травня 2009 року № 11-рп/2009, п. 4).

ПРАВА І СВОБОДИ ЛЮДИНИ І ГРОМАДЯНИНА – винятки стосовно прав і свобод (від 29 грудня 1999 року № 11-рп/99, п. 4); охоронюваний законом інтерес (від 1 грудня 2004 року № 18-рп/2004, п. 3, 4, п. 1 р.ч.); пріоритет природних прав людини (від 29 січня 2008 року № 2-рп/2008, пп. 6.1);

забезпечення прав і свобод (від 24 грудня 2004 року № 22-рп/2004, пп. 3.2; від 19 жовтня 2009 року № 26-рп/2009, пп. 3.15; від 22 лютого 2012 року № 4-рп/2012, пп. 2.1; від 3 липня 2012 року № 14-рп/2012, пп. 2.1);

зміст, обсяг прав і свобод (від 22 вересня 2005 року № 5-рп/2005, пп. 5.2; від 11 жовтня 2005 року № 8-рп/2005, п. 4; від 19 жовтня 2009 року № 26-рп/2009, пп. 3.15);

звуження змісту та обсягу прав і свобод (від 22 квітня 2008 року № 8-рп/2008, пп. 6.2; від 22 травня 2008 року № 10-рп/2008, пп. 5.4, п. 7; від 28 квітня 2009 року № 9-рп/2009, п. 5; від 19 жовтня 2009 року № 26-рп/2009, пп. 3.15); звуження змісту та обсягу прав

і свобод є їх обмеженням (від 22 вересня 2005 року № 5-рп/2005, пп. 5.2); звуження процесуальних прав і гарантій особи (від 9 вересня 2010 року № 19-рп/2010, пп. 3.3);

скасування конституційних прав і свобод (від 22 вересня 2005 року № 5-рп/2005, пп. 5.2; від 22 травня 2008 року № 10-рп/2008, пп. 5.4, п. 7); відсутність ефективних організаційно-правових механізмів для реалізації конституційних прав і свобод (від 12 квітня 2012 року № 9-рп/2012, пп. 2.1);

обмеження конституційних прав і свобод (від 12 червня 2007 року № 2-рп/2007, п. 10; від 1 квітня 2010 року № 1-в/2010, пп. 4.3; від 29 червня 2010 року № 17-рп/2010, пп. 3.1; від 6 жовтня 2010 року № 21-рп/2010, пп. 3.2.2; від 22 грудня 2010 року № 23-рп/2010, пп. 4.1); недопустимість обмеження нормами процесуального права норм матеріального права (від 22 вересня 2005 року № 5-рп/2005, пп. 5.5); можливість встановлення обмеження (від 19 жовтня 2009 року № 26-рп/2009, пп. 3.3; від 29 червня 2010 року № 17-рп/2010, пп. 3.1); недопустимість будь-яких обмежень у правах громадян за ознаками майнового стану, зокрема в залежності від отримання працюючими пенсіонерами заробітної плати (від 18 червня 2007 року № 4-рп/2007, пп. 3.4); недопустимість зупинення дії положень законів, якими визначено права і свободи громадян, їх зміст та обсяг (від 9 липня 2007 року № 6-рп/2007, пп. 3.1; від 8 жовтня 2008 року № 20-рп/2008, п. 5; від 1 квітня 2010 року № 1-в/2010, пп. 4.3; див. також: закон про Державний бюджет України). Див. також: верховенство права (принцип пропорційності (співмірності, розмірності, домірності).

ПРАВО БРАТИ УЧАСТЬ В УПРАВЛІННІ ДЕРЖАВНИМИ СПРАВАМИ – нетотожність права на працю (від 29 січня 2008 року № 2-рп/2008, пп. 6.1.2); недопустимість позбавлення громадянина права брати участь в управлінні державними справами шляхом участі у роботі окружної або дільничної виборчої комісії у зв'язку з його проживанням за межами відповідного округу або міста (від 19 жовтня 2009 року № 26-рп/2009, пп. 3.3).

ПРАВО ВЕТО (від 17 жовтня 2002 року № 17-рп/2002, п. 2); право вето на закон про внесення змін до Конституції України (від 11 березня 2003 року № 6-рп/2003, п. 3, 4); юридичні наслідки застосування права вето (від 7 липня 2009 року № 17-рп/2009, п. 4; від 14 липня 2009 року № 46-уп/2009; від 14 липня 2009 року № 18-рп/2009, пп. 3.3; від 26 листопада 2009 року № 30-рп/2009, пп. 3.2); право

вето як елемент механізму стримувань і противаг у здійсненні влади (від 10 вересня 2009 року № 20-рп/2009, п. 3).

ПРАВО ВЛАСНОСТІ (від 12 лютого 2002 року № 3-рп/2002, пп. 3.1); правовий статус суб'єктів права різних форм власності (від 12 лютого 2002 року № 3-рп/2002, пп. 3.1; від 10 червня 2003 року № 11-рп/2003, пп. 3.3); непорушність права власності (від 11 листопада 2004 року № 16-рп/2004, п. 5); допустимість обмеження права власності (10 жовтня 2001 року № 13-рп/2001, пп. 5.4; від 11 травня 2005 року 4-рп/2005, пп. 4.2; від 13 березня 2012 року № 5-рп/2012, п. 3); примусове відчуження об'єкта права приватної власності (від 16 жовтня 2008 року № 24-рп/2008, п. 5); віднесення об'єктів права приватної власності до національного культурного надбання не має на меті зміну форми власності (від 16 жовтня 2008 року № 24-рп/2008, п. 6);

питання приватизації – допустимість внесення змін до переліку об'єктів права власності, які не підлягають приватизації (від 1 липня 1998 року № 9-рп/98, п. 2); безоплатна приватизація житла (від 10 червня 2010 року № 15-рп/2010, пп. 3.3, п. 1 р.ч.); див. також: приватизація;

окремі питання здійснення права власності фізичними та юридичними особами – збереження довіреним особам кандидатів у народні депутати України заробітної плати за останнім місцем роботи на час звільнення їх від виконання виробничих або службових обов'язків без згоди власника та компенсації йому витрат за рахунок коштів Державного бюджету України (від 26 лютого 1998 року № 1-рп/98, п. 12); заощадження громадян (від 10 жовтня 2001 року № 13-рп/2001); реальність будь-якого суб'єктивного права власності (від 10 жовтня 2001 року № 13-рп/2001, пп. 5.1); запровадження порядку грошових взаєморозрахунків на енергоринку з використанням розподільчих рахунків в установах уповноваженого банку (від 12 лютого 2002 року № 3-рп/2002); захист права власності організацій споживчої кооперації (від 11 листопада 2004 року № 16-рп/2004); права акціонерів ЗАТ (від 11 травня 2005 року № 4-рп/2005, п. 4, п. 1 р.ч.); права співвласників на допоміжні приміщення багатоквартирних будинків (від 2 березня 2004 року № 4-рп/2004, п. 4, п. 1 р.ч.); право на допоміжні приміщення у будинку чи гуртожитку, технічне обладнання, елементи зовнішнього благоустрою (від 9 листопада 2011 року № 14-рп/2011); недопустимість встановлення заборони особам, уповноваженим на виконання функцій держави та місцевого самоврядування, брати участь у загальних зборах підприємства або органі-

зації, що має на меті одержання прибутку (від 13 березня 2012 року № 6-рп/2012, п. 4); адміністративний арешт майна платника податків (від 12 червня 2012 року № 13-рп/2012, пп. 3.3, 3.4); статутний капітал та майно приватного підприємства як об'єкт права спільної сумісної власності подружжя (від 19 вересня 2012 року № 17-рп/2012); **право власності на землю** – передача земельних ділянок (від 5 лютого 2004 року № 2-рп/2004, п. 5, п. 1 р.ч.); порядок переоформлення права власності або права оренди на земельні ділянки (від 22 вересня 2005 року № 5-рп/2005); правовий режим власності (від 22 вересня 2005 року № 5-рп/2005, п. 6; від 11 листопада 2008 року № 25-рп/2008, пп. 3.4).

ПРАВО ГРОМАДЯН ЗБИРАТИСЯ МИРНО – строки зачасного сповіщення про мирні зібрання (від 19 квітня 2001 року № 4-рп/2001).

ПРАВО ГРОМАДЯН НА СВОБОДУ ОБ'ЄДНАННЯ – свобода утворення профспілок (від 18 жовтня 2000 року № 11-рп/2000); межі втручання держави в реалізацію права громадян на свободу об'єднання (від 13 грудня 2001 року № 18-рп/2001, п. 2, 3, 4, 5); право громадян України на свободу об'єднання у політичні партії (від 12 червня 2007 року № 2-рп/2007, п. 2, 3, 4).

ПРАВО КОЖНОГО БУДЬ-ЯКИМИ НЕ ЗАБОРОНЕНИМИ ЗАКОНОМ ЗАСОБАМИ ЗАХИЩАТИ СВОЇ ПРАВА І СВОБОДИ ВІД ПОРУШЕНЬ І ПРОТИПРАВНИХ ПОСЯГАНЬ (від 19 жовтня 2009 року № 26-рп/2009, пп. 3.7); досудове врегулювання спорів (від 9 липня 2002 року № 15-рп/2002); звернення до третейського суду (від 10 січня 2008 року № 1-рп/2008, пп. 3.1).

ПРАВО КОЖНОГО НА ОХОРОНУ ЗДОРОВ'Я, МЕДИЧНУ ДОПОМОГУ ТА МЕДИЧНЕ СТРАХУВАННЯ – платні медичні послуги (від 25 листопада 1998 року № 15-рп/98); добровільність медичного страхування громадян (від 29 травня 2002 року № 10-рп/2002, п. 4).

ПРАВО НА ЖИТЛО (від 10 червня 2010 року № 15-рп/2010, пп. 3.1).

ПРАВО НА ЖИТТЯ – смертна кара як вид покарання (від 29 грудня 1999 року № 11-рп/99).

ПРАВО НА ЗАХИСТ (від 18 січня 2012 року № 1-рп/2012, пп. 4.2); право обвинуваченого і захисника на ознайомлення з матеріалами кримінальної справи (від 18 січня 2012 року № 1-рп/2012).

ПРАВО НА ОСВІТУ – обов’язковість повної загальної середньої освіти (від 21 листопада 2002 року № 18-рп/2002, п. 5); безоплатне користування шкільними підручниками (від 21 листопада 2002 року № 18-рп/2002, п. 5); доступність і безоплатність освіти (від 4 березня 2004 року № 5-рп/2004); автономія та самоврядування вищих навчальних закладів (від 7 липня 2004 року № 14-рп/2004, пп. 4.4).

ПРАВО НА ПРАВОВУ ДОПОМОГУ (від 16 листопада 2000 року № 13-рп/2000; від 30 вересня 2009 року № 23-рп/2009); право вільного вибору захисника (від 16 листопада 2000 року № 13-рп/2000); див також: право на захист.

ПРАВО НА ПРАЦЮ (від 16 жовтня 2007 року № 8-рп/2007, пп. 3.1); особливність правового регулювання трудових відносин (від 9 липня 1998 року № 12-рп/98); трудовий договір (контракт) (від 9 липня 1998 року № 12-рп/98, п. 4, 5, п. 1 р.ч.); зміст права на працю (від 9 липня 1998 року № 12-рп/98, п. 4); надання профспілкою згоди на розірвання трудового договору з працівником (від 29 жовтня 1998 року № 14-рп/98, п. 3, п. 1 р.ч.); свобода праці (від 7 липня 2004 року № 14-рп/2004, пп. 4.1); невід’ємність права заробляти собі на життя від права на саме життя (від 29 січня 2008 року № 2-рп/2008, пп. 6.1.1, 6.1.2, 6.1.3); нетотожність права брати участь в управлінні державними справами праву на працю (від 29 січня 2008 року № 2-рп/2008, пп. 6.1.2);

право на працю окремих категорій громадян (від 7 липня 2004 року № 14-рп/2004, пп. 4.1); охорона трудових прав депутатів місцевих рад (від 26 березня 2002 року № 6-рп/2002, п. 5, 6, 7); граничний вік кандидата на посаду керівника вищого навчального закладу (від 7 липня 2004 року № 14-рп/2004); можливість зміни заробітної плати працівників виконавчого апарату районних і обласних рад залежно від конкретних обставин, які обумовлюють складові в оплаті їх праці (від 20 травня 2009 року № 11-рп/2009, п. 4).

ПРАВО НА СВОБОДУ ПЕРЕСУВАННЯ, ВІЛЬНИЙ ВИБІР МІСЦЯ ПРОЖИВАННЯ – недопустимість встановлення дозвільного порядку вибору особою місця проживання (прописки) (від 14 листопада 2001 року № 15-рп/2001, п. 4); недопустимість

обмеження цього права через підозру у зайнятті бродяжництвом (від 29 червня 2010 року № 17-рп/2010, пп. 3.3, 3.4).

ПРАВО НА СВОБОДУ ТА ОСОБИСТУ НЕДОТОРКАНИСТЬ (від 11 жовтня 2011 року № 10-рп/2011, пп. 3.3);

– затримання (від 11 жовтня 2011 року № 10-рп/2011, пп. 3.5); затримання, арешт і тримання під вартою (від 26 червня 2003 року № 12-рп/2003, п. 6); необґрунтованість затримання за підозрою у діяннях, які на час їх вчинення не визнавалися законом як правопорушення (від 29 червня 2010 року № 17-рп/2010, пп. 3.2, 3.3; від 11 жовтня 2011 року № 10-рп/2011, п. 5); обов'язок органів державної влади та їх посадових осіб забезпечувати дотримання норм матеріального та процесуального права при затриманні (від 29 червня 2010 року № 17-рп/2010, пп. 3.2); доставлення правопорушника (від 11 жовтня 2011 року № 10-рп/2011, пп. 4.2);

– врахування тяжкості злочину при застосуванні запобіжного заходу (від 8 липня 2003 року № 14-рп/2003).

ПРАВО НА СОЦІАЛЬНИЙ ЗАХИСТ – визначення механізму виплати і доставки пенсій та грошової допомоги (від 20 червня 2001 року № 10-рп/2001, п. 2, 3); безоплатна медична допомога (від 29 травня 2002 року № 10-рп/2002); державне регулювання вартості оформлення передплати та доставки друкованих періодичних видань (від 16 березня 2004 року № 6-рп/2004, п. 6, 7); надання допомоги по тимчасовій непрацездатності (від 17 березня 2005 року № 1-рп/2005); щодо розміру заробітної плати працівників апарату судів та працівників державної судової адміністрації (від 18 червня 2007 року № 4-рп/2007, пп. 3.5); право застрахованих громадян, які потерпіли на виробництві від нещасного випадку або професійного захворювання, на відшкодування моральної шкоди за рахунок власника або уповноваженого ним органу (роботодавця) (від 8 жовтня 2008 року № 20-рп/2008, п. 5, 6); допомога по безробіттю звільненим за угодою сторін (від 28 квітня 2009 року № 9-рп/2009, п. 5); недопустимість звуження змісту та обсягу права на достатній життєвий рівень (від 28 квітня 2009 року № 9-рп/2009, п. 5); розміри соціальних виплат (від 26 грудня 2011 року № 20-рп/2011, пп. 2.1; від 25 січня 2012 року № 3-рп/2012, пп. 2.1, 2.2, п. 1, 3 р.ч.);

пільги, компенсації, гарантії – недопустимість зупинення дії або обмеження пільг, компенсацій і гарантій (від 20 березня 2002 року № 5-рп/2002; від 1 грудня 2004 року № 20-рп/2004, п. 6; від 11 жовтня 2005 року № 5-рп/2005, п. 5, 6; від 27 листопада 2008 року № 26-рп/2008, п. 4; див. також: закон про Державний бю-

джет України); соціальні гарантії громадян (від 9 липня 2007 року № 6-рп/2007; від 26 грудня 2011 року № 20-рп/2011, пп. 2.1; від 25 січня 2012 року № 3-рп/2012, пп. 2.1, 2.2); недопустимість невиконання державою своїх соціальних зобов'язань щодо окремих осіб (від 9 липня 2007 року № 6-рп/2007, пп. 3.2; від 28 квітня 2009 року № 9-рп/2009, п. 5; від 26 грудня 2011 року № 20-рп/2011, пп. 2.1); недопустимість довільної відмови держави від узятих на себе фінансових зобов'язань (від 27 листопада 2008 року № 26-рп/2008, пп. 3.3);

– право на житлово-комунальні пільги членів сім'ї окремих категорій громадян (від 3 червня 1999 року № 5-рп/99); пільги щодо оплати жилої площі, комунальних послуг та палива членам сімей працівників міліції, державної пожежної охорони, звільнених зі служби (від 6 липня 1999 року № 8-рп/99); забезпечення житлом військово-службовців (від 13 червня 2002 року № 11-рп/2002); набуття статусу ветерана органів внутрішніх справ і надання встановлених пільг (від 27 лютого 2003 року № 4-рп/2003); соціальний захист військовослужбовців та працівників правоохоронних органів (від 17 березня 2004 року № 7-рп/2004); виокремлення Конституцією України категорій громадян України, які потребують додаткових гарантій соціального захисту з боку держави (від 17 березня 2004 року № 7-рп/2004, п. 3; від 1 грудня 2004 року № 20-рп/2004, п. 7; від 11 жовтня 2005 року № 8-рп/2005, п. 5, 6);

право на пенсійне забезпечення (від 11 жовтня 2005 року № 8-рп/2005, п. 5); право на соціальний захист громадян у старості (від 2 червня 1999 року № 2-в/99); визначення умов обчислення стажу наукової роботи для надання підвищеної пенсії (від 19 червня 2001 року № 9-рп/2001, п. 4); недопустимість обмеження розміру пенсії із солідарної системи (від 11 жовтня 2005 року № 8-рп/2005, п. 5); рівень пенсії і щомісячного довічного грошового утримання (від 11 жовтня 2005 року № 8-рп/2005); перерахунок пенсій військовослужбовців (від 14 червня 2007 року № 3-рп/2007, п. 4); недопустимість встановлення законом граничного розміру щомісячного довічного грошового утримання чи пенсії (від 11 жовтня 2005 року № 8-рп/2005, п. 7; від 18 червня 2007 року № 4-рп/2007, пп. 3.2, 3.4; від 22 травня 2008 року № 10-рп/2008, пп. 7.5); додаткові гарантії соціального захисту з боку держави громадянам, яким пенсія призначається за спеціальними законами (від 18 червня 2007 року № 4-рп/2007, пп. 3.4); право на одержання пенсії громадянами, які виїхали на постійне проживання за кордон (від 7 жовтня 2009 року № 25-рп/2009).

ПРАВО НА СУДОВИЙ ЗАХИСТ (від 23 травня 2001 року № 6-рп/2001, п. 3, пп. 4.3; від 7 травня 2002 року № 8-рп/2002, п. 3, 4; від 12 квітня 2012 року № 9-рп/2012, пп. 2.2, 2.3, п. 1 р.ч.; від 25 квітня 2012 року № 11-рп/2012, п. 3); конституційне право кожного на безпосереднє звернення до суду (від 30 жовтня 1997 року № 5-зп, п. 2, 3, 4 р.ч.; від 25 листопада 1997 року № 6-зп, п. 1 р.ч.); недопустимість відмови у прийнятті позовних та інших заяв, скарг, оформлених відповідно до чинного законодавства (від 25 грудня 1997 року № 9-зп, п. 2, п. 1, 2 р.ч.); залежність реалізації права від створення державою належних умов для діяльності судів, забезпечення суддів гарантіями належного здійснення правосуддя (від 24 червня 1999 року № 6-рп/99, п. 3; від 3 жовтня 2001 року № 12-рп/2001, п. 4; від 10 липня 2012 року № 1-в/2012, пп. 5.2.2); можливість обмеження права на справедливий судовий розгляд (від 20 червня 2007 року № 5-рп/2007, п. 3); недопустимість розгляду судом справи за відсутності матеріалів, згідно з якими було прийнято рішення про порушення кримінальної справи (від 30 червня 2009 року № 16-рп/2009, п. 4); недійсність відмови від права на звернення до суду (від 13 грудня 2011 року № 17-рп/2011, пп. 6.2); судовий контроль за виконанням судових рішень (від 13 грудня 2011 року № 17-рп/2011, пп. 6.3); право особи на отримання повідомлення про виклик до суду (від 13 грудня 2011 року № 17-рп/2011, пп. 6.4); щодо особистої участі засудженого, який відбуває кримінальне покарання в установах виконання покарань, у розгляді судової справи як сторони (від 12 квітня 2012 року № 9-рп/2012); див. також: засади судочинства (оскарження та перегляд рішень судів), виконання рішень суду;

– **оскарження в суді рішень, дій чи бездіяльності органів державної влади, органів місцевого самоврядування, посадових і службових осіб** (від 3 жовтня 1997 року № 4-зп, п. 3 р.ч.; від 23 травня 2001 року № 6-рп/2001, п. 4); право на оскарження в суді неправомірних дій посадової особи (від 25 листопада 1997 року № 6-зп); оскарження актів ВРЮ (від 27 березня 2002 року № 7-рп/2002, п. 6; від 11 березня 2011 року № 2-рп/2011, пп. 3.3); оскарження актів ВРУ, Президента України про призначення на посади та звільнення з посад (від 7 травня 2002 року № 8-рп/2002, п. 5); оскарження рішень, дій або бездіяльності суб'єктів владних повноважень щодо заяв і повідомлень про злочини (від 14 грудня 2011 року № 19-рп/2011); право на оскарження рішень, прийнятих суб'єктами владних повноважень, дій, вчинених ними під час здійснення управлінських функцій, а також невиконання повноважень, встановлених законодавством (від 14 грудня 2011 року № 19-рп/2011, пп. 4.2);

– право на судовий захист виборчих прав громадян – недопустимість встановлення обмежень захисту у судовому порядку виборчих прав громадян (від 26 лютого 1998 року № 1-рп/98, п. 9); право на оскарження порушень під час підрахунку голосів та встановлення результатів голосування (від 3 липня 2003 року № 13-рп/2003, пп. 3.2); пов'язаність встановлення скорочених строків розгляду позовних заяв з характером виборчого процесу (від 19 жовтня 2009 року № 26-рп/2009, пп. 3.9); право на оскарження до суду порушень, які можуть мати місце при підрахунку голосів та встановленні результатів виборів (від 19 жовтня 2009 року № 26-рп/2009, пп. 3.10); поширення юрисдикції судів на правовідносини, які мали місце в процесі складання протоколів щодо встановлення підсумків голосування у межах територіального виборчого округу під час проведення виборів Президента України, а також протоколів про підрахунок голосів виборців на виборчій дільниці (від 19 жовтня 2009 року № 26-рп/2009, пп. 3.11);

– недопустимість обмеження права на судовий захист посадових осіб, які призначаються на посади та звільняються з посад Президентом України, ВРУ (від 7 травня 2002 року № 8-рп/2002, п. 3);

– розгляд судом на стадії досудового слідства скарг на постанови слідчого та прокурора про порушення кримінальної справи щодо певної особи (від 30 січня 2003 року № 3-рп/2003, п. 9); можливість оскарження в касаційному порядку рішень місцевих та апеляційних судів щодо постанов про відмову в порушенні кримінальної справи, за винятком випадків, встановлених законом (від 11 грудня 2007 року № 11-рп/2007, п. 3, п. 1 р.ч.); недопустимість розгляду судом справи за відсутності матеріалів, згідно з якими було прийнято рішення про порушення кримінальної справи (від 30 червня 2009 року № 16-рп/2009, п. 4);

– судовий захист охоронюваного законом інтересу акціонера, акціонерного товариства (від 1 грудня 2004 року № 18-рп/2004, п. 4, п. 2 р.ч.);

процесуальні строки – строки оскарження порушень під час підрахунку голосів та встановлення результатів голосування (від 3 липня 2003 року № 13-рп/2003, п. 3); визначення виключно законом строків звернення до суду (від 22 червня 2004 року № 13-рп/2004, п. 3); невиконання судом вимоги щодо розгляду справ у стислий строк не може бути підставою для залишення скарги без розгляду у зв'язку із закінченням строків (від 19 жовтня 2009 року № 26-рп/2009, пп. 3.8); зв'язок встановлення скорочених строків розгляду позовних заяв з характером виборчого процесу (від 19 жовтня 2009 року № 26-рп/2009,

пн. 3.9); допустимість скорочення строків здійснення окремих процесуальних дій (від 13 грудня 2011 року № 17-рп/2011, пп. 6.1); строки звернення до суду як складова механізму реалізації права на судовий захист (від 22 лютого 2012 року № 4-рп/2012, пп. 2.1; від 3 липня 2012 року № 14-рп/2012, пп. 2.2); позовна давність і початок її перебігу щодо вимог про стягнення середнього заробітку за час затримки розрахунку при звільненні та компенсації моральної шкоди (від 22 лютого 2012 року № 4-рп/2012); позовна давність і початок її перебігу щодо вимог наймодавця про відшкодування збитків у зв'язку з пошкодженням речі, яка була передана у користування наймачеві та вимог наймача про відшкодування витрат на поліпшення речі (від 3 липня 2012 року № 14-рп/2012).

ПРАВО НАПРАВЛЯТИ ІНДИВІДУАЛЬНІ ЧИ КОЛЕКТИВНІ ПИСЬМОВІ ЗВЕРНЕННЯ АБО ОСОБИСТО ЗВЕРТАТИСЯ ДО ОРГАНІВ ДЕРЖАВНОЇ ВЛАДИ, ОРГАНІВ МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ ТА ПОСАДОВИХ І СЛУЖБОВИХ ОСІБ ЦИХ ОРГАНІВ – заборона звертатися до ЦВК зі скаргами, що стосуються підготовки і проведення виборів Президента України, у день голосування і наступні дні виборчого процесу, заборона розглядати ЦВК такі скарги (від 19 жовтня 2009 року № 26-рп/2009, пп. 3.6).

ПРАВО ОСОБИ НА НЕВТРУЧАННЯ В ЇЇ ОСОБИСТЕ І СІМЕЙНЕ ЖИТТЯ (від 20 січня 2012 року № 2-рп/2012, пп. 3.3); підстави можливого правомірного втручання в особисте і сімейне життя особи (від 20 січня 2012 року № 2-рп/2012).

ПРАВО РІВНОГО ДОСТУПУ ДО ДЕРЖАВНОЇ СЛУЖБИ, А ТАКОЖ ДО СЛУЖБИ В ОРГАНАХ МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ – допустимість встановлення граничного віку перебування на державній службі та на службі в органах місцевого самоврядування (від 16 жовтня 2007 року № 8-рп/2007, пп. 3.2, 3.3, 3.4, 3.5).

ПРАВОВА ДЕРЖАВА (від 2 листопада 2004 року № 15-рп/2004, пп. 4.2; від 22 вересня 2005 року № 5-рп/2005, пп. 5.3, 5.4; від 22 грудня 2010 року № 23-рп/2010, п. 4, 5); ієрархія нормативних актів (від 19 червня 2001 року № 9-рп/2001, пп. 4.1); обов'язок невтручання у реалізацію громадянами права на свободу об'єднання, в діяльність об'єднання (від 13 грудня 2001 року № 18-рп/2001, п. 2); передбачуваність законодавчої політики (від 11 жовтня 2005 року № 8-рп/2005, п. 4); недопустимість невиконання державою своїх

соціальних зобов'язань щодо окремих осіб (від 9 липня 2007 року № 6-рп/2007, пп. 3.2; від 28 квітня 2009 року № 9-рп/2009, п. 5; від 26 грудня 2011 року № 20-рп/2011, пп. 2.1); сприяння розвитку громадського самоврядування (від 10 січня 2008 року № 1-рп/2008, пп. 5.1); неможливість довільно відмовитися від взятих на себе фінансових зобов'язань (від 27 листопада 2008 року № 26-рп/2008, пп. 3.3); пропорційність (від 26 грудня 2011 року № 20-рп/2011, пп. 2.1); обов'язок держави створювати ефективні організаційно-правові механізми для реалізації конституційних прав і свобод (від 12 квітня 2012 року № 9-рп/2012, пп. 2.1).

ПРАВОВІ АКТИ:

види – нормативні, ненормативні (від 23 червня 1997 року № 2-зп, п. 1); ознаки нормативності правових актів (від 27 грудня 2001 року № 20-рп/2001, п. 6); визначення нормативного регулювання (від 3 лютого 2009 року № 4-рп/2009, п. 7); акти правозастосовного характеру (від 10 червня 2009 року № 14-рп/2009, пп. 2.3); правові акти управління (від 19 жовтня 2009 року № 26-рп/2009, пп. 3.14; від 14 грудня 2011 року № 19-рп/2011, пп. 4.1, 4.2);

законодавство – термін “законодавство” (від 9 липня 1998 року № 12-рп/98); недопустимість визначення діяння як правопорушення будь-яким іншим нормативно-правовим актом, крім закону (від 19 квітня 2000 року № 6-рп/2000, п. 2, 4); визнання неконституційним правового акта, стосовно якого були порушені процесуальні вимоги (від 12 липня 2000 року № 9-рп/2000, п. 2); ієрархія нормативно-правових актів (від 19 червня 2001 року № 9-рп/2001, пп. 4.1; від 16 січня 2003 року № 1-рп/2003, пп. 1.3); недопустимість відтворення положень правових актів, визнаних неконституційними (від 10 червня 2010 року № 16-рп/2010, пп. 3.3); неконституційність одночасного прийняття самостійних правових актів, предмет регулювання та конституційно визначені процедури розгляду і ухвалення яких є різними (від 30 вересня 2010 року № 20-рп/2010, п. 5); наслідки визнання неконституційним закону у зв'язку з порушенням процедури його розгляду та ухвалення (від 30 вересня 2010 року № 20-рп/2010, п. 5, 6).

дія, чинність – дія однопредметних нормативних правових актів однакової сили (від 3 жовтня 1997 року № 4-зп, п. 3; від 13 березня 2012 року № 5-рп/2012, пп. 3.1); момент втрати чинності законами, іншими правовими актами або їх окремими положеннями, визнаними неконституційними (від 24 грудня 1997 року № 8-зп, п. 4; від 14 грудня 2000 року № 15-рп/2000 п. 2, 4); дія нормативно-правово-

го акта (від 13 травня 1997 року № 1-зп, п. 5; від 9 лютого 1999 року № 1-рп/99, п. 2, 3, п. 1 р.ч.; від 5 квітня 2001 року № 3-рп/2001, п. 4; від 27 лютого 2003 року № 4-рп/2003, п. 5; від 13 березня 2012 року № 5-рп/2012, пп. 3.1, п. 1 р.ч.); див. також: дія нормативно-правового акта в часі; принцип незворотності дії в часі законів та інших нормативно-правових актів;

правові акти органів державної влади, місцевого самоврядування, їх посадових осіб:

Верховної Ради України – див.: Верховна Рада України (акти та дії ВРУ, органів ВРУ);

Президента України – див.: Президент України (акти та дії Президента України);

Кабінету Міністрів України – див.: Кабінет Міністрів України (акти КМУ);

Автономної Республіки Крим – див.: Автономна Республіка Крим (Конституція АРК; правові акти Верховної Ради АРК);

органів місцевого самоврядування – див.: місцеве самоврядування (акти органів місцевого самоврядування);

правові акти посадової особи – правові акти посадової особи – керівника виконавчого органу (від 17 жовтня 2002 року № 16-рп/2002, п. 2).

ПРАВОСУДДЯ (від 30 січня 2003 року № 3-рп/2003, п. 9; від 19 жовтня 2009 року № 26-рп/2009, пп. 3.8; від 27 січня 2010 року № 3-рп/2010, пп. 3.1); третейський розгляд не є правосуддям (від 10 січня 2008 року № 1-рп/2008, п. 4);

– здійснення правосуддя (від 21 травня 2002 року № 9-рп/2002, п. 7); здійснення правосуддя судами, утвореними на підставі Конституції України та у визначеному законом порядку (від 11 березня 2010 року № 8-рп/2010, пп. 3.1); обов’язок держави забезпечити суддям відповідні додаткові гарантії належного здійснення правосуддя (від 10 липня 2012 року № 1-в/2012, пп. 5.2.2);

– недопустимість втручання у здійснення правосуддя (від 11 березня 2011 року № 2-рп/2011, пп. 3.2); непоширення права народного депутата України на запит на питання, пов’язані із здійсненням правосуддя у конкретних справах (від 19 травня 1999 року № 4-рп/99, п. 2, 3, пп. 1.1 р.ч.; від 20 березня 2002 року № 4-рп/2002); допустимість ознайомлення члена ВРЮ з матеріалами судових справ, розгляд яких не закінчено (від 21 травня 2002 року № 9-рп/2002, п. 6); неконституційність витребування ВРЮ матеріалів судових справ,

розгляд яких не закінчено (від 11 березня 2011 року № 2-рп/2011, пп. 3.2).

ПРЕДСТАВНИЦЬКА ДЕМОКРАТІЯ (від 11 липня 2012 року № 15-рп/2012, п. 3).

ПРЕДСТАВНИЦЬКИЙ МАНДАТ (від 13 травня 1998 року № 6-рп/98, п. 5; від 6 липня 1999 року № 7-рп/99, п. 2, 3, 4, 5); не-сумісність представницького мандата з іншими видами діяльності (від 13 травня 1997 року № 1-зп; від 13 травня 1998 року № 6-рп/98, п. 5, 6, п. 1 р.ч.; від 6 липня 1999 року № 7-рп/99, п. 2, 3, 4, 5; від 4 грудня 2001 року № 16-рп/2001, п. 2, 3, 4; від 6 грудня 2001 року № 17-рп/2001, пп. 1.2; від 21 грудня 2001 року № 19-рп/2001, пп. 5.1, 5.2; від 4 липня 2002 року № 14-рп/2002, п. 2; від 20 травня 2004 року № 12-рп/2004; від 29 січня 2008 року № 2-рп/2008, п. 5, 6); встановлення Конституцією України та законами України однакових правових підходів до організації і діяльності органів, які мають представницький характер (від 27 лютого 2001 року № 1-рп/2001, пп. 2.2; від 20 травня 2004 року № 12-рп/2004, пп. 3.2; від 4 червня 2009 року № 13-рп/2009, пп. 3.2); реалізація набутого представницького мандата (від 20 травня 2004 року № 12-рп/2004, пп. 3.2); звільнення з інших посад у разі суміщення (від 29 січня 2008 року № 2-рп/2008, п. 5, 6).

ПРЕЗИДЕНТ УКРАЇНИ:

статус – гарантії недоторканності (від 11 липня 2001 року № 3-в/2001, пп. 2.2; від 10 грудня 2003 року № 19-рп/2003, п. 3, пп. 1.1 р.ч.; від 1 квітня 2010 року № 1-в/2010, пп. 4.4; від 10 липня 2012 року № 1-в/2012, пп. 5.1); імпічмент (від 10 грудня 2003 року № 19-рп/2003, п. 4, пп. 1.2 р.ч.); відсутність обов'язку невідкладно приймати народного депутата України з питань депутатської діяльності (від 10 квітня 2003 року № 7-рп/2003, п. 2, 3, пп. 1.1 р.ч.); строки перебування на посту Президента України (від 25 грудня 2003 року № 22-рп/2003, п. 8, п. 1 р.ч.; від 12 травня 2009 року № 10-рп/2009, пп. 3.2); відповідальність за посягання на честь і гідність Президента України (від 1 квітня 2010 року № 1-в/2010, пп. 4.5); звання Президента України (від 1 квітня 2010 року № 1-в/2010, пп. 4.6; від 27 серпня 2012 року № 2-в/2012, п. 3);

вибори Президента України – забезпечення дотримання періодичності виборів Президента України (від 12 травня 2009 року № 10-рп/2009, пп. 3.1); визначення дати чергових виборів Прези-

дента України (від 12 травня 2009 року № 10-рп/2009, пп. 3.2); зміна строків проведення чергових виборів (від 18 листопада 2010 року № 3-в/2010, пп. 4.3);

повноваження Президента України – повноваження визначаються виключно Конституцією України (від 10 квітня 2003 року № 7-рп/2003, п. 2; від 25 грудня 2003 року № 22-рп/2003, п. 6; від 7 квітня 2004 року № 9-рп/2004, пп. 4.2; від 16 травня 2007 року № 1-рп/2007, п. 6; від 11 грудня 2007 року № 12-рп/2007, п. 5; від 1 квітня 2008 року № 3-рп/2008, пп. 2.1; від 8 липня 2008 року № 14-рп/2008, пп. 2.1; від 2 жовтня 2008 року № 19-рп/2008, пп. 3.1; від 8 жовтня 2008 року № 21-рп/2008, пп. 2.1; від 7 липня 2009 року № 17-рп/2009, пп. 3.1, від 14 липня 2009 року № 46-уп/2009; від 15 вересня 2009 року № 21-рп/2009, п. 3; від 17 грудня 2009 року № 32-рп/2009, пп. 3.1); обмеження повноважень Президента України закріплюються виключно Конституцією України (від 7 липня 2009 року № 17-рп/2009, пп. 3.1, від 14 липня 2009 року № 46-уп/2009);

– повноваження у сфері законотворчості – строки підписання та офіційного оприлюднення законів України (від 7 липня 1998 року № 11-рп/98, п. 3, п. 3 р.ч.); право вето (від 7 липня 1998 року № 11-рп/98, п. 4);

– керівництво зовнішньополітичною діяльністю держави – участь глави держави у доборі кадрів, у тому числі через попереднє погодження кандидатур на відповідні посади (від 15 січня 2009 року № 2-рп/2009, п. 3);

– керівництво у сферах національної безпеки і оборони держави (погодження кандидатур на посади, встановлення термінів надання пропозицій щодо структури, чисельності, визначення функцій військових формувань та МВС України, погодження планів і строків проведення навчань і тренувань) (від 25 лютого 2009 року № 5-рп/2009, п. 2);

– повноваження щодо органів виконавчої влади – утворення центральних органів виконавчої влади (від 6 липня 1998 року № 10-рп/98); реорганізація міністерств та інших центральних органів виконавчої влади (від 28 січня 2003 року № 2-рп/2003); неповноважність змінювати визначені Конституцією України функції Кабінету Міністрів України та підняти цей орган у здійсненні його функцій (від 5 жовтня 2005 року № 7-рп/2005, п. 4); допустимість у межах конституційних повноважень давати вказівки (доручення) Кабінету Міністрів України (від 5 жовтня 2005 року № 7-рп/2005, п. 4); участь у формуванні центральних органів виконавчої влади і регламентація їхньої діяльності (від 8 липня 2008 року № 14-рп/2008; від

2 жовтня 2008 року № 19-рп/2008, пп. 3.2; від 8 жовтня 2008 року № 21-рп/2008, пп. 2.2, 2.3); призначення і звільнення керівників центральних органів виконавчої влади (від 8 жовтня 2008 року № 21-рп/2008, пп. 2.3);

– повноваження щодо судової влади – відсутність конституційних повноважень призначати суддю на посаду голови суду, заступника голови суду та звільняти його з цієї посади (від 16 травня 2007 року № 1-рп/2007, п. 5, 6); призначення суддів КСУ (від 7 липня 2009 року № 17-рп/2009, пп. 3.1, 3.2, від 14 липня 2009 року № 46-уп/2009); ліквідація судів (від 21 червня 2011 року № 7-рп/2011, пп. 3.2); переведення судді, обраного безстроково, з одного суду до іншого суду того самого рівня і спеціалізації (від 21 червня 2011 року № 7-рп/2011, пп. 3.4);

– повноваження щодо місцевих державних адміністрацій – відсутність повноваження призначати перших заступників, заступників голів місцевих державних адміністрацій (від 24 грудня 1997 року № 8-зн, п. 3, 4); призначення на посаду і звільнення з посади голів місцевих державних адміністрацій в Автономній Республіці Крим (від 27 лютого 2001 року № 1-рп/2001, пп. 3.4);

– інші повноваження – реалізація права на дострокове припинення повноважень ВРУ (від 19 травня 2004 року № 11-рп/2004, п. 5, п. 1 р.ч.); обов'язок Президента України проголосити всеукраїнський референдум за народною ініціативою (від 15 жовтня 2008 року № 23-рп/2008); повноваження у сфері телерадіомовлення (від 15 вересня 2009 року № 21-рп/2009, п. 3);

акти та дії Президента України (від 16 червня 2011 року № 5-рп/2011, пп. 3.2); право вето (від 7 липня 1998 року № 11-рп/98, п. 4); право вето на закон про внесення змін до Конституції України (від 11 березня 2003 року № 6-рп/2003, п. 3, 4); акти Президента України (від 5 жовтня 2005 року № 7-рп/2005, п. 4); скріплення актів Президента України підписами Прем'єр-міністра України і міністра, відповідального за акт та його виконання (від 22 квітня 2008 року № 9-рп/2008, пп. 4.1, 4.2); правові акти ненормативного характеру (індивідуальної дії) (від 22 квітня 2008 року № 9-рп/2008, п. 5).

ПРИВАТИЗАЦІЯ – приватизація державного та комунального майна (від 1 липня 1998 року № 9-рп/98); допустимість внесення змін до переліку об'єктів права власності, що не підлягають приватизації (від 1 липня 1998 року № 9-рп/98, п. 2); приватизація державного житлового фонду (від 28 вересня 2000 року № 10-рп/2000); визначення способу малої приватизації (від 13 грудня 2000 року № 14-рп/2000);

права співвласників на допоміжні приміщення багатоквартирних будинків (від 2 березня 2004 року № 4-рп/2004, п. 4, п. 1 р.ч.).

ПРИНЦИП БАГАТОМАНІТНОСТІ СУСПІЛЬНОГО ЖИТТЯ – поширення принципу на діяльність ВРУ (від 3 грудня 1998 року № 17-рп/98, п. 3); межі втручання держави в реалізацію права громадян на свободу об'єднання (від 13 грудня 2001 року № 18-рп/2001, п. 2, 3, 4).

ПРИНЦИП НЕЗВОРОТНОСТІ ДІЇ В ЧАСІ ЗАКОНІВ ТА ІНШИХ НОРМАТИВНО-ПРАВОВИХ АКТІВ (від 13 травня 1997 року № 1-зп, п. 5; від 9 лютого 1999 року № 1-рп/99, п. 2, 3; від 5 квітня 2001 року № 3-рп/2001, п. 4; від 2 липня 2002 року № 13-рп/2002, п. 4; від 27 лютого 2003 року № 4-рп/2003, п. 5; від 22 вересня 2005 року № 5-рп/2005, пп. 5.5; від 12 травня 2009 року № 10-рп/2009, пп. 3.2; від 13 березня 2012 року № 5-рп/2012, пп. 3.2, п. 1 р.ч.; від 13 березня 2012 року № 6-рп/2012, п. 5); непоширення положення статті 58 Конституції України про зворотну дію в часі на юридичних осіб (від 9 лютого 1999 року № 1-рп/99, п. 3, п. 1 р.ч.); див. також: дія нормативно-правового акта в часі;

зворотна дія кримінального закону в часі (від 19 квітня 2000 року № 6-рп/2000; від 26 січня 2011 року № 1-рп/2011, п. 4, 5, п. 1 р.ч.);

поширення принципу на Конституцію України (від 13 травня 1997 року № 1-зп, п. 5; від 25 грудня 2003 року № 22-рп/2003, п. 7);

щодо можливості поширення принципу на юридичних осіб (від 9 лютого 1999 року № 1-рп/99, п. 3).

ПРИНЦИП ПОДІЛУ ДЕРЖАВНОЇ ВЛАДИ (від 10 лютого 2000 року № 2-рп/2000, п. 2; від 27 квітня 2000 року № 7-рп/2000, п. 4; від 21 травня 2002 року № 9-рп/2002, п. 7; від 30 жовтня 2003 року № 1-в/2003, пп. 4.6.2; від 12 жовтня 2004 року № 2-в/2004, пп. 5.4; від 18 листопада 2004 року № 17-рп/2004, п. 4; від 1 квітня 2008 року № 4-рп/2008, пп. 4.1; від 11 березня 2010 року № 7-рп/2010, пп. 3.1; від 21 червня 2011 року № 7-рп/2011, п. 3, пп. 3.2); мета (від 24 червня 1999 року № 6-рп/99, п. 2); непов'язаність особливостей повноважень, організації та діяльності органів АРК з принципом поділу влади (від 21 грудня 2001 року № 19-рп/2001, пп. 5.2); зміст принципу (від 7 травня 2002 року № 8-рп/2002, п. 3).

ПРИНЦИП ПОЄДНАННЯ ЦЕНТРАЛІЗАЦІЇ І ДЕЦЕНТРАЛІЗАЦІЇ У ЗДІЙСНЕННІ ДЕРЖАВНОЇ ВЛАДИ – щодо АРК (від 3 лютого 2009 року № 4-рп/2009, п. 9).

ПРИНЦИП ПРЕЗУМПЦІЇ НЕВИНУВАТОСТІ – недопустимість розгляду судом на стадії досудового слідства скарг на постанови слідчого і прокурора про притягнення як обвинуваченого (від 30 січня 2003 року № 3-рп/2003, п. 10).

ПРИНЦИП РІВНОСТІ ПРАВ І СВОБОД ГРОМАДЯН ТА ЇХ РІВНОСТІ ПЕРЕД ЗАКОНОМ (від 10 жовтня 2001 року № 13-рп/2001, пп. 5.5; від 16 жовтня 2007 року № 8-рп/2007, пп. 3.2, 3.3, 3.4; від 12 квітня 2012 року № 9-рп/2012, пп. 2.2); винятки із загального принципу рівності прав і свобод громадян та їх рівності перед законом мають визначатися виключно Конституцією України (від 23 грудня 1997 року № 7-зп, п. 1; від 26 лютого 1998 року № 1-рп/98, п. 11; від 5 грудня 2000 року № 3-в/2000, п. 3); недопустимість встановлення трудових гарантій колишнім народним депутатам України (від 10 травня 2000 року № 8-рп/2000, п. 6); допустимість обмеження (від 7 липня 2004 року № 14-рп/2004, пп. 4.2);

принцип рівності (від 26 лютого 1998 року № 1-рп/98, п. 8; від 5 квітня 2011 року № 3-рп/2011, п. 4; від 12 квітня 2012 року № 9-рп/2012, пп. 2.2); нетотожність понять “привілеї” і “пільги” (від 3 червня 1999 року № 5-рп/99, п. 4); допустимість встановлення кваліфікаційних вимог до кандидата на посаду (від 18 квітня 2000 року № 5-рп/2000, п. 2; від 5 квітня 2011 року № 3-рп/2011, п. 4); вимога визначеності, ясності і недвозначності правової норми (від 22 вересня 2005 року № 5-рп/2005, пп. 5.3); допустимість встановлення вікових обмежень на зайняття окремими видами трудової діяльності (від 16 жовтня 2007 року № 8-рп/2007, пп. 3.3, 3.4, 3.5); необґрунтованість встановлення вікових обмежень для кандидата на посаду керівника вищого навчального закладу (від 7 липня 2004 року № 14-рп/2004, пп. 4.2, 4.3); принцип рівності громадян незалежно від місця проживання (від 28 вересня 2000 року № 10-рп/2000, п. 3; від 12 червня 2007 року № 2-рп/2007, п. 11);

принцип рівності громадян перед законом (від 16 жовтня 2007 року № 8-рп/2007, пп. 3.3); принцип рівності громадян перед законом незалежно від місця проживання (від 28 вересня 2000 року № 10-рп/2000, п. 3); можливість встановлення відмінностей у правовому регулюванні праці щодо осіб, які належать до різних за родом і умовами діяльності категорій (від 7 липня 2004 року № 14-рп/2004, пп. 4.1); встановлення в законі єдиних засад застосування кримі-

нальної відповідальності (від 2 листопада 2004 року № 15-рп/2004, пп. 4.2); допустимість встановлення вимоги щодо різниці у віці між усиновлювачем та дитиною (від 3 лютого 2009 року № 3-рп/2009, пп. 3.3).

ПРОКУРАТУРА УКРАЇНИ – представництво прокуратурою України інтересів держави в суді (від 8 квітня 1999 року № 3-рп/99); запити народних депутатів України до прокуратури (від 11 квітня 2000 року № 4-рп/2000); недопустимість врегулювання правовими актами Верховної Ради АРК організації і порядку діяльності органів прокуратури, призначення на посаду та звільнення з посади прокурора АРК (від 27 лютого 2001 року № 1-рп/2001, пп. 3.1); неповноважність ВРУ здійснювати контроль за діяльністю прокуратури, давати їй доручення (від 14 червня 2001 року № 8-рп/2001, п. 3); підтримання прокуратурою України державного обвинувачення в суді (від 11 липня 2001 року № 3-в/2001, пп. 2.8); недопустимість визначення Дисциплінарним статутом прокуратури України підсудності справ та строків звернення до суду (від 22 червня 2004 року № 13-рп/2004, п. 3); виконання функції попереднього слідства (від 10 вересня 2008 року № 15-рп/2008, п. 4); право прокурора оскаржувати до суду рішення органів місцевого самоврядування (від 16 квітня 2009 року № 7-рп/2009, п. 5); обов’язковість участі прокурора в процесі судового розгляду справи за скаргою на постанову про порушення кримінальної справи (від 30 червня 2009 року № 16-рп/2009, п. 5, 7); право на звернення до суду за захистом інтересів громадянина або держави (від 12 жовтня 2011 року № 11-рп/2011);

прокурор – межі повноважень ВРЮ при прийнятті рішень про дисциплінарну відповідальність прокурорів (від 21 травня 2002 року № 9-рп/2002, п. 4); гарантування державою обов’язкового державного страхування прокурорам незалежно від особливостей статусу їх певних категорій (від 25 жовтня 2007 року № 10-рп/2007); строк повноважень Генерального прокурора України та підпорядкованих йому прокурорів (від 2 квітня 2008 року № 5-рп/2008).

ПРОФСПІЛКА – профспілка, що діє на підприємстві (від 29 жовтня 1998 року № 14-рп/98); рівні права усіх професійних спілок, які діють на одному й тому самому підприємстві, в установі, організації (від 29 жовтня 1998 року № 14-рп/98, п. 3, п. 1 р.ч.); свобода утворення профспілок (від 18 жовтня 2000 року № 11-рп/2000); регулювання законодавством суспільних відносин за участю профспілок (від 18 жовтня 2000 року № 11-рп/2000, пп. 2.1).

РАХУНКОВА ПАЛАТА – сфера застосування повноважень (від 23 грудня 1997 року № 7-зп; від 21 грудня 2000 року № 4-в/2000, п. 3, 4; від 12 лютого 2002 року № 3-рп/2002, пп. 3.4).

РЕФЕРЕНДУМ – всеукраїнський референдум за народною ініціативою (від 27 березня 2000 року № 3-рп/2000; від 15 жовтня 2008 року № 23-рп/2008); обов’язковість результатів народного волевиявлення (від 27 березня 2000 року № 3-рп/2000, пп. 4.3; від 5 жовтня 2005 року № 6-рп/2005, пп. 4.2, п. 1 р.ч.); можливість прийняття Конституції України на всеукраїнському референдумі (від 5 жовтня 2005 року № 6-рп/2005, пп. 4.1, 4.3); прийняття Конституції та законів України на референдумі (від 16 квітня 2008 року № 6-рп/2008).

СИСТЕМА СУДІВ ЗАГАЛЬНОЇ ЮРИСДИКЦІЇ (від 5 квітня 2011 року № 3-рп/2011, пп. 3.2; від 29 серпня 2012 року № 16-рп/2012, п. 6); неможливість доповнення системи судів національної юрисдикції міжнародними судами (від 11 липня 2001 року № 3-в/2001, пп. 2.1); надзвичайні і особливі суди (від 11 липня 2001 року № 3-в/2001, пп. 2.1); поширення юрисдикції міжнародних судових органів на територію України (від 11 липня 2001 року № 3-в/2001, пп. 2.4); побудова системи судів загальної юрисдикції (від 11 грудня 2003 року № 20-рп/2003, п. 4; від 11 березня 2010 року № 8-рп/2010, пп. 3.3); неконституційність утворення Касаційного суду України (від 11 грудня 2003 року № 20-рп/2003); здійснення правосуддя судами, утвореними на підставі Конституції України та у визначеному законом порядку (від 11 березня 2010 року № 8-рп/2010, пп. 3.1); неконституційність існування двох касаційних інстанцій для перевірки рішень спеціалізованих судів (від 11 березня 2010 року № 8-рп/2010, пп. 3.4, п. 1 р.ч.); статус Верховного Суду України (від 11 березня 2010 року № 8-рп/2010, пп. 3.4; від 13 грудня 2011 року № 17-рп/2011, п. 5; від 29 серпня 2012 року № 16-рп/2012, п. 6); принцип спеціалізації (від 9 вересня 2010 року № 19-рп/2010, п. 3; від 12 липня 2011 року № 9-рп/2011, пп. 3.2); принцип інстанційності (від 12 липня 2011 року № 9-рп/2011, пп. 3.2); принцип територіальності (від 12 липня 2011 року № 9-рп/2011, пп. 3.2).

СОЦІАЛЬНА ДЕРЖАВА – забезпечення розвитку та підтримки членів суспільства, громадських інститутів (від 13 грудня 2001 року № 18-рп/2001, п. 2; від 17 березня 2005 року № 1-рп/2005, пп. 4.1); недопустимість невиконання державою своїх соціальних зобов’язань щодо окремих осіб (від 9 липня 2007 року № 6-рп/2007, пп. 3.2; від 28 квітня 2009 року № 9-рп/2009, п. 5; від 26 грудня 2011 року

№ 20-рп/2011, пп. 2.1); забезпечення загальносупільних потреб у сфері соціального захисту (від 25 січня 2012 року № 3-рп/2012, пп. 2.1, 2.2, п. 1 р.ч.).

СТАТУС СУДДІВ (від 11 жовтня 2005 року № 8-рп/2005, п. 7; від 11 березня 2011 року № 2-рп/2011, пп. 3.4, п. 4; від 21 червня 2011 року № 7-рп/2011, пп. 3.4);

– порядок призначення, обрання суддів (від 16 жовтня 2001 року № 14-рп/2001); вирішення питань, пов'язаних з трудовими спорами суддів та оскарженням актів ВРЮ (від 27 березня 2002 року № 7-рп/2002, п. 6); недопустимість законодавчого розширення підстав звільнення судді з посади (від 21 травня 2002 року № 9-рп/2002, п. 10); діяльність суддів у викладацькій, науковій і творчій сферах (від 6 жовтня 2010 року № 21-рп/2010, пп. 3.2, 3.2.1); вимоги щодо наявності стажу для зайняття посади судді в апеляційних, вищих спеціалізованих судах та Верховному Суді України (від 5 квітня 2011 року № 3-рп/2011, пп. 3.4, 3.5, п. 4); стаж для зайняття посади судді у Верховному Суді України (від 12 липня 2011 року № 8-рп/2011, пп. 3.2); призначення, обрання на посаду судді, переведення до суду іншого рівня або іншої спеціалізації (від 5 квітня 2011 року № 3-рп/2011, пп. 3.5);

– призначення судді на адміністративну посаду, звільнення з адміністративної посади (від 25 березня 2010 року № 9-рп/2010, п. 2); звільнення судді з адміністративної посади (від 16 травня 2007 року № 1-рп/2007); призначення судді на адміністративну посаду (від 22 грудня 2009 року № 34-рп/2009); повноваження Ради суддів України рекомендувати кандидатуру судді для призначення його на посаду голови суду, заступника голови суду (від 22 грудня 2009 року № 34-рп/2009, пп. 3.3);

присяга судді (від 11 березня 2011 року № 2-рп/2011, пп. 3.4; від 16 червня 2011 року № 5-рп/2011, пп. 3.4); порушення присяги судді (від 21 травня 2002 року № 9-рп/2002, п. 10; від 16 червня 2011 року № 5-рп/2011, пп. 3.4);

принцип незалежності суддів (від 11 липня 2000 року № 2-в/2000, пп. 3.2; від 1 грудня 2004 року № 19-рп/2004; від 11 березня 2011 року № 2-рп/2011, пп. 3.2, 3.3; від 12 липня 2011 року № 8-рп/2011, пп. 3.1; від 14 грудня 2011 року № 18-рп/2011, пп. 3.1; від 10 липня 2012 року № 1-в/2012, пп. 5.2.2);

– гарантії незалежності суддів (від 24 червня 1999 року № 6-рп/99, п. 2; від 11 жовтня 2005 року № 8-рп/2005, п. 7, 8; від 18 червня 2007 року № 4-рп/2007; від 11 березня 2010 року № 7-рп/2010, пп. 3.2, 3.3); недопустимість надання повноважень КМУ обмежува-

ти видатки Державного бюджету України на утримання судової влади (від 24 червня 1999 року № 6-рп/99, п. 3); недопустимість зменшення (в тому числі шляхом зупинення дії окремих нормативних актів) видатків Державного бюджету на фінансування судів і суддів (від 20 березня 2002 року № 5-рп/2002, п. 5; від 22 травня 2008 року № 10-рп/2008, пп. 7.1, 7.2, 7.3, 7.4, 7.5); недопустимість скасування чи звуження існуючих гарантій незалежності суддів (від 1 грудня 2004 року № 19-рп/2004, пп. 4.1; від 1 грудня 2004 року № 20-рп/2004, п. 7; від 11 жовтня 2005 року № 8-рп/2005, п. 7, 8, п. 2 р.ч.); виокремлення законами окремих категорій громадян, які потребують додаткових гарантій соціального захисту з боку держави (від 11 жовтня 2005 року № 8-рп/2005, п. 5, 6); надання суддям передбачених законом пільг, компенсацій і гарантій не може ставитися у залежність від грошових доходів суддів (від 18 червня 2007 року № 4-рп/2007, пп. 3.1); неконституційність законодавчого закріплення порядку, згідно з яким розміри посадових окладів суддів встановлюються Кабінетом Міністрів України (від 22 травня 2008 року № 10-рп/2008, пп. 7.2);

– заборона впливу на суддів у будь-який спосіб (від 21 травня 2002 року № 9-рп/2002, п. 7; від 1 грудня 2004 року № 19-рп/2004, пп. 4.4, п. 2 р.ч.; від 12 липня 2011 року № 8-рп/2011, пп. 3.1); недоторканність суддів (від 11 липня 2001 року № 3-в/2001, пп. 2.2; від 1 грудня 2004 року № 19-рп/2004, пп. 4.2, 4.3, 4.4, пп. 1.2, 1.3, п. 2 р.ч.; від 10 липня 2012 року № 1-в/2012, пп. 5.2.2);

притягнення до відповідальності – право народного депутата України і Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини вносити до ВРЮ подання про відкриття дисциплінарного провадження стосовно суддів Верховного Суду України і суддів вищих спеціалізованих судів та пропозиції про прийняття подання про звільнення суддів з посади (від 21 травня 2002 року № 9-рп/2002, п. 7); можливість розгляду справи про притягнення судді до дисциплінарної відповідальності за його відсутності (від 16 червня 2011 року № 5-рп/2011, пп. 3.5);

щомісячне грошове утримання, щомісячне довічне грошове утримання (від 14 грудня 2011 року № 18-рп/2011, пп. 3.2, 3.3, п. 1 р.ч.); рівень пенсії і щомісячного довічного грошового утримання (від 11 жовтня 2005 року № 8-рп/2005); щомісячне довічне грошове утримання (від 18 червня 2007 року № 4-рп/2007, пп. 3.2, 3.3); фінансування щомісячного довічного грошового утримання суддів за рахунок коштів Державного бюджету України, а не Пенсійного фонду України (від 11 жовтня 2005 року № 8-рп/2005, п. 7; від

18 червня 2007 року № 4-рп/2007, пп. 3.3; від 22 травня 2008 року № 10-рп/2008, пп. 7.7); недопустимість встановлення законом граничного розміру щомісячного довічного грошового утримання чи пенсії (від 11 жовтня 2005 року № 8-рп/2005, п. 7; від 18 червня 2007 року № 4-рп/2007, пп. 3.2, 3.4; від 22 травня 2008 року № 10-рп/2008, пп. 7.5).

СТРАХОВІ ВИПЛАТИ – право застрахованих громадян, які потерпіли на виробництві від нещасного випадку або професійного захворювання, на відшкодування моральної шкоди за рахунок власника або уповноваженого ним органу (роботодавця) (від 8 жовтня 2008 року № 20-рп/2008, п. 5, 6).

СУД – залежність реалізації права на судовий захист від створення державою належних умов для діяльності судів, забезпечення суддів гарантіями належного здійснення правосуддя (від 24 червня 1999 року № 6-рп/99, п. 3; від 3 жовтня 2001 року № 12-рп/2001, п. 4; від 10 липня 2012 року № 1-в/2012, пп. 5.2.2); щодо розміру заробітної плати працівників апарату судів (від 18 червня 2007 року № 4-рп/2007, пп. 3.5; від 22 травня 2008 року № 10-рп/2008, пп. 7.6); суддівське самоврядування (від 10 січня 2008 року № 1-рп/2008, пп. 5.1); див. також: система судів загальної юрисдикції;

юрисдикція судів – межі юрисдикції Вищого арбітражного суду України (від 1 жовтня 1998 року № 13-рп/98, п. 3); недопустимість наділення суду повноваженням давати згоду на притягнення особи (включаючи і народного депутата України) до кримінальної відповідальності (від 11 липня 2000 року № 2-в/2000, пп. 3.2); підвідомчість будь-яких звернень фізичної особи щодо захисту своїх прав і свобод (неможливість відмовити у правосудді) (від 23 травня 2001 року № 6-рп/2001, п. 3); підвідомчість скарг на акти, що стосуються забезпечення обороноздатності держави, державної безпеки, зовнішньополітичної діяльності держави, збереження державної, військової і службової таємниці (від 23 травня 2001 року № 6-рп/2001, пп. 4.1); підвідомчість скарг на акти і дії службових осіб органів дізнання, попереднього слідства, прокуратури, суду (від 23 травня 2001 року № 6-рп/2001, пп. 4.2); неможливість позасудового оскарження актів і дій суддів, які стосуються здійснення правосуддя (від 23 травня 2001 року № 6-рп/2001, пп. 4.2); підвідомчість актів про призначення або звільнення посадових осіб Президентом України, Верховною Радою України (від 7 травня 2002 року № 8-рп/2002); підвідомчість господарським судам справ про визнання недійсними чинних нормативних і ненормативних актів (від 2 липня 2002 року № 13-рп/2002); визначення підсудності справ та стро-

ків звернення до суду (від 22 червня 2004 року № 13-рп/2004, п. 3); вирішення земельних спорів фізичних та юридичних осіб з органом місцевого самоврядування як суб'єктом владних повноважень (від 1 квітня 2010 року № 10-рп/2010, п. 5, п. 1 р.ч.); підсудність окремих категорій адміністративних справ (від 29 серпня 2012 року № 16-рп/2012);

– судовий контроль – судовий контроль досудового слідства (від 30 січня 2003 року № 3-рп/2003, п. 9, 10); судовий контроль за правомірністю порушення кримінальної справи (від 30 червня 2009 року № 16-рп/2009, пп. 3.2, п. 4, 6); судовий контроль за виконанням судових рішень (від 13 грудня 2011 року № 17-рп/2011, пп. 6.3);

фінансове забезпечення діяльності судів (від 11 березня 2010 року № 7-рп/2010); недопустимість скорочення видатків на фінансування судів (від 24 червня 1999 року № 6-рп/99; від 20 березня 2002 року № 5-рп/2002, п. 5); стале забезпечення фінансування судів (від 3 жовтня 2001 року № 12-рп/2001, п. 4); визначення окремо у Державному бюджеті України видатків на утримання судів (від 3 жовтня 2001 року № 12-рп/2001, п. 4; від 18 червня 2007 року № 4-рп/2007, пп. 3.5; від 11 березня 2010 року № 7-рп/2010, пп. 3.3, п. 1, 2 р.ч.; від 14 грудня 2011 року № 18-рп/2011, пп. 3.3).

СУДОВІ РІШЕННЯ – див.: виконання рішень суду.

ТРЕТЕЙСЬКИЙ СУД – виконання рішень третейських судів (від 24 лютого 2004 року № 3-рп/2004, п. 5, п. 1 р.ч.); завдання третейського суду (від 10 січня 2008 року № 1-рп/2008, п. 4); третейський розгляд не є правосуддям (від 10 січня 2008 року № 1-рп/2008, п. 4); третейське самоврядування не є тотожним суддівському самоврядуванню, громадським організаціям (від 10 січня 2008 року № 1-рп/2008, пп. 5.1, 5.2).

УПОВНОВАЖЕНИЙ ВЕРХОВНОЇ РАДИ УКРАЇНИ З ПРАВ ЛЮДИНИ – кваліфікаційні вимоги до кандидата на посаду Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини (від 18 квітня 2000 року № 5-рп/2000, п. 2); звернення до ВРЮ про наявність підстав для звільнення судді з посади, про факт дисциплінарного проступку судді Верховного Суду України або судді вищого спеціалізованого суду (від 21 травня 2002 року № 9-рп/2002, п. 7).

УСИНОВЛЕННЯ – різниця у віці між усиновлювачем та дитиною (від 3 лютого 2009 року № 3-рп/2009).

ФОНД ДЕРЖАВНОГО МАЙНА УКРАЇНИ – статус (від 1 липня 1998 року № 9-рп/98, п. 3).

ЦЕНЗ – віковий ценз (від 18 квітня 2000 року № 5-рп/2000; від 7 липня 2004 року № 14-рп/2004, пп. 4.1; від 18 вересня 2008 року № 18-рп/2008, пп. 3.1, 3.2); виборчий ценз (від 30 січня 2002 року № 2-рп/2002, пп. 4.1, 4.2).

ЦЕНТРАЛЬНА ВИБОРЧА КОМІСІЯ (ЦВК) – заборона звертатися до ЦВК зі скаргами, що стосуються підготовки і проведення виборів Президента України, у день голосування і наступні дні виборчого процесу, розглядати ЦВК такі скарги (від 19 жовтня 2009 року № 26-рп/2009, пп. 3.6); повноваження ЦВК встановлювати порядок ведення Державного реєстру виборців (від 19 жовтня 2009 року № 26-рп/2009, пп. 3.13).

ЦЕНТРАЛЬНІ ОРГАНИ ВИКОНАВЧОЇ ВЛАДИ – утворення центральних органів виконавчої влади (від 6 липня 1998 року № 10-рп/98); реорганізація міністерств та інших центральних органів виконавчої влади (від 28 січня 2003 року № 2-рп/2003); участь Президента України у формуванні центральних органів виконавчої влади і регламентації їхньої діяльності (від 8 липня 2008 року № 14-рп/2008; від 2 жовтня 2008 року № 19-рп/2008, пп. 3.2; від 8 жовтня 2008 року № 21-рп/2008, пп. 2.2, 2.3); призначення і звільнення керівників центральних органів виконавчої влади (від 8 жовтня 2008 року № 21-рп/2008, пп. 2.3); повноваження Держфінпослуг щодо нагляду за страховою діяльністю (від 3 грудня 2008 року № 27-рп/2008).

ЦІНИ І ТАРИФИ – ціни і тарифи на житлово-комунальні та інші послуги (від 10 лютого 2000 року № 2-рп/2000); встановлення граничного рівня тарифу у сфері надання послуг щодо оформлення передплатних видань та доставки їх передплатникам (від 16 березня 2004 року № 6-рп/2004, п. 6, 7); допустимість регулювання законом мінімальної ціни на цукор (від 15 квітня 2004 року № 10-рп/2004, п. 3, 4).

ЮРИДИЧНА ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ – можливість настання відповідальності (від 9 лютого 1999 року № 1-рп/99, п. 2); невизначеність мети призначення смертної кари як виду відповідальності (від 29 грудня 1999 року № 11-рп/99, п. 5); принцип індивідуалізації юридичної відповідальності (від 2 листопада 2004 року № 15-рп/2004,

п. 4, 5); призначення судом більш м'якого покарання (від 2 листопада 2004 року № 15-рп/2004); принцип справедливості покарання (від 2 листопада 2004 року № 15-рп/2004, п. 5);

окремі суб'єкти відповідальності – відповідальність юридичних осіб (від 9 лютого 1999 року № 1-рп/99, п. 3; від 30 травня 2001 року № 7-рп/2001); відповідальність держави перед людиною за свою діяльність (від 30 травня 2001 року № 7-рп/2001, п. 2); відповідальність органів дізнання, попереднього (досудового) слідства, прокуратури і суду за завдану громадянам матеріальну і моральну шкоду незаконними діями цих органів (від 3 жовтня 2001 року № 12-рп/2001, п. 4, 5); конституційна відповідальність Президента України (від 10 грудня 2003 року № 19-рп/2003, п. 4, пп. 1.2 р.ч.);

кримінальна відповідальність (від 27 жовтня 1999 року № 9-рп/99, п. 2, 3, п. 1 р.ч.; від 26 січня 2011 року № 1-рп/2011); притягнення до кримінальної відповідальності (від 27 жовтня 1999 року № 9-рп/99, п. 3, п. 1 р.ч.); смертна кара як вид покарання (від 29 грудня 1999 року № 11-рп/99); недопустимість наділення суду повноваженням давати згоду на притягнення особи до кримінальної відповідальності (від 11 липня 2000 року № 2-в/2000, пп. 3.2); встановлення в законі єдиних засад застосування кримінальної відповідальності (від 2 листопада 2004 року № 15-рп/2004, пп. 4.2); заміна смертної кари довічним позбавленням волі (від 26 січня 2011 року № 1-рп/2011, п. 4, 5, п. 1 р.ч.);

адміністративна відповідальність – притягнення народного депутата України до адміністративної відповідальності (від 10 квітня 2003 року № 7-рп/2003, п. 2, 4, пп. 1.3 р.ч.); адміністративна відповідальність у сфері забезпечення безпеки дорожнього руху (від 22 грудня 2010 року № 23-рп/2010).

ЮРИДИЧНІ ОСОБИ – порядок підписання зовнішньоекономічних договорів (від 26 листопада 1998 року № 16-рп/98); можливість надання зворотної дії в часі законам у разі, якщо вони пом'якшують або скасовують відповідальність юридичних осіб (від 9 лютого 1999 року № 1-рп/99, п. 3, п. 1 р.ч.); утворення профспілок (від 18 жовтня 2000 року № 11-рп/2000); відповідальність юридичних осіб (від 30 травня 2001 року № 7-рп/2001); оподаткування підприємств з іноземними інвестиціями (від 29 січня 2002 року № 1-рп/2002, від 14 березня 2002 року № 3-уп/2002); запровадження порядку грошових взаєморозрахунків на енергоринку з використанням розподільчих рахунків в установах уповноваженого банку (від 12 лютого 2002 року № 3-рп/2002); охоронюваний законом інтерес акціоне-

ра, акціонерного товариства (від 1 грудня 2004 року № 18-рп/2004, п. 4, п. 2 р.ч.); права і законні інтереси кредиторів суб'єктів господарювання у комунальному секторі економіки (від 20 червня 2007 року № 5-рп/2007, пп. 3.1); усунення члена виконавчого органу товариства від виконання своїх обов'язків (від 12 січня 2010 року № 1-рп/2010).

Конституционный Суд Украины

**АЛФАВИТНО-ПРЕДМЕТНЫЙ
УКАЗАТЕЛЬ
К РЕШЕНИЯМ И ЗАКЛЮЧЕНИЯМ
КОНСТИТУЦИОННОГО СУДА УКРАИНЫ
(1997 – 2012)**

*Ответственный редактор
А.С. Головин,
Председатель Конституционного Суда Украины*

Киев – 2012

Ответственный редактор:

А. С. Головин – Председатель Конституционного Суда Украины

Составители – В.Е. Дубровский, Л.И. Бирюк,
Ю.Н. Михеенко

Редакционная коллегия:

Ю.В. Баулин – председатель редакционной коллегии

М.В. Аршевская, Е.А. Пигнастая, С.И. Сидоренко

ПРЕДИСЛОВИЕ

Алфавитно-предметный указатель к решениям и заключениям Конституционного Суда Украины призван помочь читателям в работе с указанными актами, максимально быстро находить нужную информацию, в том числе правовые позиции Конституционного Суда Украины по тому или иному вопросу.

Алфавитно-предметный указатель составлен к решениям и заключениям Конституционного Суда Украины, принятым в 1997–2012 годах. За этот период единственный орган конституционной юрисдикции в Украине принял 281 решение и дал 23 заключения.

Данное издание будет полезным для всех, кто интересуется вопросами теории и практики конституционализма, конституционного права, защиты прав и свобод человека и т.п. Поэтому при подготовке указателя особое внимание уделялось его структуре с тем, чтобы формулировки были понятными, а пользование – удобным.

Алфавитно-предметный указатель составлен по правовым категориям (юридическим понятиям, названиям органов государственной власти, местного самоуправления и т.п.), которые применяются в Конституции Украины, законах Украины, актах Конституционного Суда Украины и могут быть ключевыми для поиска нужной информации. Указанные правовые категории изложены в алфавитном порядке в виде отдельных статей, где максимально сжато сформулированы вопросы, которые рассматривались Конституционным Судом Украины, с указанием реквизитов его соответствующих решений, заключений. Некоторые из этих статей дополнительно структурированы для более удобного пользования изданием.

Правовые позиции Конституционного Суда Украины, изложенные в его решениях и заключениях, вне всякого сомнения, являются основой для правильного понимания и применения предписаний Конституции Украины, законов Украины, а также корректного применения правовых категорий. Надеюсь, что это издание поможет в правоприменении, нормотворческой деятельности, обучении и проведении научных исследований, будет способствовать повышению эффективности защиты прав и свобод человека и гражданина, что является главной целью правового государства.

С уважением к читателям

Председатель
Конституционного Суда Украины

А. С. ГОЛОВИН

АВТНОМНАЯ РЕСПУБЛИКА КРЫМ (АРК):

статус АРК – несвязанность особенностей полномочий, организации и деятельности органов АРК с принципом разделения власти (от 21 декабря 2001 года № 19-рп/2001, пп. 5.2)*; территория АРК (от 16 января 2003 года № 1-рп/2003, пп. 1.4, 2.1); делегирование законом полномочий органам власти АРК и возвращение их органам исполнительной власти (от 3 февраля 2009 года № 4-рп/2009, п. 6, 7, 8, 9, 10); принцип сочетания централизации и децентрализации в осуществлении государственной власти относительно АРК (от 3 февраля 2009 года № 4-рп/2009, п. 9);

Конституция АРК (от 16 января 2003 года № 1-рп/2003); верховенство относительно правовых актов, которые принимают органы АРК (от 27 февраля 2001 года № 1-рп/2001, пп. 2.2; от 18 сентября 2008 года № 17-рп/2008, пп. 3.1); внесение изменений в Конституцию АРК (от 18 сентября 2008 года № 17-рп/2008, пп. 3.1, 3.2);

полномочия АРК:

– ведение АРК в бюджетной и налоговой сферах (от 16 января 2003 года № 1-рп/2003, пп. 4.1); бюджет АРК (от 27 февраля 2001 года № 1-рп/2001, пп. 4.2);

– порядок управления имуществом, принадлежащим АРК или переданным ей в управление (от 27 февраля 2001 года № 1-рп/2001, пп. 4.1);

– обеспечение выполнения ценовой политики органами АРК (от 10 февраля 2000 года № 2-рп/2000, п. 3);

– полномочия по объединению граждан – неполномочность урегулирования вопросов образования и деятельности политических партий и других объединений граждан (от 3 марта 1998 года № 2-рп/98); отсутствие преимуществ в вопросах формирования политических партий перед другими субъектами административно-территориального устройства Украины (от 12 июня 2007 года № 2-рп/2007, п. 11); неподведомственность каких-либо вопросов, связанных с образованием или деятельностью политических партий (от 12 июня 2007 года № 2-рп/2007, п. 11);

Верховная Рада АРК:

– статус Верховной Рады АРК – недопустимость определения Верховной Рады АРК как органа законодательной власти (от 2 июня 1998 года № 7-рп/98, п. 4); правовой статус Президиума Вер-

* В скобках указаны: дата и номер акта Конституционного Суда Украины, его пункты (п.), подпункты (пп.), резолютивная часть (р.ч.). Номер акта Конституционного Суда Украины содержит указание на его вид: решение (зп, рп), заключение (в), определение (уп).

ховной Рады АРК (от 27 февраля 2001 года № 1-рп/2001, пп. 3.3); определение полномочий Счетной палаты Верховной Рады АРК (от 27 февраля 2001 года № 1-рп/2001, п. 5); порядок исчисления созывов в случае проведения внеочередных выборов (от 4 июня 2009 года № 13-рп/2009, п. 6); конституционные принципы выборов и срок полномочий Верховной Рады АРК (от 17 июня 2010 года № 2-в/2010; от 18 ноября 2010 года № 3-в/2010, пп. 4.4);

– полномочия Верховной Рады АРК – неполномочность урегулирования вопросов образования и деятельности политических партий и других объединений граждан (от 3 марта 1998 года № 2-рп/98); неполномочность устанавливать правовые принципы исчисления времени (от 25 марта 1998 года № 4-рп/98, п. 4); недопустимость определения Верховной Рады АРК как органа законодательной власти (от 2 июня 1998 года № 7-рп/98, п. 4); полномочие Верховной Рады АРК в бюджетной сфере (от 2 июня 1998 года № 7-рп/98, п. 2, 3); неполномочность проводить “парламентские слушания” (от 27 февраля 2001 года № 1-рп/2001, пп. 2.1); неполномочность выносить на всенародное обсуждение проект нормативно-правового акта (от 27 февраля 2001 года № 1-рп/2001, пп. 2.4); неполномочность решать вопросы заключения и расторжения контрактов с руководителями предприятий, учреждений, организаций, принадлежащих АРК (от 27 февраля 2001 года № 1-рп/2001, пп. 3.2); неправомерность предоставления Президиуму Верховной Рады АРК некоторых полномочий (от 27 февраля 2001 года № 1-рп/2001, пп. 3.3); право Верховной Рады АРК и сельских, поселковых, городских советов устанавливать дополнительные льготы по налогообложению в пределах сумм, поступающих в их бюджеты (от 16 февраля 2010 года № 5-рп/2010, пп. 3.5, п. 1 р.ч.);

– правовые акты Верховной Рады АРК (от 2 июня 1998 года № 7-рп/98, п. 3, 4; от 27 февраля 2001 года № 1-рп/2001); неполномочность использования термина “закон Автономной Республики Крым” как формы нормативно-правового акта Верховной Рады АРК (от 25 марта 1998 года № 4-рп/98, п. 5); неполномочность принимать законы (от 2 июня 1998 года № 7-рп/98, п. 3, 4);

– статус депутатов Верховной Рады АРК – совмещение мандата депутата Верховной Рады АРК с другими видами деятельности (от 21 декабря 2001 года № 19-рп/2001); несовместимость должности сельского, поселкового, городского головы с мандатом депутата Верховной Рады АРК (от 20 мая 2004 года № 12-рп/2004).

АДМИНИСТРАТИВНО-ТЕРРИТОРИАЛЬНОЕ УСТРОЙСТВО – определение территориального устройства Украины исключительно законами (*от 13 июля 2001 года № 11-рп/2001, п. 4, п. 3 р.ч.*); административно-территориальная единица (*от 13 июля 2001 года № 11-рп/2001, п. 2*); термины “район”, “район в городе” (*от 13 июля 2001 года № 11-рп/2001, п. 1 р.ч.*); понятия “государственная территория” (территория Украины) и “территория соответствующей административно-территориальной единицы” (*от 16 января 2003 года № 1-рп/2003, пп. 1.4*); понятие “столица” (*от 16 января 2003 года № 1-рп/2003, пп. 3.1*).

БАНКРОТСТВО – принципы государственной политики по банкротству в отношении субъектов хозяйствования в коммунальном секторе экономики и права и законные интересы их кредиторов (*от 20 июня 2007 года № 5-рп/2007, пп. 3.1*).

БЛАГОТВОРИТЕЛЬНОСТЬ И БЛАГОТВОРИТЕЛЬНАЯ ДЕЯТЕЛЬНОСТЬ – плата за предоставление медицинских услуг как внесение добровольной компенсации (*от 25 ноября 1998 года № 15-рп/98, п. 3, 4*); правовой режим благотворительных взносов и пожертвований физических и юридических лиц (*от 28 октября 2009 года № 28-рп/2009, пп. 3.2*).

БЮДЖЕТ – контроль Счетной палаты за исполнением расходной части Государственного бюджета Украины (*от 23 декабря 1997 года № 7-зп, п. 2, 3*); полномочия Верховной Рады АРК в бюджетной сфере (*от 2 июня 1998 года № 7-рп/98, п. 2, 3*); парламентский контроль за формированием и исполнением Государственного бюджета Украины и местных бюджетов (*от 21 декабря 2000 года № 4-в/2000, п. 3, 4, 5*); принцип самостоятельности местных бюджетов (*от 9 февраля 2000 года № 1-рп/2000, пп. 5.1, 5.2; от 16 января 2003 года № 1-рп/2003, пп. 4.1; от 16 февраля 2010 года № 5-рп/2010, пп. 3.4, 3.5*); бюджет АРК (*от 27 февраля 2001 года № 1-рп/2001, пп. 4.2*); стремление государства к сбалансированности бюджета (*от 5 апреля 2001 года № 3-рп/2001, п. 3; от 16 марта 2004 года № 6-рп/2004, п. 6; от 27 ноября 2008 года № 26-рп/2008, пп. 3.2, 3.3, п. 1 р.ч.; от 26 декабря 2011 года № 20-рп/2011, пп. 2.3*).

ВВОЗНАЯ ТАМОЖЕННАЯ ПОШЛИНА – временная надбавка к действующим ставкам ввозной таможенной пошлины (*от 23 июня 2009 года № 15-рп/2009*).

ВЕРХОВЕНСТВО ПРАВА (от 2 ноября 2004 года № 15-рп/2004, пп. 4.1; от 19 октября 2009 года № 26-рп/2009, пп. 3.12; от 10 июня 2010 года № 15-рп/2010, пп. 3.2; от 8 декабря 2011 года № 16-рп/2011, п. 5); составляющие принципа верховенства права, которым должно соответствовать законодательное регулирование относительно возможности обжалования решений суда (от 2 ноября 2011 года № 13-рп/2011, пп. 3.3; от 25 апреля 2012 года № 11-рп/2012, пп. 3.1; от 29 августа 2012 года № 16-рп/2012, пп. 5.2);

– элементы (от 22 декабря 2010 года № 23-рп/2010, пп. 4.1);

– легитимная цель (от 16 октября 2008 года № 24-рп/2008, п. 5);

– справедливость (от 2 ноября 2004 года № 15-рп/2004, пп. 4.1; от 1 декабря 2004 года № 18-рп/2004, пп. 3.4); требование определенности, ясности и недвусмысленности правовой нормы (от 22 сентября 2005 года № 5-рп/2005, пп. 5.3); принцип справедливости в уголовном праве (от 26 января 2011 года № 1-рп/2011, п. 4); соразмерность как элемент принципа справедливости (от 24 марта 2005 года № 2-рп/2005, пп. 4.3; от 20 июня 2007 года № 5-рп/2007, пп. 3.7); принцип справедливости относительно возможности обжалования решений суда (от 2 ноября 2011 года № 13-рп/2011, пп. 3.3; от 25 апреля 2012 года № 11-рп/2012, пп. 3.1; от 29 августа 2012 года № 16-рп/2012, пп. 5.2);

– принцип правовой определенности (от 11 марта 2010 года № 8-рп/2010, пп. 3.4; от 29 июня 2010 года № 17-рп/2010, пп. 3.1, 3.3; от 22 декабря 2010 года № 23-рп/2010, пп. 4.1, 4.3);

– принцип пропорциональности (соразмерности, размерности) (от 2 ноября 2004 года № 15-рп/2004, пп. 4.2; от 24 марта 2005 года № 2-рп/2005, пп. 4.3; от 12 июня 2007 года № 2-рп/2007, п. 5, 8, 10; от 20 июня 2007 года № 5-рп/2007, п. 3; от 19 октября 2009 года № 26-рп/2009, пп. 3.3; от 26 декабря 2011 года № 20-рп/2011, пп. 2.1; от 29 августа 2012 года № 16-рп/2012, пп. 5.2); принцип пропорциональности в сфере социальной защиты (от 25 января 2012 года № 3-рп/2012, пп. 2.2, п. 1 р.ч.);

– предсказуемость правового регулирования (от 11 октября 2005 года № 8-рп/2005, п. 4; от 13 декабря 2012 года № 18-рп/2012, п. 4);

– верховенство закона в системе нормативно-правовых актов (от 1 апреля 2008 года № 4-рп/2008, пп. 4.2);

– верховенство права в развитии системы правосудия и осуществлении судопроизводства (от 11 марта 2010 года № 8-рп/2010, пп. 3.2, 3.4); верховенство права в налоговой сфере (от 16 февраля 2010 года № 5-рп/2010, пп. 3.5); верховенство права при приостанов-

лении исполнительного производства и мер принудительного исполнения судебных решений (от 13 декабря 2012 года № 18-рп/2012, п. 2).

ВЕРХОВНАЯ РАДА УКРАИНЫ (ВРУ):

статус ВРУ – единственный орган законодательной власти (от 2 июня 1998 года № 7-рп/98, п. 4; от 17 октября 2002 года № 17-рп/2002, п. 2, п. 1 р.ч.); полномочность (от 17 октября 2002 года № 17-рп/2002); условия досрочного прекращения полномочий ВРУ (от 19 мая 2004 года № 11-рп/2004); порядок исчисления созывов в случае проведения внеочередных выборов (от 4 июня 2009 года № 13-рп/2009, п. 6); открытость работы (от 11 июля 2012 года № 15-рп/2012, п. 3);

– возможность изменения статуса – уменьшение конституционного состава ВРУ (от 27 июня 2000 года № 1-в/2000, пп. 3.1); учреждение двухпалатного парламента (от 11 июля 2000 года № 2-в/2000, пп. 3.1); изменение срока полномочий (от 18 ноября 2010 года № 3-в/2010, пп. 4.1); изменение сроков проведения очередных выборов (от 18 ноября 2010 года № 3-в/2010, пп. 4.2);

– фракции, коалиция депутатских фракций – порядок образования фракций (от 3 декабря 1998 года № 17-рп/98); коалиция депутатских фракций в ВРУ (от 17 сентября 2008 года № 16-рп/2008, пп. 3.2, 3.3, п. 1 р.ч.); формирование коалиции депутатских фракций (от 6 апреля 2010 года № 11-рп/2010);

– порядок работы ВРУ – понятия “парламентское (депутатское) большинство”, “большинство от конституционного состава” парламента (его палат), “большинство голосов депутатов” (от 27 июня 2000 года № 1-в/2000, пп. 3.3.1); сессии, заседания ВРУ (от 17 октября 2002 года № 17-рп/2002, п. 3, п. 3 р.ч.); исчисление срока, в течение которого пленарные заседания ВРУ не могут начаться (от 19 мая 2004 года № 11-рп/2004, п. 4, п. 1 р.ч.);

акты и действия ВРУ, органов ВРУ:

– акты ВРУ (от 14 октября 2003 года № 16-рп/2003, п. 5, 7, пп. 1.1 р.ч.; от 7 июля 2009 года № 17-рп/2009, пп. 4.1, от 14 июля 2009 года № 46-уп/2009; от 11 мая 2010 года № 13-рп/2010, пп. 3.1; от 16 июня 2011 года № 5-рп/2011, пп. 3.2); нормативно-правовые акты ВРУ (от 10 июня 2009 года № 14-рп/2009, пп. 2.3); акты правоприменительного характера (от 10 июня 2009 года № 14-рп/2009, пп. 2.3, п. 3);

– действия ВРУ (от 16 июня 2011 года № 5-рп/2011, пп. 3.2);

– решения ВРУ (от 14 октября 2003 года № 16-рп/2003, п. 5, 7, пп. 1.1 р.ч.);

– принятие отдельных актов, решений ВРУ – принятие регламента ВРУ исключительно как закона Украины (от 3 декабря 1998 года № 17-рп/98, п. 5, 6; от 1 апреля 2008 года № 4-рп/2008, пп. 4.3; от 17 сентября 2008 года № 16-рп/2008, пп. 3.1, п. 3, 4 р.ч.; от 26 ноября 2009 года № 30-рп/2009, п. 4); решение о направлении запроса к Президенту Украины (от 14 октября 2003 года № 16-рп/2003, п. 8, 9, пп. 1.3 р.ч.); неконституционность установления постановлением ВРУ временного порядка назначения судей на административные должности и освобождения от этих должностей (от 25 марта 2010 года № 9-рп/2010, п. 2); решение ВРУ об избрании и отзыве Председателя Верховной Рады Украины с должности (от 11 июля 2012 года № 15-рп/2012);

– акты органов ВРУ (от 23 июня 1997 года № 2-зн);

комитеты ВРУ (от 10 июня 2010 года № 16-рп/2010, пп. 3.1); недопустимость осуществления каких-либо полномочий от лица ВРУ (от 14 марта 2001 года № 1-в/2001, п. 8); статус, обращения комитетов ВРУ (от 5 марта 2003 года № 5-рп/2003, пп. 4.2); отсутствие полномочия согласовывать назначение на должности и освобождение от должностей должностных лиц, давать согласие на создание и ликвидацию специальных подразделений по борьбе с коррупцией и организованной преступностью (от 27 мая 2009 года № 12-рп/2009, пп. 3.2); участие комитетов ВРУ в осуществлении парламентского контроля (от 10 июня 2010 года № 16-рп/2010, пп. 3.1, 3.2);

комиссии ВРУ – временная специальная комиссия ВРУ (от 18 ноября 2004 года № 17-рп/2004, п. 3, 4);

полномочия ВРУ:

– определяются исключительно Конституцией Украины (от 14 июня 2001 года № 8-рп/2001, п. 3; от 7 апреля 2004 года № 9-рп/2004, пп. 4.2; от 15 сентября 2009 года № 21-рп/2009, п. 3; от 10 июня 2010 года № 16-рп/2010, пп. 3.2); отсутствие права предоставлять себе дополнительные контрольные полномочия путем принятия закона (от 11 апреля 2000 года № 4-рп/2000, п. 4);

– принятие законов (от 14 декабря 2000 года № 15-рп/2000, п. 3); недопустимость ограничения законодательных полномочий (от 6 декабря 2001 года № 17-рп/2001, пп. 2.2); обязанность ВРУ привести законы Украины в соответствие с Конституцией Украины (от 1 апреля 2008 года № 3-рп/2008, пп. 2.3); прекращение юридических прав или обязанностей субъектов права, в том числе путем при-

знания акта утратившим силу (от 10 июня 2009 года № 14-пн/2009, пп. 2.3);

– полномочие толковать законы Украины (от 11 июля 1997 года № 3-зн);

– полномочия ВРУ относительно выборов – полномочие назначать внеочередные выборы сельского, поселкового, городского, районного в городе, районного, областного совета, а также сельского, поселкового, городского головы (от 9 февраля 2000 года № 1-пн/2000, пп. 4.1, 4.2); отсутствие у ВРУ полномочия отменить уже назначенные ею очередные или внеочередные выборы в органы местного самоуправления (от 10 июня 2009 года № 14-пн/2009, п. 4); отсутствие полномочия определять год (что является составляющей даты) проведения очередных выборов в Верховную Раду АРК (от 17 декабря 2009 года № 33-пн/2009);

– урегулирование ВРУ отдельных вопросов – неполномочность осуществлять непосредственное регулирование цен и тарифов (от 2 марта 1999 года № 2-пн/99; от 10 февраля 2000 года № 2-пн/2000, п. 3); установление ВРУ предельного уровня тарифа в сфере предоставления услуг не является непосредственным регулированием (установлением) цен (от 16 марта 2004 года № 6-пн/2004, п. 7); недопустимость определения действия как правонарушения любым другим нормативно-правовым актом, кроме закона (от 19 апреля 2000 года № 6-пн/2000, п. 2, 4); неполномочность образовывать и ликвидировать районы в городах, устанавливать и изменять их границы, наименование и переименование (от 13 июля 2001 года № 11-пн/2001, п. 2, п. 1 р.ч.); неполномочность ВРУ создавать при Президенте Украины какие-либо органы (от 7 апреля 2004 года № 9-пн/2004, пп. 4.2); право законодателя определять механизмы, которые обеспечивают надлежащую уплату плательщиком налогов и сборов (от 24 марта 2005 года № 2-пн/2005, пп. 4.1); законодательное регулирование вопросов третейского самоуправления (от 10 января 2008 года № 1-пн/2008, пп. 5.1, 5.2); неконституционность законодательного закрепления порядка, согласно которому размеры должностных окладов судей устанавливаются Кабинетом Министров Украины (от 22 мая 2008 года № 10-пн/2008, пп. 7.2); обязанность соблюдать конституционный принцип специализации при принятии законов об организации и деятельности судов (от 9 сентября 2010 года № 19-пн/2010, пп. 3.2); нормирование порядка голосования по вопросам избрания и увольнения судей (от 21 июня 2011 года № 7-пн/2011, пп. 3.1); право законодателя учреждать в законах на определенный срок особый порядок распоряже-

ния плательщиком налогов своими активами (от 12 июня 2012 года № 13-рп/2012, пп. 3.4);

– исключительное полномочие обращаться в Конституционный Суд Украины по вопросам дачи заключения о соответствии законопроекта о внесении изменений в Конституцию Украины требованиям Основного Закона Украины (от 9 июня 1998 года № 8-рп/98, п. 4, п. 2 р.ч.);

– полномочия ВРУ в сфере телерадиовещания (от 15 сентября 2009 года № 21-рп/2009, п. 3);

– делегирование полномочий ВРУ – недопустимость делегирования исключительных полномочий ВРУ другому органу (от 23 декабря 1997 года № 7-зп, п. 3); неконституционность делегирования законодательной функции парламентом другому органу власти (от 9 октября 2008 года № 22-рп/2008, пп. 3.3; от 23 июня 2009 года № 15-рп/2009, п. 5; от 20 мая 2010 года № 14-рп/2010, пп. 3.2); определение делегирования полномочий (от 3 февраля 2009 года № 4-рп/2009, п. 8); неконституционность делегирования полномочия Кабинета Министров Украины определять отдельные элементы правового механизма регулирования ввозной таможенной пошлины (от 23 июня 2009 года № 15-рп/2009, п. 4, 5, 6);

парламентский контроль (от 14 марта 2001 года № 1-в/2001, п. 8; от 10 июня 2010 года № 16-рп/2010, пп. 3.1); осуществление парламентского контроля путем реализации народным депутатом Украины права на запрос (от 19 мая 1999 года № 4-рп/99; от 11 апреля 2000 года № 4-рп/2000; от 10 мая 2000 года № 8-рп/2000, п. 3, 4; от 20 марта 2002 года № 4-рп/2002; от 5 марта 2003 года № 5-рп/2003, пп. 4.1; от 14 октября 2003 года № 16-рп/2003, п. 6, 7, пп. 1.2 р.ч.; от 1 апреля 2008 года № 4-рп/2008, п. 3); отсутствие права предоставлять себе дополнительные контрольные полномочия путем принятия закона (от 11 апреля 2000 года № 4-рп/2000, п. 4); участие комитетов ВРУ в осуществлении парламентского контроля (от 10 июня 2010 года № 16-рп/2010, пп. 3.1, 3.2);

– осуществление парламентского контроля в финансово-экономической сфере (от 25 марта 1999 года № 1-в/99, п. 2); парламентский контроль за формированием и исполнением Государственного бюджета Украины и местных бюджетов (от 21 декабря 2000 года № 4-в/2000, п. 3, 4, 5);

– неполномочность осуществлять контроль за деятельностью прокуратуры (от 11 апреля 2000 года № 4-рп/2000, п. 4; от 14 июня 2001 года № 8-рп/2001, п. 3); неполномочность давать поручения Генеральной прокуратуре Украины (от 14 июня 2001 года № 8-рп/2001);

– контрольные полномочия относительно Кабинета Министров Украины (от 10 февраля 2000 года № 2-рп/2000, п. 4);

участие ВРУ, коалиции депутатских фракций в ВРУ в формировании органов государственной власти – назначение ВРУ лиц на должности и освобождение от этих должностей по представлению Президента Украины (от 26 февраля 2009 года № 6-рп/2009, пп. 3.2); назначение на должность и освобождение от должности Председателя Национального банка Украины (от 26 февраля 2009 года № 6-рп/2009, пп. 3.3, п. 1 р.ч.); участие коалиции депутатских фракций в ВРУ в формировании Кабинета Министров Украины (от 28 апреля 2009 года № 8-рп/2009); нормирование порядка голосования по вопросам избрания и увольнения судей (от 21 июня 2011 года № 7-рп/2011, пп. 3.1);

законодательная процедура:

– право законодательной инициативы (от 28 марта 2001 года № 2-рп/2001, п. 2; от 17 мая 2001 года № 5-рп/2001; от 17 октября 2002 года № 17-рп/2002, п. 2; от 30 мая 2012 года № 12-рп/2012, пп. 2.2); субъект законодательной инициативы по внесению изменений в закон о Государственном бюджете Украины (от 17 мая 2001 года № 5-рп/2001; от 13 января 2009 года № 1-рп/2009, пп. 3.4, п. 1 р.ч.); народный депутат Украины как субъект законодательной инициативы относительно внесения законопроекта о денонсации международных договоров Украины (от 30 мая 2012 года № 12-рп/2012);

– участники законотворчества (от 17 октября 2002 года № 17-рп/2002, п. 2);

– полномочность принятия ВРУ актов, решений (от 17 октября 2002 года № 17-рп/2002, п. 4, п. 2, 4 р.ч.);

– порядок голосования и повторного рассмотрения законов (от 7 июля 1998 года № 11-рп/98); внеочередное рассмотрение законопроектов, определенных Президентом Украины как неотложные (от 28 марта 2001 года № 2-рп/2001); установление на определенных этапах законодательной процедуры требований относительно неотложности (от 9 октября 2007 года № 7-рп/2007, пп. 2.3, п. 2 р.ч.);

– обязанность народного депутата Украины голосовать лично (от 7 июля 1998 года № 11-рп/98, п. 1, 2, п. 1, 2 р.ч.; от 14 марта 2001 года № 1-в/2001, п. 6); непосредственное участие народного депутата Украины в заседаниях ВРУ и ее органов, в состав которых он избран (от 17 октября 2002 года № 17-рп/2002, п. 3, 4);

– процедура вступления в силу закона (от 3 октября 1997 года № 4-зп, п. 2, 3, п. 1 р.ч.; от 9 октября 2007 года № 7-рп/2007; от 7 июля

2009 года № 17-рп/2009, п. 4; от 14 июля 2009 года № 46-уп/2009; от 14 июля 2009 года № 18-рп/2009, п. 3; от 10 сентября 2009 года № 20-рп/2009, п. 3; от 24 ноября 2009 года № 29-рп/2009, п. 2; от 26 ноября 2009 года № 30-рп/2009, пп. 3.2; от 11 мая 2010 года № 13-рп/2010, пп. 3.1); сроки подписания и официального обнародования Президентом Украины законов Украины (от 7 июля 1998 года № 11-рп/98, п. 3); нераспространение положений статьи 94 Конституции Украины о вступлении в силу закона на Конституцию Украины (от 3 октября 1997 года № 4-зп, п. 2, 3); порядок подписания и официального обнародования законов Украины о ратификации международных договоров (от 12 июля 2000 года № 9-рп/2000, п. 2);

отдельные вопросы законотворчества – недопустимость при принятии ВРУ законов допускать несоответствия каким бы то ни было положениям, прямо закрепленным Конституцией Украины (от 23 декабря 1997 года № 7-зп, п. 1; от 30 мая 2012 года № 12-рп/2012, пп. 2.2); недопустимость перераспределения конституционной компетенции путем принятия закона (от 23 декабря 1997 года № 7-зп, п. 3; от 30 мая 2012 года № 12-рп/2012, пп. 2.2); полномочность ВРУ принимать законы по другим, кроме перечисленных в статье 92 Конституции Украины, вопросам (от 2 марта 1999 года № 2-рп/99, п. 2; от 14 марта 2001 года № 1-в/2001, п. 3); критерии установления квалификационных требований к возрасту кандидата на должность (от 18 апреля 2000 года № 5-рп/2000, п. 2); недопустимость определения действия как правонарушения любым иным нормативно-правовым актом, кроме закона (от 19 апреля 2000 года № 6-рп/2000, п. 2, 4); требование определенности, ясности и недвусмысленности правовой нормы (от 22 сентября 2005 года № 5-рп/2005, пп. 5.3); предсказуемость правового регулирования (от 11 октября 2005 года № 8-рп/2005, п. 4; от 13 декабря 2012 года № 18-рп/2012, п. 4); недопустимость воссоздания положений правовых актов, признанных неконституционными (от 10 июня 2010 года № 16-рп/2010, пп. 3.3); неконституционность одновременного принятия самостоятельных правовых актов, предмет регулирования и конституционно определенные процедуры рассмотрения и принятия которых являются разными (от 30 сентября 2010 года № 20-рп/2010, п. 5); обязанность соблюдения принципа законности при принятии законов (от 13 марта 2012 года № 5-рп/2012, пп. 3.1).

ВЛАСТЬ – разовое уполномочивание народом ВРУ на принятие Конституции Украины (от 11 июля 1997 года № 3-зп, п. 4); учредительная, установленная (от 3 октября 1997 года № 4-зп, п. 2); осу-

щественные власти народом (от 5 октября 2005 года № 6-пн/2005); узурпация государственной власти (от 5 октября 2005 года № 6-пн/2005, пп. 4.5, п. 3 р.ч.).

ВОЗМЕЩЕНИЕ УЩЕРБА – возмещение ущерба государством (от 3 октября 2001 года № 12-пн/2001); возмещение ущерба при введении моратория на принудительную реализацию имущества (от 10 июня 2003 года № 11-пн/2003, пп. 3.5); возмещение морального ущерба Фондом социального страхования (от 27 января 2004 года № 1-пн/2004); ущерб, не повлекший утрату потерпевшим профессиональной трудоспособности (от 27 января 2004 года № 1-пн/2004, п. 5, п. 1 р.ч.); возмещение уволенному работнику морального ущерба, причиненного задержкой расчета при увольнении (от 22 февраля 2012 года № 4-пн/2012).

ВЫБОРЫ – конституционные основы выборов Верховной Рады АРК (от 17 июня 2010 года № 2-в/2010); образование избирательных округов (от 4 апреля 2012 года № 7-пн/2012);

– сроки проведения (от 10 июня 2009 года № 14-пн/2009, п. 5); определение сроков и порядка проведения выборов депутатов местных советов и городских голов городов Киева и Севастополя (от 27 марта 1998 года № 5-пн/98); регулирование законодателем правоотношений, связанных с датой проведения голосования на выборах органов и должностных лиц местного самоуправления, а также с прекращением их полномочий (от 17 июня 2010 года № 2-в/2010, п. 5);

– сроки полномочий органов государственной власти, органов местного самоуправления, Верховной Рады АРК – конституционные основы выборов и срок полномочий Верховной Рады АРК (от 17 июня 2010 года № 2-в/2010; от 18 ноября 2010 года № 3-в/2010, пп. 4.4); срок полномочий сельского, поселкового, городского, районного, областного совета и сельского, поселкового, городского головы, избранных на очередных выборах (от 17 июня 2010 года № 2-в/2010);

– периодичность проведения выборов (от 4 июня 2009 года № 13-пн/2009); периодичность проведения выборов в представительные органы и срок их полномочий (от 18 ноября 2010 года № 3-в/2010); периодичность избрания и назначения органов государственной власти (от 28 апреля 2009 года № 8-пн/2009, пп. 3.1); обеспечение соблюдения периодичности выборов Президента Украины (от 12 мая 2009 года № 10-пн/2009, пп. 3.1);

– отсутствие у ВРУ полномочия отменить уже назначенные ею очередные или внеочередные выборы в органы местного самоуправления (от 10 июня 2009 года № 14-рп/2009, п. 4);

результаты волеизъявления:

– распределение депутатских мандатов – установление проходного барьера для реализации политическими партиями, избирательными блоками партий права на участие в распределении депутатских мандатов (от 26 февраля 1998 года № 1-рп/98, п. 5); распределение депутатских мандатов между списками политических партий, избирательных блоков партий (от 25 марта 1998 года № 3-рп/98, п. 3, п. 1 р.ч.);

– обязательность результатов народного волеизъявления (от 5 октября 2005 года № 6-рп/2005, пп. 4.2, п. 1 р.ч.);

избирательный процесс – денежный (избирательный) залог (от 30 января 2002 года № 2-рп/2002); определение сжатых сроков обжалования нарушений во время подсчета голосов и установления результатов голосования (от 3 июля 2003 года № 13-рп/2003, п. 3); предвыборная агитация (от 24 марта 2005 года № 3-рп/2005, п. 4); порядок отмены решения о регистрации кандидата на пост Президента Украины (от 19 октября 2009 года № 26-рп/2009, пп. 3.4); неподписание или отказ в подписании протокола отдельными членами избирательной комиссии (от 19 октября 2009 года № 26-рп/2009, пп. 3.5); осуществление установленных законом избирательных процедур (от 19 октября 2009 года № 26-рп/2009, пп. 3.2); отмена института открепительных удостоверений (от 19 октября 2009 года № 26-рп/2009, пп. 3.15);

государственный реестр избирателей – полномочие Центральной избирательной комиссии устанавливать порядок ведения Государственного реестра избирателей (от 19 октября 2009 года № 26-рп/2009, пп. 3.13); полномочие руководителя органа ведения Государственного реестра избирателей издавать приказ о совершении определенных действий относительно ведения Государственного реестра избирателей (от 19 октября 2009 года № 26-рп/2009, пп. 3.14).

ВЫСШИЙ СОВЕТ ЮСТИЦИИ (ВСЮ):

статус (от 21 мая 2002 года № 9-рп/2002, п. 2, 3);

член ВСЮ – привлечение к ответственности за нарушение присяги лиц, входящих в состав ВСЮ по должности (от 21 мая 2002 года № 9-рп/2002, п. 5); прекращение полномочий члена ВСЮ (от 17 апреля 2008 года № 7-рп/2008); отсутствие возрастных огра-

ничений относительно пребывания в составе ВСЮ (от 18 сентября 2008 года № 18-пн/2008, пп. 3.1, 3.2, п. 1 р.ч.); невозможность повторного избрания члена ВСЮ на должность Председателя, заместителя Председателя, секретаря секции в течение срока исполнения им полномочий (от 18 сентября 2008 года № 18-пн/2008, пп. 3.3, п. 1 р.ч.); недопустимость отстранения члена ВСЮ от участия в голосовании (от 16 июня 2011 года № 5-пн/2011, пп. 3.6);

деятельность ВСЮ – обжалование актов, действий или бездействия ВСЮ (от 11 марта 2011 года № 2-пн/2011, пп. 3.3); правомочность заседаний ВСЮ (от 16 июня 2011 года № 5-пн/2011, пп. 3.3);

полномочия ВСЮ – неполномочность внесения представлений ВРУ об избрании судей бессрочно, назначении судей на административные должности в судах общей юрисдикции и об освобождении их от этих должностей (от 16 октября 2001 года № 14-пн/2001, п. 4, 5, 7, 8, п. 2 р.ч.); отдельные полномочия ВСЮ (от 21 мая 2002 года № 9-пн/2002, п. 4, 5, 8, 9, 10); допустимость ознакомления члена ВСЮ с материалами судебных дел, рассмотрение которых не закончено (от 21 мая 2002 года № 9-пн/2002, п. 6); допустимость обращения члена ВСЮ в ВСЮ с предложением о принятии представления об освобождении судьи от должности (от 21 мая 2002 года № 9-пн/2002, п. 7); допустимость получения ВСЮ информации для подготовки материалов для рассмотрения вопросов, отнесенных к его ведению (от 11 марта 2011 года № 2-пн/2011, пп. 3.2); неконституционность истребования ВСЮ материалов судебных дел, рассмотрение которых не закончено (от 11 марта 2011 года № 2-пн/2011, пп. 3.2); обжалование в ВСЮ решения Высшей квалификационной комиссии судей Украины о результатах квалификационного экзамена кандидата на должность судьи, об отказе в рекомендации кандидата для избрания на должность судьи бессрочно и о привлечении судьи к дисциплинарной ответственности (от 21 июня 2011 года № 7-пн/2011, пп. 3.5).

ГОСУДАРСТВЕННАЯ И КОММУНАЛЬНАЯ СОБСТВЕННОСТЬ – разграничение правового статуса объектов государственной и коммунальной собственности (от 1 июля 1998 года № 9-пн/98, п. 1); осуществление органами государственной власти и органами местного самоуправления права собственника (от 1 июля 1998 года № 9-пн/98, п. 3); приватизация государственного и коммунального имущества (от 1 июля 1998 года № 9-пн/98); право территориальных громад районов в городах и районных в городе советов самостоятельно осуществлять местное самоуправление и быть самостоятельными субъектами права коммунальной собственности (от 9 февраля

ля 2000 года № 1-рп/2000, пп. 1.1, 1.2); приватизация государственного жилищного фонда (от 28 сентября 2000 года № 10-рп/2000); мораторий на принудительную реализацию имущества (от 10 июня 2003 года № 11-рп/2003); морской порт как государственное предприятие (от 15 декабря 2004 года № 21-рп/2004, п. 3); возможность граждан пользоваться объектами права государственной и коммунальной собственности в соответствии с законом (от 22 сентября 2005 года № 5-рп/2005, пп. 5.2); управление объектами государственной собственности (от 5 октября 2005 года № 7-рп/2005, п. 4; от 29 сентября 2009 года № 22-рп/2009, п. 4, 6; от 17 февраля 2010 года № 6-рп/2010, пп. 3.4); о кредиторах предприятий коммунальной формы собственности (от 20 июня 2007 года № 5-рп/2007); отчуждение объектов государственной собственности (от 29 сентября 2009 года № 22-рп/2009, п. 4, 5, 6); преимущественное право нанимателя на приобретение военного имущества (от 10 декабря 2009 года № 31-рп/2009); полномочность государства в управлении принадлежащим ему имуществом допускать гражданско-правовые отягощения такого имущества (от 10 декабря 2009 года № 31-рп/2009, пп. 3.5).

ГОСУДАРСТВЕННАЯ ПОЛИТИКА (от 2 марта 1999 года № 2-рп/99, п. 2); основы внутренней и внешней политики (от 2 марта 1999 года № 2-рп/99, п. 2); политика ценообразования (от 2 марта 1999 года № 2-рп/99, п. 2; от 10 февраля 2000 года № 2-рп/2000, п. 2; от 16 марта 2004 года № 6-рп/2004, п. 7); обеспечение проведения политики социальной защиты (от 2 марта 1999 года № 2-рп/99; от 26 декабря 2011 года № 20-рп/2011, пп. 2.2; от 25 января 2012 года № 3-рп/2012, п. 3, п. 2 р.ч.); единая налоговая и бюджетная политика Украины (от 16 января 2003 года № 1-рп/2003, пп. 4.1); принципы государственной политики по банкротству в отношении субъектов хозяйствования в коммунальном секторе экономики (от 20 июня 2007 года № 5-рп/2007, пп. 3.1).

ГОСУДАРСТВЕННАЯ СЛУЖБА – аттестация государственных служащих (от 8 июля 2003 года № 15-рп/2003); допустимость установления предельного возраста пребывания на государственной службе и на службе в органах местного самоуправления (от 16 октября 2007 года № 8-рп/2007, пп. 3.2, 3.3, 3.4, 3.5); проведение специальной проверки в отношении лиц, претендующих на занятие должностей, связанных с исполнением функций государства или органов местного самоуправления, их близких и других лиц (от 6 октября 2010 года № 21-рп/2010, п. 4); см. также: должностные лица.

ГОСУДАРСТВЕННАЯ СУДЕБНАЯ АДМИНИСТРАЦИЯ – относительно размера заработной платы работников (*от 18 июня 2007 года № 4-рп/2007, пп. 3.5; от 22 мая 2008 года № 10-рп/2008, пп. 7.6*); полномочие определять количество судей в суде (*от 21 июня 2011 года № 7-рп/2011, пп. 3.3*).

ГОСУДАРСТВЕННЫЕ СИМВОЛЫ – порядок использования (*от 16 июня 2011 года № 6-рп/2011, п. 4*).

ГОСУДАРСТВО – интересы государства, их представительство в суде прокуратурой Украины (*от 8 апреля 1999 года № 3-рп/99*); ответственность государства перед человеком за свою деятельность (*от 30 мая 2001 года № 7-рп/2001, п. 2*); возмещение ущерба государством (*от 3 октября 2001 года № 12-рп/2001*); иммунитет государства (*от 6 декабря 2001 года № 17-рп/2001, пп. 3.2, 3.3*); отказ государства от судебного иммунитета, иммунитета относительно предварительного обеспечения иска и исполнения судебного решения (*от 6 декабря 2001 года № 17-рп/2001, пп. 3.2, 3.3*); понятие “государственная территория” (территория Украины) (*от 16 января 2003 года № 1-рп/2003, пп. 1.4*).

ДЕЙСТВИЕ НОРМАТИВНО-ПРАВОВОГО АКТА ВО ВРЕМЕНИ (*от 9 февраля 1999 года № 1-рп/99, п. 2; от 27 мая 2008 года № 11-рп/2008, п. 6; от 13 марта 2012 года № 6-рп/2012, п. 5*); *см. также: закон (действие, сила); правовые акты; принцип необратимости действия во времени законов и иных нормативно-правовых актов;*

приостановление действия законов (от 20 марта 2002 года № 5-рп/2002; от 17 марта 2004 года № 7-рп/2004, п. 4; от 1 декабря 2004 года № 20-рп/2004, п. 6, 7; от 18 июня 2007 года № 4-рп/2007, п. 3; от 9 июля 2007 года № 6-рп/2007, пп. 3.1; от 22 мая 2008 года № 10-рп/2008, пп. 5.4; от 27 ноября 2008 года № 26-рп/2008, п. 4; от 30 ноября 2010 года № 22-рп/2010, п. 2; от 13 марта 2012 года № 5-рп/2012, пп. 3.1).

ДЕЛЕГИРОВАНИЕ ПОЛНОМОЧИЙ – правовая природа (*от 3 февраля 2009 года № 4-рп/2009, п. 8*); делегирование законом полномочий органам власти АРК и возвращение их органам исполнительной власти (*от 3 февраля 2009 года № 4-рп/2009, п. 6, 7, 8, 9, 10*); *см. также: Верховная Рада Украины (полномочия ВРУ, делегирование полномочий ВРУ).*

ДОЛЖНОСТНЫЕ ЛИЦА:

статус должностного лица – неприкосновенность должностных лиц (от 23 декабря 1997 года № 7-зп, п. 1; от 26 февраля 1998 года № 1-рп/98, п. 11; см. также: народный депутат Украины (гарантии депутатской неприкосновенности); Президент Украины (гарантии неприкосновенности); статус судей (запрет влияния на судей каким бы то ни было способом); предоставление Конституцией Украины государственным органам специального статуса вследствие особенности назначения должностных лиц (от 1 июля 1998 года № 9-рп/98, п. 3; от 28 января 2003 года № 2-рп/2003, п. 3); сельский, поселковый городской голова (от 9 февраля 2000 года № 1-рп/2000, пп. 3.2); правовое регулирование статуса Премьер-министра Украины, членов Кабинета Министров Украины и других должностных лиц (от 7 мая 2002 года № 8-рп/2002, п. 4); привлечение к ответственности за нарушение присяги лиц, входящих в состав ВСЮ по должности (от 21 мая 2002 года № 9-рп/2002, п. 5); руководитель центрального или местного органа исполнительной власти (от 17 октября 2002 года № 16-рп/2002, п. 2, п. 1 р.ч.); совмещение служебной деятельности руководителей органов исполнительной власти (от 17 октября 2002 года № 16-рп/2002); пределы допустимой информации о должностных и служебных лицах (от 10 апреля 2003 года № 8-рп/2003, п. 3); особенность в статусе киевского городского головы (от 25 декабря 2003 года № 21-рп/2003, п. 8); занятие лицами, уполномоченными на исполнение функций государства, преподавательской, научной, творческой деятельностью в рабочее время (от 6 октября 2010 года № 21-рп/2010, пп. 3.2); распространение информации о лице, занимающем должность, связанную с осуществлением функций государства или органов местного самоуправления, и членах его семьи (от 20 января 2012 года № 2-рп/2012, пп. 3.3, п. 1 р.ч.); о запрете лицам, уполномоченным на исполнение функций государства и местного самоуправления, входить в состав каких-либо органов управления предприятий или организаций, имеющих целью получение прибыли (от 13 марта 2012 года № 6-рп/2012, п. 2, 3, 4); см. также: представительский мандат;

назначение на должность, освобождение от должности – допустимость установления квалификационных требований к претендентам на определенные должности (от 18 апреля 2000 года № 5-рп/2000, п. 2); временное исполнение обязанностей и назначение на должности ВРУ, Президентом Украины должностных лиц (от 27 апреля 2000 года № 7-рп/2000); подведомственность актов о назначении или увольнении должностных лиц Президентом Украи-

ны, ВРУ (от 7 мая 2002 года № 8-рп/2002); допустимость установления предельного возраста пребывания на государственной службе и на службе в органах местного самоуправления (от 16 октября 2007 года № 8-рп/2007, пп. 3.2, 3.3, 3.4, 3.5); запрет на участие в предвыборной агитации (от 24 марта 2005 года № 3-рп/2005, п. 4, п. 1 р.ч.); прекращение полномочий члена ВСЮ (от 17 апреля 2008 года № 7-рп/2008); отсутствие возрастных ограничений относительно пребывания в составе ВРЮ и оснований для досрочного прекращения их полномочий в связи с достижением определенного возраста (от 18 сентября 2008 года № 18-рп/2008, пп. 3.1, 3.2); предварительное согласование кандидатур на должности (от 15 января 2009 года № 2-рп/2009, пп. 3.2, 3.3; от 25 февраля 2009 года № 5-рп/2009, пп. 2.2); освобождение от должности Председателя НБУ (от 26 февраля 2009 года № 6-рп/2009); проведение специальной проверки относительно лиц, претендующих на занятие должностей, связанных с исполнением функций государства или органов местного самоуправления, их близких и других лиц (от 6 октября 2010 года № 21-рп/2010, п. 4);

оплата труда – возможность государства регулировать размер оплаты труда должностных лиц местного самоуправления (от 20 мая 2009 года № 11-рп/2009, пп. 3.2); возможность изменения заработной платы работников исполнительного аппарата районных и областных советов в зависимости от конкретных обстоятельств, обуславливающих составляющие в оплате их труда (от 20 мая 2009 года № 11-рп/2009, п. 4).

ЗАКОН – применение термина “закон” в Конституции Украины (от 11 июля 1997 года № 3-зп, п. 3); целостный нормативно-правовой акт (от 7 июля 1998 года № 11-рп/98, п. 4; от 13 марта 2012 года № 6-рп/2012, п. 5); термин “законодательство” (от 9 июля 1998 года № 12-рп/98); определение правового акта “имеющим силу закона” не является тождественным понятию “закон” (от 3 декабря 1998 года № 17-рп/98, п. 4, 5); законы о ратификации и денонсации международных договоров (от 11 июля 2001 года № 3-в/2001, пп. 2.5; от 30 мая 2012 года № 12-рп/2012, пп. 2.1); закон о внесении изменений в Конституцию Украины (от 11 марта 2003 года № 6-рп/2003, п. 3, 4); предсказуемость законодательной политики (от 11 октября 2005 года № 8-рп/2005, п. 4); принятие законов Украины на референдуме (от 16 апреля 2008 года № 6-рп/2008, п. 5, 6, 7, п. 2, 3, 4 р.ч.); см. также: закон о Государственном бюджете Украины, правовые акты;

иерархия – субординация относительно Конституции Украины (от 3 октября 1997 года № 4-зп, п. 2; от 23 декабря 1997 года № 7-зп, п. 1); верховенство закона в системе нормативно-правовых актов (от 2 марта 1999 года № 2-рп/99, п. 2; от 1 апреля 2008 года № 4-рп/2008, пп. 4.2); недопустимость изменения закона путем принятия подзаконного правового акта (от 19 апреля 2000 года № 6-рп/2000, п. 4; от 14 декабря 2000 года № 15-рп/2000, п. 3);

действие, сила – вступление в силу закона (от 3 октября 1997 года № 4-зп, п. 2, 3; от 13 марта 2012 года № 6-рп/2012, п. 5); момент утраты силы законами, иными правовыми актами или их отдельными положениями, признанными неконституционными (от 24 декабря 1997 года № 8-зп, п. 4; от 14 декабря 2000 года № 15-рп/2000, п. 2, 4); последствия признания неконституционным закона в связи с нарушением процедуры его рассмотрения, принятия, вступления в силу (от 12 июля 2000 года № 9-рп/2000, п. 2; от 30 сентября 2010 года № 20-рп/2010, п. 6); допустимость разграничения в законах момента введения их в действие и вступления их в силу (от 6 октября 2010 года № 21-рп/2010, пп. 3.1); приостановление действия законов (от 20 марта 2002 года № 5-рп/2002; от 17 марта 2004 года № 7-рп/2004, п. 4; от 1 декабря 2004 года № 20-рп/2004, п. 6, 7; от 18 июня 2007 года № 4-рп/2007, п. 3; от 9 июля 2007 года № 6-рп/2007, пп. 3.1; от 22 мая 2008 года № 10-рп/2008, пп. 5.4, п. 6, 7; от 27 ноября 2008 года № 26-рп/2008, п. 4; от 30 ноября 2010 года № 22-рп/2010, п. 2; от 13 марта 2012 года № 5-рп/2012, пп. 3.1); см. также: действие нормативно-правового акта во времени; правовые акты; принцип необратимости действия во времени законов и иных нормативно-правовых актов.

ЗАКОН О ГОСУДАРСТВЕННОМ БЮДЖЕТЕ УКРАИНЫ:

предмет и содержание – недопустимость приостановления законом о Государственном бюджете Украины действия других законов, их отмены, внесения в них изменений, установления другого (дополнительного) правового регулирования отношений, являющихся предметом других законов (от 20 марта 2002 года № 5-рп/2002; от 17 марта 2004 года № 7-рп/2004, п. 4; от 1 декабря 2004 года № 20-рп/2004, п. 6, 7; от 18 июня 2007 года № 4-рп/2007, п. 3; от 9 июля 2007 года № 6-рп/2007, п. 4, 5; от 22 мая 2008 года № 10-рп/2008, пп. 5.3, 5.4; от 27 ноября 2008 года № 26-рп/2008, пп. 3.3, п. 4; от 30 ноября 2010 года № 22-рп/2010, п. 2); действие во времени закона о Государственном бюджете Украины (от 30 ноября 2010 года № 22-рп/2010, пп. 2.1); субъект законодательной инициативы

циативы о внесении изменений в закон о Государственном бюджете Украины (от 17 мая 2001 года № 5-рп/2001; от 13 января 2009 года № 1-рп/2009, пп. 3.4, п. 1 р.ч.);

конституционный контроль положений законов о Государственном бюджете Украины (от 24 июня 1999 года № 6-рп/99; от 3 октября 2001 года № 12-рп/2001; от 20 марта 2002 года № 5-рп/2002; от 17 марта 2004 года № 7-рп/2004; от 1 декабря 2004 года № 20-рп/2004; от 11 октября 2005 года № 8-рп/2005; от 18 июня 2007 года № 4-рп/2007; от 9 июля 2007 года № 6-рп/2007; от 22 мая 2008 года № 10-рп/2008; от 20 мая 2009 года № 11-рп/2009; от 11 мая 2010 года № 13-рп/2010; от 30 ноября 2010 года № 22-рп/2010; от 26 декабря 2011 года № 20-рп/2011).

ЗАПРЕТ ВЫДАЧИ ГРАЖДАНИНА УКРАИНЫ ДРУГОМУ ГОСУДАРСТВУ – разграничение терминов “передача” и “выдача” (от 11 июля 2001 года № 3-в/2001, пп. 2.3).

ЗАЩИТА ПРАВ ПОТРЕБИТЕЛЕЙ КРЕДИТНЫХ УСЛУГ – договорные отношения между кредитодателем и заемщиком (от 10 ноября 2011 года № 15-рп/2011).

ЗОНА ОТЧУЖДЕНИЯ (от 25 октября 2000 года № 12-рп/2000).

ИЗБИРАТЕЛЬНЫЕ ПРАВА – сущность избирательного права (от 26 февраля 1998 года № 1-рп/98, п. 4); принцип равного избирательного права (от 26 февраля 1998 года № 1-рп/98, п. 10, 13; от 27 июня 2000 года № 1-в/2000, пп. 3.1; от 24 декабря 2004 года № 22-рп/2004, пп. 3.2; от 4 апреля 2012 года № 7-рп/2012; от 5 апреля 2012 года № 8-рп/2012); отмена института открепительных удостоверений (от 19 октября 2009 года № 26-рп/2009, пп. 3.15);

право избирать (от 6 июля 1999 года № 7-рп/99, п. 1; от 19 октября 2009 года № 26-рп/2009, п. 3); реализация гражданами волеизъявления лично (от 26 февраля 1998 года № 1-рп/98, п. 6); осуществление избирательного права гражданами, которые по приговору суда находятся в местах лишения свободы (от 26 февраля 1998 года № 1-рп/98, п. 7); возможность голосования за пределами помещения для голосования (от 24 декабря 2004 года № 22-рп/2004, пп. 3.2); реализация, защита права избирать на выборах Президента Украины (от 19 октября 2009 года № 26-рп/2009); реализация права голоса на выборах Президента Украины избирателем, который находится за пределами территории Украины, независимо от пребывания

его на консульском учете (от 19 октября 2009 года № 26-рп/2009, пп. 3.1);

право быть избранным (от 6 июля 1999 года № 7-рп/99, п. 1, п. 2 р.ч.; от 4 декабря 2001 года № 16-рп/2001, п. 2; от 19 октября 2009 года № 26-рп/2009, п. 3); недопустимость обязательства кандидата в народные депутаты Украины освободиться на период избирательной кампании от исполнения обязанностей по месту работы (от 26 февраля 1998 года № 1-рп/98, п. 8); недопустимость обязательства кандидатов в депутаты Верховной Рады АРК прекратить исполнение служебных полномочий на период избирательной кампании (от 17 апреля 2003 года № 9-рп/2003); недопустимость ограничений конституционного права граждан баллотироваться на выборах (от 17 апреля 2003 года № 9-рп/2003, п. 3); недопустимость ограничения пассивного избирательного права в зависимости от способа реализации этого права (от 23 октября 2003 года № 17-рп/2003, п. 3); реализация, защита права быть избранным на выборах Президента Украины (от 19 октября 2009 года № 26-рп/2009); недопустимость ограничения возможностей кандидатов в народные депутаты Украины формировать свободное волеизъявление избирателей (от 4 апреля 2012 года № 7-рп/2012).

ИНФОРМАЦИЯ – право на информацию (от 30 октября 1997 года № 5-зп); недопустимость обращения народного депутата Украины к руководителям службы безопасности с запросом, содержащим поручение о проверке любой информации об отдельных гражданах (от 19 мая 1999 года № 4-рп/99, п. 4, пп. 1.2 р.ч.); запрос, обращение народного депутата Украины, обращения комитетов ВРУ о предоставлении информации, которая составляет банковскую тайну (от 5 марта 2003 года № 5-рп/2003, пп. 4.1, 4.2); распространение сведений (от 10 апреля 2003 года № 8-рп/2003, п. 3); пределы допустимой информации о должностных и служебных лицах (от 10 апреля 2003 года № 8-рп/2003, п. 3); предоставление информации о лице, претендующем на занятие должности, связанной с исполнением функций государства или органов местного самоуправления, его близких и других лицах (от 6 октября 2010 года № 21-рп/2010, п. 4); относительно принадлежности информации о личной и семейной жизни лица к конфиденциальной и возможности ее распространения (от 20 января 2012 года № 2-рп/2012); распространение информации о лице, занимающем должность, связанную с осуществлением функций государства или органов местного самоуправления, и членах его семьи (от 20 января 2012 года № 2-рп/2012, пп. 3.3,

п. 1 р.ч.); возможность ограничения права лица на свободный сбор, хранение, использование и распространение информации (от 20 января 2012 года № 2-рп/2012, п. 4, 5, п. 1 р.ч.).

ИСПОЛНЕНИЕ РЕШЕНИЙ СУДА *(от 13 декабря 2012 года № 18-рп/2012, п. 2); обязательность судебных решений (от 10 июня 2003 года № 11-рп/2003, пп. 3.6); исполнение решений третейских судов (от 24 февраля 2004 года № 3-рп/2004, п. 5, п. 1 р.ч.); обеспечение принудительного исполнения решений третейских судов (от 10 января 2008 года № 1-рп/2008, п. 4); обеспечение иска (от 31 мая 2011 года № 4-рп/2011, п. 4, 5, п. 1 р.ч.; от 16 июня 2011 года № 5-рп/2011, пп. 3.2); возможность определения законом случаев, в которых не допускается обеспечение иска (от 16 июня 2011 года № 5-рп/2011, пп. 3.2); поворот исполнения решения суда (от 2 ноября 2011 года № 13-рп/2011, пп. 3.2); судебный контроль за исполнением судебных решений (от 13 декабря 2011 года № 17-рп/2011, пп. 6.3); изменение способа и порядка исполнения решения (от 25 апреля 2012 года № 11-рп/2012, п. 3); возможность приостановления исполнительного производства и мер принудительного исполнения судебных решений относительно отдельной категории предприятий топливно-энергетического комплекса (от 13 декабря 2012 года № 18-рп/2012); см. также: принципы судопроизводства (обжалование и пересмотр решений судов);*

– *исполнительное производство (от 13 декабря 2012 года № 18-рп/2012, п. 2, 3).*

ИСЧИСЛЕНИЕ СРОКОВ *(от 7 июля 1998 года № 11-рп/98, п. 3); сроки подписания и официального обнародования законов Украины (от 7 июля 1998 года № 11-рп/98, п. 3); сроки заблаговременного извещения о мирных собраниях (от 19 апреля 2001 года № 4-рп/2001); разумный срок досудебного следствия (от 30 января 2003 года № 3-рп/2003, п. 8); сроки обжалования нарушений во время подсчета голосов и установления результатов голосования (от 3 июля 2003 года № 13-рп/2003, п. 3); сроки пребывания на посту Президента Украины (от 25 декабря 2003 года № 22-рп/2003, п. 8, п. 1 р.ч.); исчисление срока, в течение которого пленарные заседания ВРУ не могут начаться (от 19 мая 2004 года № 11-рп/2004, п. 4, п. 1 р.ч.); установление исключительно законом сроков обращения в суд (от 22 июня 2004 года № 13-рп/2004, п. 3); срок полномочий Генерального прокурора Украины и подчиненных ему прокуроров (от 2 апреля 2008 года № 5-рп/2008); исчисление сроков полномочий представительных органов (от 4 июня 2009 года № 13-рп/2009,*

пп. 3.2, п. 1 п.ч.); срок осуществления полномочий состава представительного органа местного самоуправления или должностного лица, избранного на внеочередных выборах (от 4 июня 2009 года № 13-рп/2009, пп. 3.2, п. 1 п.ч.); установление сокращенных сроков рассмотрения исковых заявлений (от 19 октября 2009 года № 26-рп/2009, пп. 3.8, 3.9); сроки административного задержания (от 11 октября 2011 года № 10-рп/2011, пп. 3.5, 3.6, 3.7, 4.1, 4.2); установление сроков в судебном процессе (от 13 декабря 2011 года № 17-рп/2011, пп. 6.1); исковая давность и начало ее течения относительно требований о взыскании среднего заработка за время задержки расчетов при увольнении и компенсации морального ущерба (от 22 февраля 2012 года № 4-рп/2012); исковая давность и начало ее течения относительно требований наймодателя о возмещении убытков в связи с повреждением вещи, которая была передана в пользование нанимателю, и требований нанимателя о возмещении расходов на улучшение вещи (от 3 июля 2012 года № 14-рп/2012); см. также: право на судебную защиту (процессуальные сроки).

КАБИНЕТ МИНИСТРОВ УКРАИНЫ (КМУ):

статус КМУ, статус членов КМУ – пределы подконтрольности КМУ Верховной Раде Украины (от 10 февраля 2000 года № 2-рп/2000, п. 4); правовое регулирование статуса Премьер-министра Украины, членов КМУ и других должностных лиц (от 7 мая 2002 года № 8-рп/2002, п. 4); совмещение служебной деятельности руководителей органов исполнительной власти (от 17 октября 2002 года № 16-рп/2002); порядок прекращения полномочий членов КМУ (от 11 декабря 2007 года № 12-рп/2007); полномочия КМУ устанавливаются Конституцией и законами Украины (от 11 ноября 2008 года № 25-рп/2008, пп. 3.1);

полномочия КМУ:

– обеспечение проведения ценовой политики (от 2 марта 1999 года № 2-рп/99; от 10 февраля 2000 года № 2-рп/2000, п. 2, 3, 4); полномочие корректировать цены (тарифы) в сфере предоставления услуг в определенных законодателем пределах (от 16 марта 2004 года № 6-рп/2004, п. 7); недопустимость предоставления полномочий КМУ ограничивать расходы Государственного бюджета Украины на содержание судебной власти (от 24 июня 1999 года № 6-рп/99, п. 3); неконституционность законодательного закрепления порядка, согласно которому размеры должностных окладов судей устанавливаются КМУ (от 22 мая 2008 года № 10-рп/2008, пп. 7.2);

– обеспечение проведения политики социальной защиты (от 2 марта 1999 года № 2-рп/99; от 25 января 2012 года № 3-рп/2012, п. 3, п. 2 р.ч.); неполномочность определять условия исчисления стажа научной работы для предоставления повышенной пенсии (от 19 июня 2001 года № 9-рп/2001, п. 4); отсутствие полномочий относительно установления размеров пенсий (от 8 сентября 2009 года № 19-рп/2009, пп. 3.2); полномочие КМУ определять порядок и размеры социальных выплат исходя из имеющегося финансового ресурса бюджета Пенсионного фонда Украины (от 26 декабря 2011 года № 20-рп/2011, пп. 2.2); допустимость предоставления ВРУ права КМУ устанавливать в случаях, предусмотренных законом, порядок и размеры социальных выплат и помощи, которые финансируются за счет средств Государственного бюджета Украины (от 25 января 2012 года № 3-рп/2012, п. 3, 4, п. 2 р.ч.);

– неполномочность урегулирования вопросов правового режима собственности (от 11 ноября 2008 года № 25-рп/2008); неполномочность устанавливать общегосударственные налоги и сборы (обязательные платежи) или определять отдельные элементы их правового механизма регулирования (от 23 июня 2009 года № 15-рп/2009, п. 6; от 20 мая 2010 года № 14-рп/2010, пп. 3.2);

– неполномочность отменять акты Службы безопасности Украины, в том числе приказы Председателя Службы безопасности Украины (от 20 октября 2009 года № 27-рп/2009, пп. 3.4);

– осуществление управления объектами государственной собственности в соответствии с законом (от 29 сентября 2009 года № 22-рп/2009; от 17 февраля 2010 года № 6-рп/2010, пп. 3.4); образование, реорганизация и ликвидация хозяйственных объединений, предприятий, учреждений и организаций для осуществления отдельных функций по управлению объектами государственной собственности (от 12 января 2010 года № 2-рп/2010, пп. 3.2); исполнение существующих договоров в условиях реорганизации процедуры реализации военного имущества (от 12 января 2010 года № 2-рп/2010, пп. 3.4);

– образование КМУ вспомогательного коллегиального органа (от 6 декабря 2001 года № 17-рп/2001, пп. 1.2); прекращение деятельности правительственного органа государственного управления в составе Министерства обороны Украины (от 12 января 2010 года № 2-рп/2010, пп. 3.5); утверждение положения о специально уполномоченном центральном органе исполнительной власти (от 17 февраля 2010 года № 6-рп/2010, пп. 3.2); полномочие образовывать пра-

вительственные органы (от 17 февраля 2010 года № 6-рп/2010, пп. 3.4);

– полномочие проводить государственную политику в сфере государственной службы (от 8 июля 2003 года № 15-рп/2003, пп. 5.1);

– возможность быть стороной коллективных трудовых споров (конфликтов) на национальном уровне (от 24 декабря 2009 года № 35-рп/2009, пп. 3.2, 3.3, 3.4, п. 1 р.ч.);

– неполномочность устанавливать порядок применения языков (от 2 февраля 2010 года № 4-рп/2010, пп. 5.2);

акты КМУ – отмена актов КМУ, решение вопроса о их законности, конституционности (от 1 октября 1998 года № 13-рп/98, п. 3); возможность определения порядка реализации полномочий КМУ в подзаконных актах КМУ (от 24 декабря 2009 года № 36-рп/2009, пп. 3.2); приостановление КМУ действия своих актов (от 12 января 2010 года № 2-рп/2010, пп. 3.3); воспроизведение содержания норм Конституции и законов Украины в нормативно-правовых актах правительства (от 2 февраля 2010 года № 4-рп/2010, пп. 5.1); обязанность руководствоваться законом и невозможность изменять, дополнять либо расширять его содержание (от 28 октября 2009 года № 28-рп/2009, пп. 3.2; от 17 февраля 2010 года № 6-рп/2010, пп. 3.3); нормативно-правовые акты КМУ, регулирующие бюджетные отношения (от 25 января 2012 года № 3-рп/2012, п. 4, п. 3 р.ч.).

КИЕВ – определение сроков и порядка проведения выборов депутатов местных советов и городских голов городов Киева и Севастополя (от 27 марта 1998 года № 5-рп/98); понятия “организация управления районами в городе Киеве”, “организация управления районами в городах” (от 13 июля 2001 года № 11-рп/2001, п. 3, п. 2 р.ч.); понятие “столица” (от 16 января 2003 года № 1-рп/2003, пп. 3.1); особенности осуществления исполнительной власти и местного самоуправления в городе Киеве (от 25 декабря 2003 года № 21-рп/2003); особенности осуществления исполнительной власти и местного самоуправления в районах города Киева (от 13 октября 2005 года № 9-рп/2005, п. 4, 5, 6, 7, п. 1 р.ч.).

КОЛЛЕКТИВНЫЙ ТРУДОВОЙ СПОР (КОНФЛИКТ) – возможность КМУ быть стороной коллективных трудовых споров (конфликтов) на национальном уровне (от 24 декабря 2009 года № 35-рп/2009, пп. 3.2, 3.3, 3.4, п. 1 р.ч.).

КОНСТИТУЦИОННЫЙ СТРОЙ – право народа определять конституционный строй путем принятия Конституции Украины

на всеукраинском референдуме, изменять конституционный строй путем внесения изменений в Основной Закон Украины (от 5 октября 2005 года № 6-рп/2005, пп. 4.1, 4.3, п. 2 р.ч.); недопустимость узурпации принадлежащего исключительно народу права определять и изменять конституционный строй в Украине (от 5 октября 2005 года № 6-рп/2005, пп. 4.4); стабильность конституционного строя (от 27 апреля 2000 года № 7-рп/2000, п. 4; от 11 декабря 2007 года № 12-рп/2007, п. 5); статус украинского языка как государственного (от 22 апреля 2008 года № 8-рп/2008, пп. 5.1).

КОНСТИТУЦИОННЫЙ СУД УКРАИНЫ (КСУ):

полномочия – возможность изменения полномочий КСУ только путем внесения изменений в Конституцию Украины (от 26 июня 2008 года № 13-рп/2008, пп. 3.1);

– пределы юрисдикции КСУ (от 27 марта 2002 года № 7-рп/2002, п. 4, п. 1 р.ч.; от 7 мая 2002 года № 8-рп/2002, п. 3, 5, пп. 1.1, 1.2 р.ч.); распространение юрисдикции на рассмотрение вопросов о соответствии Конституции Украины законов и иных нормативных актов, принятых до вступления в силу Конституции Украины (от 23 июня 1997 года № 2-зп, п. 1, 3; от 27 декабря 2001 года № 20-рп/2001, п. 5); неподведомственность вопросов о соответствии Конституции Украины правовых актов органов ВРУ, кроме нормативных актов Президиума ВРУ (от 23 июня 1997 года № 2-зп; от 27 декабря 2001 года № 20-рп/2001, п. 5); полномочие давать заключения о нарушениях Верховной Радой АРК Конституции или законов Украины, которые могут быть допущены посредством принятия ею правовых актов как нормативного, так и ненормативного характера (от 14 марта 2001 года № 1-в/2001, п. 11); неподведомственность КСУ вопроса о конституционности недействующего правового акта (от 5 апреля 2001 года № 3-рп/2001, п. 5; от 14 ноября 2001 года № 15-рп/2001, п. 5; от 14 июня 2007 года № 3-рп/2007, п. 5; от 22 апреля 2008 года № 9-рп/2008, пп. 5.1; от 22 мая 2008 года № 10-рп/2008, п. 9; от 25 июня 2008 года № 12-рп/2008, пп. 6.3; от 8 октября 2008 года № 21-рп/2008, п. 3; от 3 февраля 2009 года № 4-рп/2009, п. 12; от 17 декабря 2009 года № 32-рп/2009, п. 4; от 11 мая 2010 года № 13-рп/2010, п. 4; от 12 июля 2011 года № 8-рп/2011, п. 5); неполномочность предоставления консультации по применению законодательства (от 9 октября 2007 года № 7-рп/2007, пп. 2.4; от 25 июня 2008 года № 12-рп/2008, пп. 6.1); неподведомственность вопросов о конституционности правовых актов, исчерпавших свое действие (от 22 апреля 2008 года № 9-рп/2008, п. 5; от 16 октября 2008 года

№ 24-рп/2008, п. 7; от 19 октября 2009 года № 26-рп/2009, п. 4); отсутствие полномочия осуществлять правовой контроль за законностью актов, принятых органами государственной власти, органами местного самоуправления, их должностными лицами (от 17 февраля 2010 года № 6-рп/2010, пп. 3.5);

– в сфере законотворчества – неподведомственность КСУ вопросов, требующих законодательного урегулирования (от 25 марта 1998 года № 3-рп/98, п. 2; от 27 мая 2008 года № 11-рп/2008, пп. 7.2; от 25 июня 2008 года № 12-рп/2008, пп. 6.1); неподведомственность КСУ проверки содержания предложений Президента Украины к закону в случае его возвращения на повторное рассмотрение ВРУ (от 11 марта 2003 года № 6-рп/2003, п. 4); невозможность устранения законодательного пробела путем толкования конституционных норм (от 15 октября 2008 года № 23-рп/2008, п. 4); неподведомственность КСУ вопросов, которые относятся к сфере законодательного урегулирования и осуществляются на усмотрение законодателя (от 19 октября 2009 года № 26-рп/2009, п. 4);

конституционный контроль – предварительный (превентивный), последующий (от 9 июня 1998 года № 8-рп/98, п. 2);

– конституционный контроль законопроекта о внесении изменений в Конституцию Украины – осуществление последующего конституционного контроля относительно закона о внесении изменений в Конституцию Украины (от 26 июня 2008 года № 13-рп/2008, пп. 3.2; от 30 сентября 2010 года № 20-рп/2010, пп. 3.3); осуществление предварительного (превентивного) конституционного контроля законопроекта о внесении изменений в Конституцию Украины (от 30 сентября 2010 года № 20-рп/2010, пп. 3.2); неполномочность решать вопросы о несогласованности положений законопроекта о внесении изменений в Конституцию Украины с положениями Конституции Украины (от 25 марта 1999 года № 1-в/99, п. 4; от 16 марта 2004 года № 1-в/2004, п. 10);

– конституционный контроль актов КМУ (от 1 октября 1998 года № 13-рп/98, п. 3);

– конституционный контроль актов об избрании/назначении на должность, освобождении от должности – подведомственность КСУ вопросов о конституционности актов об избрании/назначении судей на должности и об освобождении их от должностей, а не о их законности (от 27 марта 2002 года № 7-рп/2002, п. 5, п. 1 р.ч.); подведомственность КСУ актов о назначении или увольнении должностных лиц Президентом Украины, ВРУ (от 7 мая 2002 года № 8-рп/2002);

решения КСУ – обязательность исполнения решений, заключений КСУ (от 9 июня 1998 года № 8-рп/98, п. 2; от 14 декабря 2000 года № 15-рп/2000, п. 2, 3, 4; от 10 июня 2010 года № 16-рп/2010, пп. 3.3; от 30 сентября 2010 года № 20-рп/2010, п. 6); порядок исполнения решений КСУ (от 14 декабря 2000 года № 15-рп/2000); возможность изменения правовой позиции КСУ (от 10 июля 2012 года № 1-в/2012, пп. 5.1; от 27 августа 2012 года № 2-в/2012, п. 3).

КОНСТИТУЦИЯ УКРАИНЫ – юридическая природа (от 3 октября 1997 года № 4-зп, п. 2; от 12 февраля 2002 года № 3-рп/2002, пп. 3.1; от 13 марта 2012 года № 5-рп/2012, п. 3); верховенство конституционных норм (от 3 октября 1997 года № 4-зп, п. 2; от 23 декабря 1997 года № 7-зп, п. 1; от 16 января 2003 года № 1-рп/2003, пп. 1.3; от 30 мая 2012 года № 12-рп/2012, пп. 2.2); установление исключений из конституционных норм только Конституцией Украины (от 30 октября 1997 года № 5-зп, п. 4 р.ч.; от 29 декабря 1999 года № 11-рп/99, п. 4; от 12 июля 2000 года № 9-рп/2000, п. 3; от 4 июня 2009 года № 13-рп/2009, пп. 3.2; от 17 июня 2010 года № 2-в/2010, пп. 4.4; от 30 мая 2012 года № 12-рп/2012, пп. 2.2); стабильность Конституции (от 2 июня 1999 года № 2-в/99, п. 4); Конституция Украины как единый, целостный акт (от 29 декабря 1999 года № 11-рп/99, п. 2; от 27 марта 2000 года № 3-рп/2000, пп. 4.2; от 11 июля 2000 года № 2-в/2000, пп. 3.1); прямое действие норм Конституции Украины (от 28 марта 2001 года № 2-рп/2001, п. 3; от 19 апреля 2001 года № 4-рп/2001, п. 2; от 25 июня 2008 года № 12-рп/2008, пп. 6.1; от 15 октября 2008 года № 23-рп/2008, пп. 3.2; от 15 января 2009 года № 2-рп/2009, пп. 3.1; от 8 декабря 2011 года № 16-рп/2011, пп. 4.2, п. 1 р.ч.);

принятие, вступление в силу – принятие Конституции Украины ВРУ (от 11 июля 1997 года № 3-зп, п. 4; от 3 октября 1997 года № 4-зп, п. 2); вступление в силу (от 3 октября 1997 года № 4-зп, п. 3, п. 2. р.ч.); принятие новой Конституции Украины (от 27 марта 2000 года № 3-рп/2000, пп. 4.4); принятие Конституции на всеукраинском референдуме (от 5 октября 2005 года № 6-рп/2005, пп. 4.1, 4.3; от 16 апреля 2008 года № 6-рп/2008, п. 4, п. 1 р.ч.);

внесение изменений в Конституцию Украины – обязательность заключения КСУ о соответствии законопроекта о внесении изменений в Конституцию Украины требованиям Конституции Украины (от 9 июня 1998 года № 8-рп/98, п. 3, п. 2 р.ч.; от 25 марта 1999 года № 1-в/99, п. 3; от 2 июня 1999 года № 2-в/99, п. 5); субъект обращения и форма обращения в КСУ относительно законопроекта

о внесении изменений в Конституцию Украины (от 9 июня 1998 года № 8-рп/98, п. 4, п. 2 р.ч.); сбалансированность действий Президента Украины, народных депутатов Украины, ВРУ при внесении изменений в Конституцию Украины (от 27 марта 2000 года № 3-рп/2000, пп. 4.2); полномочность Центральной избирательной комиссии, Президента Украины, иных государственных органов осуществлять проверку соответствия Конституции Украины вопросов, предлагаемых инициативными группами граждан для всеукраинского референдума по народной инициативе (от 27 марта 2000 года № 3-рп/2000, пп. 4.2); право вето на закон о внесении изменений в Конституцию Украины (от 11 марта 2003 года № 6-рп/2003, п. 3, 4); обязательность проверки КСУ соответствия требованиям Конституции Украины законопроекта о внесении изменений в Конституцию Украины и всех поправок, внесенных в него (от 10 сентября 2008 года № 2-в/2008, п. 2); предварительный (превентивный) конституционный контроль как стадия конституционной процедуры внесения изменений в Основной Закон Украины (от 30 сентября 2010 года № 20-рп/2010, пп. 3.2); соблюдение процедуры внесения изменений в Конституцию Украины (от 30 сентября 2010 года № 20-рп/2010); последующий конституционный контроль закона о внесении изменений в Конституцию Украины после вступления его в силу (от 30 сентября 2010 года № 20-рп/2010, пп. 3.3); последствия признания неконституционным закона о внесении изменений в Конституцию Украины в связи с нарушением процедуры его рассмотрения и принятия (от 30 сентября 2010 года № 20-рп/2010, п. 6);

предварительный конституционный контроль законопроектов о внесении изменений в Конституцию Украины:

– проекта Закона Украины “О внесении изменений в статью 98 Конституции Украины” (от 25 марта 1999 года № 1-в/99);

– проекта Закона Украины “О внесении изменений в статью 46 Конституции Украины” (от 2 июня 1999 года № 2-в/99);

– проекта Закона Украины “О внесении изменений в Конституцию Украины по результатам всеукраинского референдума по народной инициативе” (от 27 июня 2000 года № 1-в/2000);

– проекта Закона Украины “Об изменениях в Конституцию Украины по результатам всеукраинского референдума 16.04.2000 года” (от 11 июля 2000 года № 2-в/2000);

– проекта Закона Украины “О внесении изменений в статью 80 Конституции Украины” (от 5 декабря 2000 года № 3-в/2000);

- проекта Закона Украины “О внесении изменений в статью 98 Конституции Украины” (от 21 декабря 2000 года № 4-в/2000);
- проекта Закона Украины “О внесении изменений в Конституцию Украины (статей 84, 85, 89, 92, 93, 94, 106, 147, 150, 151 и пункта 6 раздела XV Конституции Украины)” (от 14 марта 2001 года № 1-в/2001);
- проекта Закона Украины “О внесении изменений в Конституцию Украины” реестр. № 6254 от 1 декабря 2000 года (от 4 июля 2001 года № 2-в/2001);
- проекта Закона Украины “О внесении изменений и дополнений в Конституцию Украины” реестр. № 7091 от 23 февраля 2001 года (от 16 октября 2002 года № 1-в/2002);
- проекта Закона Украины “О внесении изменений в Конституцию Украины” реестр. № 3207-1 (от 30 октября 2003 года № 1-в/2003);
- проекта Закона Украины “О внесении изменений в Конституцию Украины” реестр. № 4105 (от 5 ноября 2003 года № 2-в/2003);
- проекта Закона Украины “О внесении изменений в Конституцию Украины” реестр. № 4180 (от 10 декабря 2003 года № 3-в/2003);
- проекта Закона Украины “О внесении изменений в Конституцию Украины” реестр. № 4105 (от 16 марта 2004 года № 1-в/2004);
- проекта Закона Украины “О внесении изменений в Конституцию Украины” реестр. № 4180 (от 12 октября 2004 года № 2-в/2004);
- проекта Закона Украины “О внесении изменений в Конституцию Украины” реестр. № 3207-1 (от 7 сентября 2005 года № 1-в/2005);
- проекта Закона Украины “О внесении изменений в Конституцию Украины относительно усовершенствования системы местного самоуправления” реестр. № 3207-1 (от 15 января 2008 года № 1-в/2008);
- проекта Закона Украины “О внесении изменения в Конституцию Украины (относительно ограничения депутатской неприкосновенности)” реестр. № 1375 от 18 января 2008 года (от 10 сентября 2008 года № 2-в/2008);
- проекта Закона Украины “О внесении изменений в Конституцию Украины (относительно гарантии неприкосновенности для отдельных должностных лиц)” реестр. № 3251 от 3 октября 2008 года (от 1 апреля 2010 года № 1-в/2010);
- проекта Закона Украины “О внесении изменений в Конституцию Украины (относительно сроков полномочий Верховной Рады Автономной Республики Крым, местных советов и сельских, посел-

ковых, городских голов)” реестр. № 4177 от 3 марта 2010 года (от 17 июня 2010 года № 2-в/2010);

– проекта Закона Украины “О внесении изменений в Конституцию Украины относительно проведения очередных выборов народных депутатов Украины, Президента Украины, депутатов Верховной Рады Автономной Республики Крым, местных советов и сельских, поселковых, городских голов” реестр. № 7265 (от 18 ноября 2010 года № 3-в/2010);

– законопроекта о внесении изменений в Конституцию Украины относительно неприкосновенности (реестр. № 10530) (от 10 июля 2012 года № 1-в/2012);

– законопроекта о внесении изменений в Конституцию Украины относительно гарантии неприкосновенности для отдельных должностных лиц (реестр. № 3251) (от 27 августа 2012 года № 2-в/2012).

МЕСТНОЕ САМОУПРАВЛЕНИЕ – исполнительный орган совета (от 9 февраля 2000 года № 1-рп/2000, пп. 2.1, 2.2); субординация элементов в системе местного самоуправления (от 9 февраля 2000 года № 1-рп/2000, пп. 3.2); содержание института местного самоуправления (от 26 марта 2002 года № 6-рп/2002, п. 4); объединение, разъединение территориальных громад (от 18 июня 2002 года № 12-рп/2002); политико-правовая природа органов местного самоуправления (от 16 апреля 2009 года № 7-рп/2009, п. 3); органы местного самоуправления как субъекты властных полномочий (от 1 апреля 2010 года № 10-рп/2010, пп. 3.2, п. 1 р.ч.); допустимость установления предельного возраста пребывания на службе в органах местного самоуправления (от 16 октября 2007 года № 8-рп/2007, пп. 3.2, 3.3, 3.4, 3.5);

– понятия “организация управления районами в городе Киеве”, “организация управления районами в городах” (от 13 июля 2001 года № 11-рп/2001, п. 3, п. 2 р.ч.); особенности осуществления исполнительной власти и местного самоуправления в городе Киеве (от 25 декабря 2003 года № 21-рп/2003, п. 7, 8, п. 1 р.ч.); особенности осуществления исполнительной власти и местного самоуправления в районах города Киева (от 13 октября 2005 года № 9-рп/2005, п. 4, 5, 6, 7, п. 1 р.ч.);

сроки полномочий, выборы – срок осуществления полномочий состава представительного органа местного самоуправления или должностного лица, избранного на внеочередных выборах (от 4 июня 2009 года № 13-рп/2009, п. 3, пп. 3.2, п. 1 р.ч.); порядок исчисления созывов представительных органов местного самоуправ-

ления (советов), формирующихся по результатам проведения внеочередных выборов (от 4 июня 2009 года № 13-рп/2009, п. 6); отсутствие у ВРУ полномочия отменить уже назначенные ею очередные или внеочередные выборы в органы местного самоуправления (от 10 июня 2009 года № 14-рп/2009, п. 4); срок полномочий сельского, поселкового, городского, районного, областного совета и сельского, поселкового, городского головы, избранных на очередных выборах (от 17 июня 2010 года № 2-в/2010; от 18 ноября 2010 года № 3-в/2010, пп. 4.5); регулирование законодателем правоотношений, связанных с датой проведения голосования на выборах органов и должностных лиц местного самоуправления, а также с прекращением их полномочий (от 17 июня 2010 года № 2-в/2010, п. 5);

полномочия – пределы полномочий городских советов, в частности в отношении образования и ликвидации районов в городе (от 13 июля 2001 года № 11-рп/2001, п. 4, п. 3, 4 п.ч.); предметы ведения местного самоуправления (от 1 апреля 2010 года № 10-рп/2010, пп. 3.2);

– право территориальных громад районов в городах и районных в городе советов самостоятельно осуществлять местное самоуправление и быть самостоятельными субъектами права коммунальной собственности (от 9 февраля 2000 года № 1-рп/2000, пп. 1.1, 1.2); осуществление корпоративных прав органами местного самоуправления в отношении хозяйственных обществ (от 20 июня 2007 года № 5-рп/2007, пп. 3.5, 3.6, 3.7); полномочие соответствующих советов органов местного самоуправления принимать решение о неприменении положений Закона Украины “О восстановлении платежеспособности должника или признании его банкротом” к коммунальным унитарным предприятиям (от 20 июня 2007 года № 5-рп/2007, пп. 3.6, 3.7, п. 4);

– осуществление областными советами полномочий управления зоной безусловного (обязательного) отселения (от 6 октября 2009 года № 24-рп/2009);

– обеспечение исполнения ценовой политики органами местного самоуправления (от 10 февраля 2000 года № 2-рп/2000, п. 3); финансирование жилищного строительства и приобретение жилья для военнослужащих (от 13 июня 2002 года № 11-рп/2002);

– бюджетные права – принцип самостоятельности местных бюджетов (от 9 февраля 2000 года № 1-рп/2000, пп. 5.1, 5.2; от 16 февраля 2010 года № 5-рп/2010, пп. 3.4, 3.5, п. 1 п.ч.); бюджетные права местного самоуправления в АРК (от 27 февраля 2001 года № 1-рп/2001, пп. 4.2); право областных и районных советов на само-

стоятельное утверждение бюджетов соответствующего уровня (от 20 мая 2009 года № 11-рп/2009, пп. 3.3);

акты органов местного самоуправления (от 16 апреля 2009 года № 7-рп/2009, п. 4, 5, п. 1 р.ч.); изменение, отмена актов органов местного самоуправления (от 16 апреля 2009 года № 7-рп/2009);

статус депутатов местных советов, сельских, поселковых, городских голов – статус городского головы (от 6 июля 1999 года № 7-рп/99, п. 4, п. 1 р.ч.); сельский, поселковый городской голова (от 9 февраля 2000 года № 1-рп/2000, пп. 3.2);

– нераспространение на депутатов местных советов принципа несовместимости депутатского мандата с другими видами деятельности (от 13 мая 1998 года № 6-рп/98, п. 5, 6, п. 1 р.ч.); совмещение должностей народного депутата Украины и городского головы (от 6 июля 1999 года № 7-рп/99); объединение должности в местной государственной администрации с мандатом депутата местного совета (от 4 декабря 2001 года № 16-рп/2001); объединение депутатского мандата депутата местного совета с должностями руководителей органов исполнительной власти (от 4 июля 2002 года № 14-рп/2002, п. 2); несовместимость должности сельского, поселкового, городского головы с мандатом депутата Верховной Рады АРК (от 20 мая 2004 года № 12-рп/2004);

– досрочное прекращение полномочий депутатов местных советов (от 13 мая 1998 года № 6-рп/98, п. 7, п. 2 р.ч.); досрочное прекращение полномочий сельского, поселкового, городского головы (от 9 февраля 2000 года № 1-рп/2000, пп. 3.2);

– недопустимость предоставления права высшему руководящему органу политической партии (избирательного блока политических партий) отзываться депутата соответствующего совета по “иным основаниям, установленным высшим руководящим органом политической партии (избирательного блока политических партий)” (от 27 мая 2008 года № 11-рп/2008, п. 5);

– охрана трудовых прав депутатов местных советов (от 26 марта 2002 года № 6-рп/2002);

оплата труда должностных лиц, работников – размер оплаты труда должностных лиц местного самоуправления может регулироваться государством (от 20 мая 2009 года № 11-рп/2009, пп. 3.2); возможность изменения заработной платы работников исполнительного аппарата районных и областных советов в зависимости от конкретных обстоятельств, обуславливающих составляющие в оплате их труда (от 20 мая 2009 года № 11-рп/2009, п. 4).

НАЛОГИ – налогообложение предприятий с иностранными инвестициями (от 29 января 2002 года № 1-рп/2002, от 14 марта 2002 года № 3-уп/2002); освобождение от налогообложения операций по передаче земельных участков (от 5 февраля 2004 года № 2-рп/2004, п. 5, п. 1 р.ч.); налоговый залог (от 24 марта 2005 года № 2-рп/2005; право законодателя определять механизмы, обеспечивающие плательщиком надлежащую уплату налогов и сборов (от 24 марта 2005 года № 2-рп/2005, пп. 4.1); право Верховной Рады АРК и сельских, поселковых, городских советов устанавливать дополнительные льготы по налогообложению в пределах сумм, поступающих в их бюджеты (от 16 февраля 2010 года № 5-рп/2010, пп. 3.5, п. 1 р.ч.); обязанность плательщика налогов допускать должностных лиц контролирующего органа при проведении ими проверок к обследованию соответствующих помещений, территорий и их право в случае недопущения обращаться в суд о приостановлении расходных операций плательщика налогов (от 12 июня 2012 года № 13-рп/2012, пп. 3.2); административный арест имущества плательщика налогов (от 12 июня 2012 года № 13-рп/2012, пп. 3.3, 3.4); право законодателя учреждать в законах на определенный срок особый порядок распоряжения плательщиком налогов своими активами (от 12 июня 2012 года № 13-рп/2012, пп. 3.4).

НАРОДНЫЙ ДЕПУТАТ УКРАИНЫ – представительство Украинского народа (от 7 июля 1998 года № 11-рп/98, п. 2; от 3 декабря 1998 года № 17-рп/98, п. 3; от 6 апреля 2010 года № 11-рп/2010, п. 6; от 11 июля 2012 года № 15-рп/2012, п. 3);

статус (от 10 мая 2000 года № 8-рп/2000);

– обязанность голосовать лично (от 7 июля 1998 года № 11-рп/98; от 14 марта 2001 года № 1-в/2001, п. 6); непосредственное участие народного депутата Украины в заседаниях ВРУ и ее органов, в состав которых он избран (от 17 октября 2002 года № 17-рп/2002, п. 3, 4);

– несовместимость депутатского мандата (от 13 мая 1997 года № 1-зп; от 6 июля 1999 года № 7-рп/99; от 6 декабря 2001 года № 17-рп/2001, пп. 1.2; от 4 июля 2002 года № 14-рп/2002); освобождение от иных должностей в случае совмещения (от 29 января 2008 года № 2-рп/2008, п. 5, 6); занятие лицами, уполномоченными на исполнение функций государства, преподавательской, научной, творческой деятельностью в рабочее время (от 6 октября 2010 года № 21-рп/2010, пп. 3.2, 3.2.2);

– ограничение полномочий народного депутата Украины (от 26 июня 2003 года № 12-рп/2003, п. 7, пп. 1.4 р.ч.); неполномочность Председателя ВРУ ограничивать исполнение народным депутатом Украины его конституционных полномочий (от 29 января 2008 года № 2-рп/2008, пп. 6.3.4);

– досрочное прекращение полномочий (от 13 мая 1997 года № 1-зп, п. 1, п. 1, 2, 3 р.ч.);

гарантии деятельности:

– гарантии депутатской неприкосновенности (от 27 октября 1999 года № 9-рп/99, п. 4, пп. 1.3, 1.4 р.ч.; от 27 июня 2000 года № 1-в/2000, пп. 3.2; от 11 июля 2000 года № 2-в/2000, пп. 3.2; от 5 декабря 2000 года № 3-в/2000, п. 3; от 11 июля 2001 года № 3-в/2001, пп. 2.2; от 10 апреля 2003 года № 7-рп/2003, п. 4, пп. 1.3 р.ч.; от 26 июня 2003 года № 12-рп/2003, п. 5, пп. 1.1 р.ч.; от 10 сентября 2008 года № 2-в/2008, п. 1, 4; от 1 апреля 2010 года № 1-в/2010, пп. 4.1, 4.3; от 10 июля 2012 года № 1-в/2012, пп. 5.1; от 27 августа 2012 года № 2-в/2012, п. 3); срок, на который распространяется депутатская неприкосновенность (от 27 октября 1999 года № 9-рп/99, п. 4, пп. 1.4 р.ч.; от 10 апреля 2003 года № 7-рп/2003, п. 4; от 26 июня 2003 года № 12-рп/2003, п. 5); задержание, арест народного депутата Украины (от 26 июня 2003 года № 12-рп/2003, п. 6, пп. 1.1, 1.2, 1.3 р.ч.); ответственность за оскорбление или клевету (от 1 апреля 2010 года № 1-в/2010, пп. 4.2); привлечение к административной ответственности (от 10 апреля 2003 года № 7-рп/2003, п. 4, пп. 1.3 р.ч.);

– право объединяться в депутатские группы (фракции) (от 3 декабря 1998 года № 17-рп/98, п. 2, 3); пребывание народного депутата Украины в депутатской фракции (от 25 июня 2008 года № 12-рп/2008); участие в формировании коалиции депутатских фракций (от 6 апреля 2010 года № 11-рп/2010, п. 6);

– право неотложного приема (от 10 апреля 2003 года № 7-рп/2003, п. 2, пп. 1.1 р.ч.); право народного депутата Украины беспрепятственно посещать органы государственной власти и органы местного самоуправления, а также право беспрепятственного доступа на все предприятия, в учреждения и организации, расположенные на территории Украины (от 10 апреля 2003 года № 7-рп/2003, п. 3, пп. 1.2 р.ч.); отсутствие обязанности у Президента Украины безотлагательно принимать народного депутата Украины по вопросам депутатской деятельности (от 10 апреля 2003 года № 7-рп/2003, п. 2, 3, пп. 1.1 р.ч.);

– право на запрос (от 19 мая 1999 года № 4-рп/99; от 11 апреля 2000 года № 4-рп/2000; от 10 мая 2000 года № 8-рп/2000, п. 3,

4; от 14 октября 2003 года № 16-рп/2003, п. 6, 7, пп. 1.2 р.ч.); не-распространение права народного депутата Украины на запрос по вопросам, связанным с осуществлением правосудия в конкрет-ных делах (от 19 мая 1999 года № 4-рп/99, п. 2, 3, пп. 1.1 р.ч.; от 20 марта 2002 года № 4-рп/2002); право на запрос и право на обра-щение (от 5 марта 2003 года № 5-рп/2003, пп. 4.1; от 1 апреля 2008 года № 4-рп/2008, п. 3); право на запрос, право на обращение в органы дознания и досудебного следствия (от 20 марта 2002 года № 4-рп/2002); обращение в ВСЮ о наличии оснований для уволь-нения с должности, о факте дисциплинарного проступка судьи Вер-ховного Суда Украины или судьи высшего специализированного суда (от 21 мая 2002 года № 9-рп/2002, п. 7); запрос, обращение народ-ного депутата Украины в НБУ или к его должностным лицам (от 5 марта 2003 года № 5-рп/2003, пп. 4.1, пп. 1.1, 1.2 р.ч.); направ-ление запроса к Президенту Украины (от 14 октября 2003 года № 16-рп/2003);

– право народного депутата Украины и Уполномоченного Верхов-ной Рады Украины по правам человека вносить в ВСЮ представле-ние об открытии дисциплинарного производства относительно судей Верховного Суда Украины и судей высших специализированных суд-ов и предложения о принятии представления об освобождении су-дей от должности (от 21 мая 2002 года № 9-рп/2002, п. 7);

– право использования средств массовой информации (от 10 мая 2000 года № 8-рп/2000, п. 5);

– предоставление гарантий бывшим народным депутатам Украи-ны (от 10 мая 2000 года № 8-рп/2000, п. 6);

– народный депутат Украины как субъект законодательной инициативы относительно внесения законопроекта о денонса-ции международных договоров Украины (от 30 мая 2012 года № 12-рп/2012).

НАЦИОНАЛЬНЫЙ БАНК УКРАИНЫ (НБУ) – банковский надзор (от 5 марта 2003 года № 5-рп/2003, п. 4); обращение народ-ных депутатов Украины, комитетов ВРУ в НБУ, к его должностным лицам (от 5 марта 2003 года № 5-рп/2003); назначение на долж-ность и освобождение от должности Председателя НБУ (от 26 фев-раля 2009 года № 6-рп/2009, пп. 3.1, 3.3, п. 1 р.ч.); экономическая са-мостоятельность (от 11 мая 2010 года № 13-рп/2010, пп. 3.2).

НЕПРИКОСНОВЕННОСТЬ ЖИЛИЩА, ИНОГО ВЛАДЕ-НИЯ ЛИЦА – принудительное проникновение в жилище либо иное владение должника для исполнения определения суда об обеспече-

нии иска (от 31 мая 2011 года № 4-рп/2011); обязанность налогоплательщика допускать должностных лиц контролирующего органа во время проведения ими проверок к обследованию соответствующих помещений, территорий (от 12 июня 2012 года № 13-рп/2012, пп. 3.2, 3.4).

ОБЕСПЕЧЕНИЕ ИСКА (от 31 мая 2011 года № 4-рп/2011; от 16 июня 2011 года № 5-рп/2011, пп. 3.2); невозможность восстановления в избирательных правах из-за быстротечного избирательного процесса без мер обеспечения иска (от 19 октября 2009 года № 26-рп/2009, пп. 3.12); возможность обжалования в апелляционном порядке отдельно от решения постановления об обеспечении иска и об отмене обеспечения иска и постановления, которым отказано в обеспечении иска и отмене обеспечения иска (от 28 апреля 2010 года № 12-рп/2010, пп. 2.2, п. 1 р.ч.).

ОБЩЕСТВЕННЫЕ ОРГАНИЗАЦИИ – нетождественность третейского самоуправления судейскому самоуправлению, общественным организациям (от 10 января 2008 года № 1-рп/2008, пп. 5.1, 5.2); см. также: профсоюз.

ОБЪЕДИНЕНИЯ ГРАЖДАН – невмешательство государства в осуществляемую в рамках закона деятельность объединений граждан (от 23 мая 2001 года № 6-рп/2001, пп. 4.3; от 13 декабря 2001 года № 18-рп/2001, п. 2, 3); временное прекращение и запрет деятельности Компартии Украины (от 27 декабря 2001 года № 20-рп/2001, п. 7, 8); принцип равенства всех объединений граждан перед законом (от 12 июня 2007 года № 2-рп/2007, п. 4, 11); см. также: политические партии.

ОРГАНЫ ГОСУДАРСТВЕННОЙ ВЛАСТИ – принцип самостоятельности органов законодательной и исполнительной власти в осуществлении возложенных на них полномочий (от 23 декабря 1997 года № 7-зп, п. 2); предоставление Конституцией Украины государственным органам специального статуса вследствие особенности назначения должностных лиц (от 1 июля 1998 года № 9-рп/98, п. 3; от 28 января 2003 года № 2-рп/2003, п. 3); предварительное согласование кандидатур на должности как средство реализации полномочий (от 15 января 2009 года № 2-рп/2009, пп. 3.2, 3.3; от 24 декабря 2009 года № 36-рп/2009, пп. 3.2); периодичность избрания и назначения органов государственной власти (от 28 апреля 2009 года № 8-рп/2009, пп. 3.1); предварительное согласование структуры цен-

трального аппарата министерства как средство реализации полномочий (от 24 декабря 2009 года № 36-рп/2009, пп. 3.2); финансирование государственных органов (от 11 марта 2010 года № 7-рп/2010, пп. 3.2); принцип законности в деятельности органов государственной власти (от 25 января 2012 года № 3-рп/2012, п. 4, п. 3 р.ч.; от 13 марта 2012 года № 5-рп/2012, пп. 3.1).

ПОЛИТИЧЕСКИЕ ПАРТИИ – всеукраинский статус (от 3 марта 1998 года № 2-рп/98); право на свободу образования (от 12 июня 2007 года № 2-рп/2007, п. 4, пп. 5.1, п. 6, 8, 10); ограничение в финансировании (от 12 июня 2007 года № 2-рп/2007, пп. 5.1); участие в избирательном процессе (от 12 июня 2007 года № 2-рп/2007, п. 7); образование и регистрация партийных организаций (от 16 октября 2007 года № 9-рп/2007); см. также: объединения граждан.

ПРАВА И СВОБОДЫ ЧЕЛОВЕКА И ГРАЖДАНИНА – исключения относительно прав и свобод (от 29 декабря 1999 года № 11-рп/99, п. 4); охраняемый законом интерес (от 1 декабря 2004 года № 18-рп/2004, п. 3, 4, п. 1 р.ч.); приоритет естественных прав человека (от 29 января 2008 года № 2-рп/2008, пп. 6.1);

обеспечение прав и свобод (от 24 декабря 2004 года № 22-рп/2004, пп. 3.2; от 19 октября 2009 года № 26-рп/2009, пп. 3.15; от 22 февраля 2012 года № 4-рп/2012, пп. 2.1; от 3 июля 2012 года № 14-рп/2012, пп. 2.1);

содержание, объем прав и свобод (от 22 сентября 2005 года № 5-рп/2005, пп. 5.2; от 11 октября 2005 года № 8-рп/2005, п. 4; от 19 октября 2009 года № 26-рп/2009, пп. 3.15);

сужение содержания и объема прав и свобод (от 22 апреля 2008 года № 8-рп/2008, пп. 6.2; от 22 мая 2008 года № 10-рп/2008, пп. 5.4, п. 7; от 28 апреля 2009 года № 9-рп/2009, п. 5; от 19 октября 2009 года № 26-рп/2009, пп. 3.15); сужение содержания и объема прав и свобод является их ограничением (от 22 сентября 2005 года № 5-рп/2005, пп. 5.2); сужение процессуальных прав и гарантий лица (от 9 сентября 2010 года № 19-рп/2010, пп. 3.3);

отмена конституционных прав и свобод (от 22 сентября 2005 года № 5-рп/2005, пп. 5.2; от 22 мая 2008 года № 10-рп/2008, пп. 5.4, п. 7); отсутствие эффективных организационно-правовых механизмов для реализации конституционных прав и свобод (от 12 апреля 2012 года № 9-рп/2012, пп. 2.1);

ограничение конституционных прав и свобод (от 12 июня 2007 года № 2-рп/2007, п. 10; от 1 апреля 2010 года № 1-в/2010, пп. 4.3; от 29 июня 2010 года № 17-рп/2010, пп. 3.1; от 6 октя-

бря 2010 года № 21-рп/2010, пп. 3.2.2; от 22 декабря 2010 года № 23-рп/2010, пп. 4.1); недопустимость ограничения нормами процессуального права норм материального права (от 22 сентября 2005 года № 5-рп/2005, пп. 5.5); возможность установления ограничения (от 19 октября 2009 года № 26-рп/2009, пп. 3.3; от 29 июня 2010 года № 17-рп/2010, пп. 3.1); недопустимость каких-либо ограничений в правах граждан по признакам имущественного положения, в частности в зависимости от получения работающими пенсионерами заработной платы (от 18 июня 2007 года № 4-рп/2007, пп. 3.4); недопустимость приостановления действия положений законов, которыми определены права и свободы граждан, их содержание и объем (от 9 июля 2007 года № 6-рп/2007, пп. 3.1; от 8 октября 2008 года № 20-рп/2008, п. 5; от 1 апреля 2010 года № 1-в/2010, пп. 4.3; см. также: закон о Государственном бюджете Украины). См. также: верховенство права (принцип пропорциональности (соразмерности, размерности).

ПРАВО ВЕТО (от 17 октября 2002 года № 17-рп/2002, п. 2); право вето на закон о внесении изменений в Конституцию Украины (от 11 марта 2003 года № 6-рп/2003, п. 3, 4); юридические последствия применения права вето (от 7 июля 2009 года № 17-рп/2009, п. 4, от 14 июля 2009 года № 46-уп/2009; от 14 июля 2009 года № 18-рп/2009, пп. 3.3; от 26 ноября 2009 года № 30-рп/2009, пп. 3.2); право вето как элемент механизма сдержек и противовесов в осуществлении власти (от 10 сентября 2009 года № 20-рп/2009, п. 3).

ПРАВО ГРАЖДАН НА СВОБОДУ ОБЪЕДИНЕНИЯ – свобода образования профсоюзов (от 18 октября 2000 года № 11-рп/2000); пределы вмешательства государства в реализацию права граждан на свободу объединения (от 13 декабря 2001 года № 18-рп/2001, п. 2, 3, 4, 5); право граждан Украины на свободу объединения в политические партии (от 12 июня 2007 года № 2-рп/2007, п. 2, 3, 4).

ПРАВО ГРАЖДАН СОБИРАТЬСЯ МИРНО – сроки заблаговременного извещения о мирных собраниях (от 19 апреля 2001 года № 4-рп/2001).

ПРАВО КАЖДОГО ЛЮБЫМИ НЕ ЗАПРЕЩЕННЫМИ ЗАКОНОМ СРЕДСТВАМИ ЗАЩИЩАТЬ СВОИ ПРАВА И СВОБОДЫ ОТ НАРУШЕНИЙ И ПРОТИВОПРАВНЫХ ПОСЯГАТЕЛЬСТВ (от 19 октября 2009 года № 26-рп/2009, пп. 3.7); досудебное урегулирование споров (от 9 июля 2002 года № 15-рп/2002);

обращение в третейский суд (от 10 января 2008 года № 1-рп/2008, пп. 3.1).

ПРАВО КАЖДОГО НА ЗДРАВООХРАНЕНИЕ, МЕДИЦИНСКУЮ ПОМОЩЬ И МЕДИЦИНСКОЕ СТРАХОВАНИЕ – платные медицинские услуги (от 25 ноября 1998 года № 15-рп/98); добровольность медицинского страхования граждан (от 29 мая 2002 года № 10-рп/2002, п. 4).

ПРАВО ЛИЦА НА НЕВМЕШАТЕЛЬСТВО В ЕГО ЛИЧНУЮ И СЕМЕЙНУЮ ЖИЗНЬ (от 20 января 2012 года № 2-рп/2012, пп. 3.3); основания возможного правомерного вмешательства в личную и семейную жизнь лица (от 20 января 2012 года № 2-рп/2012).

ПРАВО НА ЖИЗНЬ – смертная казнь как вид наказания (от 29 декабря 1999 года № 11-рп/99).

ПРАВО НА ЖИЛИЩЕ (от 10 июня 2010 года № 15-рп/2010, пп. 3.1).

ПРАВО НА ЗАЩИТУ (от 18 января 2012 года № 1-рп/2012, пп. 4.2); право обвиняемого и защитника на ознакомление с материалами уголовного дела (от 18 января 2012 года № 1-рп/2012).

ПРАВО НА ОБРАЗОВАНИЕ – обязательность полного общего среднего образования (от 21 ноября 2002 года № 18-рп/2002, п. 5); бесплатное пользование школьными учебниками (от 21 ноября 2002 года № 18-рп/2002, п. 5); доступность и бесплатность образования (от 4 марта 2004 года № 5-рп/2004); автономия и самоуправление высших учебных заведений (от 7 июля 2004 года № 14-рп/2004, пп. 4.4).

ПРАВО НА ПРАВОВУЮ ПОМОЩЬ (от 16 ноября 2000 года № 13-рп/2000; от 30 сентября 2009 года № 23-рп/2009); право свободного выбора защитника (от 16 ноября 2000 года № 13-рп/2000); см. также: право на защиту.

ПРАВО НА СВОБОДУ И ЛИЧНУЮ НЕПРИКОСНОВЕННОСТЬ (от 11 октября 2011 года № 10-рп/2011, пп. 3.3);

– задержание (от 11 октября 2011 года № 10-рп/2011, пп. 3.5); задержание, арест и содержание под стражей (от 26 июня 2003 года № 12-рп/2003, п. 6); необоснованность задержания по подозрению в

действиях, которые на время их совершения не признавались законом как правонарушение (от 29 июня 2010 года № 17-рп/2010, пп. 3.2, 3.3; от 11 октября 2011 года № 10-рп/2011, п. 5); обязанность органов государственной власти и их должностных лиц обеспечивать соблюдение норм материального и процессуального права при задержании (от 29 июня 2010 года № 17-рп/2010, пп. 3.2); доставление правонарушителя (от 11 октября 2011 года № 10-рп/2011, пп. 4.2); – учет тяжести преступления при избрании меры пресечения (от 8 июля 2003 года № 14-рп/2003).

ПРАВО НА СВОБОДУ ПЕРЕДВИЖЕНИЯ, СВОБОДНЫЙ ВЫБОР МЕСТА ЖИТЕЛЬСТВА – недопустимость установления разрешительного порядка выбора лицом места жительства (прописки) (от 14 ноября 2001 года № 15-рп/2001, п. 4); недопустимость ограничения этого права по подозрению в занятии бродяжничеством (от 29 июня 2010 года № 17-рп/2010, пп. 3.3, 3.4).

ПРАВО НА СОЦИАЛЬНУЮ ЗАЩИТУ – определение механизма выплаты и доставки пенсий и денежной помощи (от 20 июня 2001 года № 10-рп/2001, п. 2, 3); бесплатная медицинская помощь (от 29 мая 2002 года № 10-рп/2002); государственное регулирование стоимости оформления подписки и доставки печатных периодических изданий (от 16 марта 2004 года № 6-рп/2004, п. 6, 7); предоставление пособия по временной нетрудоспособности (от 17 марта 2005 года № 1-рп/2005); о размере заработной платы работников аппарата судов и работников государственной судебной администрации (от 18 июня 2007 года № 4-рп/2007, пп. 3.5); право застрахованных граждан, потерпевших на производстве от несчастного случая или профессионального заболевания, на возмещение морального ущерба за счет владельца или уполномоченного им органа (работодателя) (от 8 октября 2008 года № 20-рп/2008, п. 5, 6); помощь по безработице уволившимся по соглашению сторон (от 28 апреля 2009 года № 9-рп/2009, п. 5); недопустимость сужения содержания и объема права на достаточный жизненный уровень (от 28 апреля 2009 года № 9-рп/2009, п. 5); размеры социальных выплат (от 26 декабря 2011 года № 20-рп/2011, пп. 2.1; от 25 января 2012 года № 3-рп/2012, пп. 2.1, 2.2, п. 1, 3 р.ч.);

льготы, компенсации, гарантии – недопустимость приостановления действия или ограничения льгот, компенсаций и гарантий (от 20 марта 2002 года № 5-рп/2002; от 1 декабря 2004 года № 20-рп/2004, п. 6; от 11 октября 2005 года № 5-рп/2005, п. 5, 6; от 27 ноября 2008 года № 26-рп/2008, п. 4; см. также: закон о Го-

сударственном бюджете Украины); социальные гарантии граждан (от 9 июля 2007 года № 6-рп/2007; от 26 декабря 2011 года № 20-рп/2011, пп. 2.1; от 25 января 2012 года № 3-рп/2012, пп. 2.1, 2.2); недопустимость невыполнения государством своих социальных обязательств в отношении отдельных лиц (от 9 июля 2007 года № 6-рп/2007, пп. 3.2; от 28 апреля 2009 года № 9-рп/2009, п. 5; от 26 декабря 2011 года № 20-рп/2011, пп. 2.1); недопустимость произвольного отказа государства от взятых на себя финансовых обязательств (от 27 ноября 2008 года № 26-рп/2008, пп. 3.3);

– право на жилищно-коммунальные льготы членов семьи отдельных категорий граждан (от 3 июня 1999 года № 5-рп/99); льготы на оплату жилой площади, коммунальных услуг и топлива членам семей работников милиции, государственной пожарной охраны, уволенных со службы (от 6 июля 1999 года № 8-рп/99); обеспечение жильем военнослужащих (от 13 июня 2002 года № 11-рп/2002); обретение статуса ветерана органов внутренних дел и предоставление установленных льгот (от 27 февраля 2003 года № 4-рп/2003); социальная защита военнослужащих и работников правоохранительных органов (от 17 марта 2004 года № 7-рп/2004); выделение Конституцией Украины категорий граждан Украины, которые требуют дополнительных гарантий социальной защиты со стороны государства (от 17 марта 2004 года № 7-рп/2004, п. 3; от 1 декабря 2004 года № 20-рп/2004, п. 7; от 11 октября 2005 года № 8-рп/2005, п. 5, 6);

право на пенсионное обеспечение (от 11 октября 2005 года № 8-рп/2005, п. 5); право на социальную защиту граждан в старости (от 2 июня 1999 года № 2-в/99); определение условий исчисления стажа научной работы для предоставления повышенной пенсии (от 19 июня 2001 года № 9-рп/2001, п. 4); недопустимость ограничения размера пенсии из солидарной системы (от 11 октября 2005 года № 8-рп/2005, п. 5); уровень пенсии и ежемесячного пожизненного денежного содержания (от 11 октября 2005 года № 8-рп/2005); перерасчет пенсий военнослужащих (от 14 июня 2007 года № 3-рп/2007, п. 4); недопустимость установления законом предельного размера ежемесячного пожизненного денежного содержания или пенсии (от 11 октября 2005 года № 8-рп/2005, п. 7; от 18 июня 2007 года № 4-рп/2007, пп. 3.2, 3.4; от 22 мая 2008 года № 10-рп/2008, пп. 7.5); дополнительные гарантии социальной защиты со стороны государства гражданам, которым пенсия назначается по специальным законам (от 18 июня 2007 года № 4-рп/2007, пп. 3.4); право на получение пенсии гражданами, которые выехали на постоянное проживание за границу (от 7 октября 2009 года № 25-рп/2009).

ПРАВО НА СУДЕБНУЮ ЗАЩИТУ (от 23 мая 2001 года № 6-рп/2001, п. 3, пп. 4.3; от 7 мая 2002 года № 8-рп/2002, п. 3, 4; от 12 апреля 2012 года № 9-рп/2012, пп. 2.2, 2.3, п. 1 р.ч.; от 25 апреля 2012 года № 11-рп/2012, п. 3); конституционное право каждого на непосредственное обращение в суд (от 30 октября 1997 года № 5-зп, п. 2, 3, 4 р.ч.; от 25 ноября 1997 года № 6-зп, п. 1 р.ч.); недопустимость отказа в принятии исковых и других заявлений, жалоб, оформленных в соответствии с действующим законодательством (от 25 декабря 1997 года № 9-зп, п. 2, п. 1, 2 р.ч.); зависимость реализации права от создания государством надлежащих условий для деятельности судов, обеспечение судей гарантиями надлежащего осуществления правосудия (от 24 июня 1999 года № 6-рп/99, п. 3; от 3 октября 2001 года № 12-рп/2001, п. 4; от 10 июля 2012 года № 1-в/2012, пп. 5.2.2); возможность ограничения права на справедливое судебное разбирательство (от 20 июня 2007 года № 5-рп/2007, п. 3); недопустимость рассмотрения судом дела при отсутствии материалов, в соответствии с которыми было принято решение о возбуждении уголовного дела (от 30 июня 2009 года № 16-рп/2009, п. 4); недействительность отказа от права на обращение в суд (от 13 декабря 2011 года № 17-рп/2011, пп. 6.2); судебный контроль за исполнением судебных решений (от 13 декабря 2011 года № 17-рп/2011, пп. 6.3); право лица на получение сообщения о вызове в суд (от 13 декабря 2011 года № 17-рп/2011, пп. 6.4); о непосредственном участии осужденного, отбывающего уголовное наказание в учреждениях исполнения наказаний, в рассмотрении судебного дела как стороны (от 12 апреля 2012 года № 9-рп/2012); см. также: *принципы судопроизводства (обжалование и пересмотр решений судов), исполнение решений суда.*

– **обжалование в суде решений, действий или бездействия органов государственной власти, органов местного самоуправления, должностных и служебных лиц** (от 3 октября 1997 года № 4-зп, п. 3 р.ч.; от 23 мая 2001 года № 6-рп/2001, п. 4); право на обжалование в суде неправомερных действий должностного лица (от 25 ноября 1997 года № 6-зп); обжалование актов ВСЮ (от 27 марта 2002 года № 7-рп/2002, п. 6; от 11 марта 2011 года № 2-рп/2011, пп. 3.3); обжалование актов ВРУ, Президента Украины о назначении на должности и освобождении от должностей (от 7 мая 2002 года № 8-рп/2002, п. 5); обжалование решений, действий или бездействия субъектов властных полномочий относительно заявлений и сообщений о преступлениях (от 14 декабря 2011 года № 19-рп/2011); право на обжалование решений, принятых субъектами властных полномо-

чий, действий, совершенных ими во время осуществления управленческих функций, а также невыполнения полномочий, установленных законодательством (от 14 декабря 2011 года № 19-рп/2011, пп. 4.2);

– право на судебную защиту избирательных прав граждан – недопустимость установления ограничений защиты в судебном порядке избирательных прав граждан (от 26 февраля 1998 года № 1-рп/98, п. 9); право на обжалование нарушений во время подсчета голосов и установления результатов голосования (от 3 июля 2003 года № 13-рп/2003, пп. 3.2); связанность установления сокращенных сроков рассмотрения исковых заявлений с характером избирательного процесса (от 19 октября 2009 года № 26-рп/2009, пп. 3.9); право на обжалование в суд нарушений, которые могут иметь место при подсчете голосов и установлении результатов выборов (от 19 октября 2009 года № 26-рп/2009, пп. 3.10); распространение юрисдикции судов на правоотношения, имевшие место в процессе составления протоколов об установлении итогов голосования в пределах территориального избирательного округа во время проведения выборов Президента Украины, а также протоколов о подсчете голосов избирателей на избирательном участке (от 19 октября 2009 года № 26-рп/2009, пп. 3.11);

– недопустимость ограничения права на судебную защиту должностных лиц, которые назначаются на должности и освобождаются от должностей Президентом Украины, ВРУ (от 7 мая 2002 года № 8-рп/2002, п. 3);

– рассмотрение судом на стадии досудебного следствия жалоб на постановления следователя и прокурора о возбуждении уголовного дела в отношении определенного лица (от 30 января 2003 года № 3-рп/2003, п. 9); возможность обжалования в кассационном порядке решений местных и апелляционных судов по постановлениям об отказе в возбуждении уголовного дела, за исключением случаев, установленных законом (от 11 декабря 2007 года № 11-рп/2007, п. 3, п. 1 р.ч.); недопустимость рассмотрения судом дела вследствие отсутствия материалов, в соответствии с которыми было принято решение о возбуждении уголовного дела (от 30 июня 2009 года № 16-рп/2009, п. 4);

– судебная защита охраняемого законом интереса акционера, акционерного общества (от 1 декабря 2004 года № 18-рп/2004, п. 4, п. 2 р.ч.);

процессуальные сроки – сроки обжалования нарушений во время подсчета голосов и установления результатов голосования (от 3 июля 2003 года № 13-рп/2003, п. 3); определение исключительно за-

коном сроков обращения в суд (от 22 июня 2004 года № 13-пн/2004, п. 3); неисполнение судом требования о рассмотрении дел в сжатый срок не может быть основанием для оставления жалобы без рассмотрения в связи с окончанием сроков (от 19 октября 2009 года № 26-пн/2009, пп. 3.8); связь установления сокращенных сроков рассмотрения исковых заявлений с характером избирательного процесса (от 19 октября 2009 года № 26-пн/2009, пп. 3.9); допустимость сокращения сроков осуществления отдельных процессуальных действий (от 13 декабря 2011 года № 17-пн/2011, пп. 6.1); сроки обращения в суд как составляющая механизма реализации права на судебную защиту (от 22 февраля 2012 года № 4-пн/2012, пп. 2.1; от 3 июля 2012 года № 14-пн/2012, пп. 2.2); исковая давность и начало ее течения относительно требований о взыскании среднего заработка за время задержки расчета при увольнении и компенсации морального ущерба (от 22 февраля 2012 года № 4-пн/2012); исковая давность и начало ее течения относительно требований наймодателя о возмещении убытков в связи с повреждением вещи, которая была передана в пользование нанимателю, и требований нанимателя о возмещении расходов на улучшение вещи (от 3 июля 2012 года № 14-пн/2012).

ПРАВО НА ТРУД (от 16 октября 2007 года № 8-пн/2007, пп. 3.1); особенность правового регулирования трудовых отношений (от 9 июля 1998 года № 12-пн/98); трудовой договор (контракт) (от 9 июля 1998 года № 12-пн/98, п. 4, 5, п. 1 р.ч.); содержание права на труд (от 9 июля 1998 года № 12-пн/98, п. 4); дача профсоюзом согласия на разрыв трудового договора с работником (от 29 октября 1998 года № 14-пн/98, п. 3, п. 1 р.ч.); свобода труда (от 7 июля 2004 года № 14-пн/2004, пп. 4.1); неотъемлемость права зарабатывать себе на жизнь от права на саму жизнь (от 29 января 2008 года № 2-пн/2008, пп. 6.1.1, 6.1.2, 6.1.3); нетождественность права принимать участие в управлении государственными делами праву на труд (от 29 января 2008 года № 2-пн/2008, пп. 6.1.2);

право на труд отдельных категорий граждан (от 7 июля 2004 года № 14-пн/2004, пп. 4.1); охрана трудовых прав депутатов местных советов (от 26 марта 2002 года № 6-пн/2002, п. 5, 6, 7); предельный возраст кандидата на должность руководителя высшего учебного заведения (от 7 июля 2004 года № 14-пн/2004); возможность изменения заработной платы работников исполнительного аппарата районных и областных советов в зависимости от конкретных

обстоятельств, обуславливающих составляющие в оплате их труда (от 20 мая 2009 года № 11-рп/2009, п. 4).

ПРАВО НАПРАВЛЯТЬ ИНДИВИДУАЛЬНЫЕ ИЛИ КОЛЛЕКТИВНЫЕ ПИСЬМЕННЫЕ ОБРАЩЕНИЯ ЛИБО ЛИЧНО ОБРАЩАТЬСЯ В ОРГАНЫ ГОСУДАРСТВЕННОЙ ВЛАСТИ, ОРГАНЫ МЕСТНОГО САМОУПРАВЛЕНИЯ И К ДОЛЖНОСТНЫМ И СЛУЖЕБНЫМ ЛИЦАМ ЭТИХ ОРГАНОВ – запрет обращаться в ЦИК с жалобами, касающимися подготовки и проведения выборов Президента Украины, в день голосования и следующие дни избирательного процесса, рассматривать ЦИК такие жалобы (от 19 октября 2009 года № 26-рп/2009, пп. 3.6).

ПРАВО ПРИНИМАТЬ УЧАСТИЕ В УПРАВЛЕНИИ ГОСУДАРСТВЕННЫМИ ДЕЛАМИ – нетождественность праву на труд (от 29 января 2008 года № 2-рп/2008, пп. 6.1.2); недопустимость лишения гражданина права принимать участие в управлении государственными делами путем участия в работе окружной или участковой избирательной комиссии в связи с его проживанием за пределами соответствующего округа или города (от 19 октября 2009 года № 26-рп/2009, пп. 3.3).

ПРАВО РАВНОГО ДОСТУПА К ГОСУДАРСТВЕННОЙ СЛУЖБЕ, А ТАКЖЕ К СЛУЖБЕ В ОРГАНАХ МЕСТНОГО САМОУПРАВЛЕНИЯ – допустимость установления предельного возраста пребывания на государственной службе и на службе в органах местного самоуправления (от 16 октября 2007 года № 8-рп/2007, пп. 3.2, 3.3, 3.4, 3.5).

ПРАВО СОБСТВЕННОСТИ (от 12 февраля 2002 года № 3-рп/2002, пп. 3.1); правовой статус субъектов права разных форм собственности (от 12 февраля 2002 года № 3-рп/2002, пп. 3.1; от 10 июня 2003 года № 11-рп/2003, пп. 3.3); незабываемость права собственности (от 11 ноября 2004 года № 16-рп/2004, п. 5); допустимость ограничения права собственности (от 10 октября 2001 года № 13-рп/2001, пп. 5.4; от 11 мая 2005 года 4-рп/2005, пп. 4.2; от 13 марта 2012 года № 5-рп/2012, п. 3); принудительное отчуждение объекта права частной собственности (от 16 октября 2008 года № 24-рп/2008, п. 5); отнесение объектов права частной собственности к национальному культурному достоянию не имеет целью изменение формы собственности (от 16 октября 2008 года № 24-рп/2008, п. 6);

вопрос приватизации – допустимость внесения изменений в перечень объектов права собственности, не подлежащих приватизации (от 1 июля 1998 года № 9-рп/98, п. 2); безвозмездная приватизация жилья (от 10 июня 2010 года № 15-рп/2010, пп. 3.3, п. 1 р.ч.); см. также: приватизация;

отдельные вопросы осуществления права собственности физическими и юридическими лицами – сохранение доверенным лицам кандидатов в народные депутаты Украины заработной платы по последнему месту работы на время освобождения их от исполнения производственных или служебных обязанностей без согласия собственника и компенсации ему затрат за счет средств Государственного бюджета Украины (от 26 февраля 1998 года № 1-рп/98, п. 12); сбережения граждан (от 10 октября 2001 года № 13-рп/2001); реальность любого субъективного права собственности (от 10 октября 2001 года № 13-рп/2001, пп. 5.1); введение порядка денежных взаиморасчетов на энергорынке с использованием распределительных счетов в учреждениях уполномоченного банка (от 12 февраля 2002 года № 3-рп/2002); защита права собственности организаций потребительской кооперации (от 11 ноября 2004 года № 16-рп/2004); права акционеров ЗАО (от 11 мая 2005 года № 4-рп/2005, п. 4, п. 1 р.ч.); права совладельцев на вспомогательные помещения многоквартирных домов (от 2 марта 2004 года № 4-рп/2004, п. 4, п. 1 р.ч.); право на вспомогательные помещения в доме или общежитии, техническое оснащение, элементы внешнего благоустройства (от 9 ноября 2011 года № 14-рп/2011); недопустимость установления запрета лицам, уполномоченным на исполнение функций государства и местного самоуправления, принимать участие в общем собрании предприятия или организации, имеющих целью получение прибыли (от 13 марта 2012 года № 6-рп/2012, п. 4); административный арест имущества плательщика налогов (от 12 июня 2012 года № 13-рп/2012, пп. 3.3, 3.4); уставный капитал и имущество частного предприятия как объект права общей совместной собственности супругов (от 19 сентября 2012 года № 17-рп/2012);

право собственности на землю – передача земельных участков (от 5 февраля 2004 года № 2-рп/2004, п. 5, п. 1 р.ч.); порядок переоформления права собственности или права аренды на земельные участки (от 22 сентября 2005 года № 5-рп/2005); правовой режим собственности (от 22 сентября 2005 года № 5-рп/2005, п. 6; от 11 ноября 2008 года № 25-рп/2008, пп. 3.4).

ПРАВОВОЕ ГОСУДАРСТВО (от 2 ноября 2004 года № 15-рп/2004, пп. 4.2; от 22 сентября 2005 года № 5-рп/2005, пп. 5.3, 5.4; от 22 декабря 2010 года № 23-рп/2010, п. 4, 5); иерархия нормативных актов (от 19 июня 2001 года № 9-рп/2001, пп. 4.1); обязанность невмешательства в реализацию гражданами права на свободу объединения, в деятельность объединения (от 13 декабря 2001 года № 18-рп/2001, п. 2); предсказуемость законодательной политики (от 11 октября 2005 года № 8-рп/2005, п. 4); недопустимость невыполнения государством своих социальных обязательств в отношении отдельных лиц (от 9 июля 2007 года № 6-рп/2007, пп. 3.2; от 28 апреля 2009 года № 9-рп/2009, п. 5; от 26 декабря 2011 года № 20-рп/2011, пп. 2.1); содействие развитию общественного самоуправления (от 10 января 2008 года № 1-рп/2008, пп. 5.1); невозможность произвольно отказаться от взятых на себя финансовых обязательств (от 27 ноября 2008 года № 26-рп/2008, пп. 3.3); пропорциональность (от 26 декабря 2011 года № 20-рп/2011, пп. 2.1); обязанность государства создавать эффективные организационно-правовые механизмы для реализации конституционных прав и свобод (от 12 апреля 2012 года № 9-рп/2012, пп. 2.1).

ПРАВОВЫЕ АКТЫ:

виды – нормативные, ненормативные (от 23 июня 1997 года № 2-зп, п. 1); признаки нормативности правовых актов (от 27 декабря 2001 года № 20-рп/2001, п. 6); определение нормативного регулирования (от 3 февраля 2009 года № 4-рп/2009, п. 7); акты правоприменительного характера (от 10 июня 2009 года № 14-рп/2009, пп. 2.3); правовые акты управления (от 19 октября 2009 года № 26-рп/2009, пп. 3.14; от 14 декабря 2011 года № 19-рп/2011, пп. 4.1, 4.2);

законодательство – термин “законодательство” (от 9 июля 1998 года № 12-рп/98); недопустимость определения действия как правонарушения любым иным нормативно-правовым актом, кроме закона (от 19 апреля 2000 года № 6-рп/2000, п. 2, 4); признание неконституционным правового акта, в отношении которого были нарушены процессуальные требования (от 12 июля 2000 года № 9-рп/2000, п. 2); иерархия нормативно-правовых актов (от 19 июня 2001 года № 9-рп/2001, пп. 4.1; от 16 января 2003 года № 1-рп/2003, пп. 1.3); недопустимость воссоздания положений правовых актов, признанных неконституционными (от 10 июня 2010 года № 16-рп/2010, пп. 3.3); неконституционность одновременного принятия самостоятельных правовых актов, предмет регулирования и конституционно определенные процедуры рассмотрения и принятия которых

являются разными (от 30 сентября 2010 года № 20-рп/2010, п. 5); последствия признания неконституционным закона в связи с нарушением процедуры его рассмотрения и принятия (от 30 сентября 2010 года № 20-рп/2010, п. 5, 6);

действие, сила – действие однопредметных нормативных правовых актов одинаковой силы (от 3 октября 1997 года № 4-зп, п. 3; от 13 марта 2012 года № 5-рп/2012, пп. 3.1); момент утраты силы законами, иными правовыми актами, или их отдельными положениями, признанными неконституционными (от 24 декабря 1997 года № 8-зп, п. 4; от 14 декабря 2000 года № 15-рп/2000, п. 2, 4); действие нормативно-правового акта (от 13 мая 1997 года № 1-зп, п. 5; от 9 февраля 1999 года № 1-рп/99, п. 2, 3, п. 1 р.ч.; от 5 апреля 2001 года № 3-рп/2001, п. 4; от 27 февраля 2003 года № 4-рп/2003, п. 5; от 13 марта 2012 года № 5-рп/2012, пп. 3.1, п. 1 р.ч.); см. также: действие нормативно-правового акта во времени; принцип необратимости действия во времени законов и иных нормативно-правовых актов;

правовые акты органов государственной власти, местного самоуправления, их должностных лиц:

Верховной Рады Украины – см.: Верховная Рада Украины (акты и действия ВРУ, органов ВРУ);

Президента Украины – см.: Президент Украины (акты и действия Президента Украины);

Кабинета Министров Украины – см.: Кабинет Министров Украины (акты КМУ);

Автономной Республики Крым – см.: Автономная Республика Крым (Конституция АРК; правовые акты Верховной Рады АРК);

органов местного самоуправления – см.: местное самоуправление (акты органов местного самоуправления);

правовые акты должностного лица – правовые акты должностного лица – руководителя исполнительного органа (от 17 октября 2002 года № 16-рп/2002, п. 2).

ПРАВОСУДИЕ (от 30 января 2003 года № 3-рп/2003, п. 9; от 19 октября 2009 года № 26-рп/2009, пп. 3.8; от 27 января 2010 года № 3-рп/2010, пп. 3.1); третейское рассмотрение не является правосудием (от 10 января 2008 года № 1-рп/2008, п. 4);

– осуществление правосудия (от 21 мая 2002 года № 9-рп/2002, п. 7); осуществление правосудия судами, созданными на основании Конституции Украины и в определенном законом порядке (от 11 марта 2010 года № 8-рп/2010, пп. 3.1); обязанность государ-

ства обеспечить судьям соответствующие дополнительные гарантии надлежащего осуществления правосудия (от 10 июля 2012 года № 1-в/2012, пп. 5.2.2);

– недопустимость вмешательства в осуществление правосудия (от 11 марта 2011 года № 2-рп/2011, пп. 3.2); нераспространение права народного депутата Украины на запрос по вопросам, связанным с осуществлением правосудия по конкретным делам (от 19 мая 1999 года № 4-рп/99, п. 2, 3, пп. 1.1 р.ч.; от 20 марта 2002 года № 4-рп/2002); допустимость ознакомления члена ВСЮ с материалами судебных дел, рассмотрение которых не закончено (от 21 мая 2002 года № 9-рп/2002, п. 6); неконституционность истребования ВСЮ материалов судебных дел, рассмотрение которых не закончено (от 11 марта 2011 года № 2-рп/2011, пп. 3.2).

ПРЕДПРИНИМАТЕЛЬСКАЯ ДЕЯТЕЛЬНОСТЬ – патентование предпринимательской деятельности (от 21 декабря 2000 года № 16-рп/2000); право государства определять механизм выплаты и доставки пенсий и денежной помощи (от 20 июня 2001 года № 10-рп/2001, п. 3); налогообложение предприятий с иностранными инвестициями (от 29 января 2002 года № 1-рп/2002, п. 3, 4); организация распространения почтовых марок, маркированных конвертов и карточек (от 28 мая 2003 года № 10-рп/2003); введение государственной монополии в сфере контроля за производством отдельных видов продукции (от 31 марта 2004 года № 8-рп/2004); допустимость государственного регулирования минимальной цены на сахар (от 15 апреля 2004 года № 10-рп/2004, п. 3, 4); морской порт как государственное предприятие (от 15 декабря 2004 года № 21-рп/2004, п. 3).

ПРЕДСТАВИТЕЛЬНАЯ ДЕМОКРАТИЯ (от 11 июля 2012 года № 15-рп/2012, п. 3).

ПРЕДСТАВИТЕЛЬСКИЙ МАНДАТ (от 13 мая 1998 года № 6-рп/98, п. 5; от 6 июля 1999 года № 7-рп/99, п. 2, 3, 4, 5); несовместимость представительского мандата с другими видами деятельности (от 13 мая 1997 года № 1-зп; от 13 мая 1998 года № 6-рп/98, п. 5, 6, п. 1 р.ч.; от 6 июля 1999 года № 7-рп/99, п. 2, 3, 4, 5; от 4 декабря 2001 года № 16-рп/2001, п. 2, 3, 4; от 6 декабря 2001 года № 17-рп/2001, пп. 1.2; от 21 декабря 2001 года № 19-рп/2001, пп. 5.1, 5.2; от 4 июля 2002 года № 14-рп/2002, п. 2; от 20 мая 2004 года № 12-рп/2004; от 29 января 2008 года № 2-рп/2008, п. 5, 6); установление Конституцией Украины и законами Украины одинаковых пра-

вовых подходов к организации и деятельности органов, имеющих представительский характер (от 27 февраля 2001 года № 1-рп/2001, п.п. 2.2; от 20 мая 2004 года № 12-рп/2004, п.п. 3.2; от 4 июня 2009 года № 13-рп/2009, п.п. 3.2); реализация приобретенного представительского мандата (от 20 мая 2004 года № 12-рп/2004, п.п. 3.2); увольнение с других должностей в случае совмещения (от 29 января 2008 года № 2-рп/2008, п. 5, 6).

ПРЕЗИДЕНТ УКРАИНЫ:

статус – гарантии неприкосновенности (от 11 июля 2001 года № 3-в/2001, п.п. 2.2; от 10 декабря 2003 года № 19-рп/2003, п. 3, п.п. 1.1 р.ч.; от 1 апреля 2010 года № 1-в/2010, п.п. 4.4; от 10 июля 2012 года № 1-в/2012, п.п. 5.1); импичмент (от 10 декабря 2003 года № 19-рп/2003, п. 4, п.п. 1.2 р.ч.); отсутствие обязанности безотлагательно принимать народного депутата Украины по вопросам депутатской деятельности (от 10 апреля 2003 года № 7-рп/2003, п. 2, 3, п.п. 1.1 р.ч.); сроки пребывания на посту Президента Украины (от 25 декабря 2003 года № 22-рп/2003, п. 8, п. 1 р.ч.; от 12 мая 2009 года № 10-рп/2009, п.п. 3.2); ответственность за посягательство на честь и достоинство Президента Украины (от 1 апреля 2010 года № 1-в/2010, п.п. 4.5); звание Президента Украины (от 1 апреля 2010 года № 1-в/2010, п.п. 4.6; от 27 августа 2012 года № 2-в/2012, п. 3);

выборы Президента Украины – обеспечение соблюдения периодичности выборов Президента Украины (от 12 мая 2009 года № 10-рп/2009, п.п. 3.1); определение даты очередных выборов Президента Украины (от 12 мая 2009 года № 10-рп/2009, п.п. 3.2); изменение сроков проведения очередных выборов (от 18 ноября 2010 года № 3-в/2010, п.п. 4.3);

полномочия Президента Украины – полномочия определяются исключительно Конституцией Украины (от 10 апреля 2003 года № 7-рп/2003, п. 2; от 25 декабря 2003 года № 22-рп/2003, п. 6; от 7 апреля 2004 года № 9-рп/2004, п.п. 4.2; от 16 мая 2007 года № 1-рп/2007, п. 6; от 11 декабря 2007 года № 12-рп/2007, п. 5; от 1 апреля 2008 года № 3-рп/2008, п.п. 2.1; от 8 июля 2008 года № 14-рп/2008, п.п. 2.1; от 2 октября 2008 года № 19-рп/2008, п.п. 3.1; от 8 октября 2008 года № 21-рп/2008, п.п. 2.1; от 7 июля 2009 года № 17-рп/2009, п.п. 3.1, от 14 июля 2009 года № 46-ун/2009; от 15 сентября 2009 года № 21-рп/2009, п. 3; от 17 декабря 2009 года № 32-рп/2009, п.п. 3.1); ограничения полномочий Президента Украи-

ны закрепляются исключительно Конституцией Украины (от 7 июля 2009 года № 17-рп/2009, пп. 3.1, от 14 июля 2009 года № 46-уп/2009);

– полномочие в сфере законотворчества – сроки подписания и официального обнародования законов Украины (от 7 июля 1998 года № 11-рп/98, п. 3, п. 3 р.ч.); право вето (от 7 июля 1998 года № 11-рп/98, п. 4);

– руководство внешнеполитической деятельностью государства – участие главы государства в отборе кадров, в том числе через предварительное согласование кандидатур на соответствующие должности (от 15 января 2009 года № 2-рп/2009, п. 3);

– руководство в сферах национальной безопасности и обороны государства (согласование кандидатур на должности, установление сроков подачи предложений относительно структуры, численности, определения функций воинских формирований и МВД Украины, согласование планов и сроков проведения учений и тренировок) (от 25 февраля 2009 года № 5-рп/2009, п. 2);

– полномочие относительно органов исполнительной власти – создание центральных органов исполнительной власти (от 6 июля 1998 года № 10-рп/98); реорганизация министерств и других центральных органов исполнительной власти (от 28 января 2003 года № 2-рп/2003); неполномочность изменять определенные Конституцией Украины функции Кабинета Министров Украины и подменять этот орган в осуществлении его функций (от 5 октября 2005 года № 7-рп/2005, п. 4); допустимость в пределах конституционных полномочий давать указания (поручения) Кабинету Министров Украины (от 5 октября 2005 года № 7-рп/2005, п. 4); участие в формировании центральных органов исполнительной власти и регламентация их деятельности (от 8 июля 2008 года № 14-рп/2008; от 2 октября 2008 года № 19-рп/2008, пп. 3.2; от 8 октября 2008 года № 21-рп/2008, пп. 2.2, 2.3); назначение и увольнение руководителей центральных органов исполнительной власти (от 8 октября 2008 года № 21-рп/2008, пп. 2.3);

– полномочие относительно судебной власти – отсутствие конституционных полномочий назначать судью на должность председателя суда, заместителя председателя суда и освободить его от этой должности (от 16 мая 2007 года № 1-рп/2007, п. 5, 6); назначение судей КСУ (от 7 июля 2009 года № 17-рп/2009, пп. 3.1, 3.2, от 14 июля 2009 года № 46-уп/2009); ликвидация судов (от 21 июня 2011 года № 7-рп/2011, пп. 3.2); перевод судьи, избранного бессрочно, из одного суда в другой суд одного и того же уровня и специализации (от 21 июня 2011 года № 7-рп/2011, пп. 3.4);

– полномочие относительно местных государственных администраций – отсутствие полномочия назначать первых заместителей, заместителей председателей местных государственных администраций (*от 24 декабря 1997 года № 8-зп, п. 3, 4*); назначение на должность и освобождение от должности председателей местных государственных администраций в АРК (*от 27 февраля 2001 года № 1-рп/2001, пп. 3.4*);

– другие полномочия – реализация права на досрочное прекращение полномочий ВРУ (*от 19 мая 2004 года № 11-рп/2004, п. 5, п. 1 р.ч.*); обязанность Президента Украины провозгласить всеукраинский референдум по народной инициативе (*от 15 октября 2008 года № 23-рп/2008*); полномочие в сфере телерадиовещания (*от 15 сентября 2009 года № 21-рп/2009, п. 3*);

акты и действия Президента Украины (*от 16 июня 2011 года № 5-рп/2011, пп. 3.2*); право вето (*от 7 июля 1998 года № 11-рп/98, п. 4*); право вето на закон о внесении изменений в Конституцию Украины (*от 11 марта 2003 года № 6-рп/2003, п. 3, 4*); акты Президента Украины (*от 5 октября 2005 года № 7-рп/2005, п. 4*); скрепление актов Президента Украины подписями Премьер-министра Украины и министра, ответственного за акт и его исполнение (*от 22 апреля 2008 года № 9-рп/2008, пп. 4.1, 4.2*); правовые акты ненормативного характера (индивидуального действия) (*от 22 апреля 2008 года № 9-рп/2008, п. 5*).

ПРИВАТИЗАЦИЯ – приватизация государственного и коммунального имущества (*от 1 июля 1998 года № 9-рп/98*); допустимость внесения изменений в перечень объектов права собственности, не подлежащих приватизации (*от 1 июля 1998 года № 9-рп/98, п. 2*); приватизация государственного жилищного фонда (*от 28 сентября 2000 года № 10-рп/2000*); определение способа малой приватизации (*от 13 декабря 2000 года № 14-рп/2000*); права совладельцев на вспомогательные помещения многоквартирных домов (*от 2 марта 2004 года № 4-рп/2004, п. 4, п. 1 р.ч.*).

ПРИНЦИП МНОГООБРАЗИЯ ОБЩЕСТВЕННОЙ ЖИЗНИ – распространение принципа на деятельность ВРУ (*от 3 декабря 1998 года № 17-рп/98, п. 3*); пределы вмешательства государства в реализацию права граждан на свободу объединения (*от 13 декабря 2001 года № 18-рп/2001, п. 2, 3, 4*).

ПРИНЦИП НЕОБРАТИМОСТИ ДЕЙСТВИЯ ВО ВРЕМЕНИ ЗАКОНОВ И ИНЫХ НОРМАТИВНО-ПРАВОВЫХ АКТОВ

(от 13 мая 1997 года № 1-зп, п. 5; от 9 февраля 1999 года № 1-рп/99, п. 2, 3; от 5 апреля 2001 года № 3-рп/2001, п. 4; от 2 июля 2002 года № 13-рп/2002, п. 4; от 27 февраля 2003 года № 4-рп/2003, п. 5; от 22 сентября 2005 года № 5-рп/2005, пп. 5.5; от 12 мая 2009 года № 10-рп/2009, пп. 3.2; от 13 марта 2012 года № 5-рп/2012, пп. 3.2, п. 1 р.ч.; от 13 марта 2012 года № 6-рп/2012, п. 5); нераспространение положения статьи 58 Конституции Украины об обратном действии во времени на юридических лиц (от 9 февраля 1999 года № 1-рп/99, п. 3, п. 1 р.ч.); см. также: действие нормативно-правового акта во времени;

***обратное действие уголовного закона во времени** (от 19 апреля 2000 года № 6-рп/2000; от 26 января 2011 года № 1-рп/2011, п. 4, 5, п. 1 р.ч.);*

***распространение принципа на Конституцию Украины** (от 13 мая 1997 года № 1-зп, п. 5; от 25 декабря 2003 года № 22-рп/2003, п. 7);*

***о возможности распространения принципа на юридических лиц** (от 9 февраля 1999 года № 1-рп/99, п. 3).*

ПРИНЦИП ОБЪЕДИНЕНИЯ ЦЕНТРАЛИЗАЦИИ И ДЕЦЕНТРАЛИЗАЦИИ В ОСУЩЕСТВЛЕНИИ ГОСУДАРСТВЕННОЙ ВЛАСТИ – относительно АРК *(от 3 февраля 2009 года № 4-рп/2009, п. 9).*

ПРИНЦИП ПРЕЗУМПЦИИ НЕВИНОВНОСТИ – недопустимость рассмотрения судом на стадии досудебного следствия жалоб на постановления следователя и прокурора о привлечении в качестве обвиняемого *(от 30 января 2003 года № 3-рп/2003, п. 10).*

ПРИНЦИП РАВЕНСТВА ПРАВ И СВОБОД ГРАЖДАН И ИХ РАВЕНСТВО ПЕРЕД ЗАКОНОМ *(от 10 октября 2001 года № 13-рп/2001, пп. 5.5; от 16 октября 2007 года № 8-рп/2007, пп. 3.2, 3.3, 3.4; от 12 апреля 2012 года № 9-рп/2012, пп. 2.2);* исключения из общего принципа равенства прав и свобод граждан и их равенства перед законом должны определяться исключительно Конституцией Украины *(от 23 декабря 1997 года № 7-зп, п. 1; от 26 февраля 1998 года № 1-рп/98, п. 11; от 5 декабря 2000 года № 3-в/2000, п. 3);* недопустимость установления трудовых гарантий бывшим народным депутатам Украины *(от 10 мая 2000 года № 8-рп/2000, п. 6);* допустимость ограничения *(от 7 июля 2004 года № 14-рп/2004, пп. 4.2);*

принцип равенства (от 26 февраля 1998 года № 1-рп/98, п. 8; от 5 апреля 2011 года № 3-рп/2011, п. 4; от 12 апреля 2012 года № 9-рп/2012, пп. 2.2); нетождественность понятий “привилегии” и “льготы” (от 3 июня 1999 года № 5-рп/99, п. 4); допустимость установления квалификационных требований к кандидату на должность (от 18 апреля 2000 года № 5-рп/2000, п. 2; от 5 апреля 2011 года № 3-рп/2011, п. 4); требование определенности, ясности и недвусмысленности правовой нормы (от 22 сентября 2005 года № 5-рп/2005, пп. 5.3); допустимость установления возрастных ограничений на занятие отдельными видами трудовой деятельности (от 16 октября 2007 года № 8-рп/2007, пп. 3.3, 3.4, 3.5); необоснованность установления возрастных ограничений для кандидата на должность руководителя высшего учебного заведения (от 7 июля 2004 года № 14-рп/2004, пп. 4.2, 4.3); принцип равенства граждан независимо от места жительства (от 28 сентября 2000 года № 10-рп/2000, п. 3; от 12 июня 2007 года № 2-рп/2007, п. 11);

принцип равенства граждан перед законом (от 16 октября 2007 года № 8-рп/2007, пп. 3.3); принцип равенства граждан перед законом независимо от места жительства (от 28 сентября 2000 года № 10-рп/2000, п. 3); возможность установления отличий в правовом регулировании труда в отношении лиц, принадлежащих к разным по роду и условиям деятельности категориям (от 7 июля 2004 года № 14-рп/2004, пп. 4.1); установление в законе единых принципов применения уголовной ответственности (от 2 ноября 2004 года № 15-рп/2004, пп. 4.2); допустимость установления требования относительно разницы в возрасте между усыновителем и ребенком (от 3 февраля 2009 года № 3-рп/2009, пп. 3.3).

ПРИНЦИП РАЗДЕЛЕНИЯ ГОСУДАРСТВЕННОЙ ВЛАСТИ (от 10 февраля 2000 года № 2-рп/2000, п. 2; от 27 апреля 2000 года № 7-рп/2000, п. 4; от 21 мая 2002 года № 9-рп/2002, п. 7; от 30 октября 2003 года № 1-в/2003, пп. 4.6.2; от 12 октября 2004 года № 2-в/2004, пп. 5.4; от 18 ноября 2004 года № 17-рп/2004, п. 4; от 1 апреля 2008 года № 4-рп/2008, пп. 4.1; от 11 марта 2010 года № 7-рп/2010, пп. 3.1; от 21 июня 2011 года № 7-рп/2011, п. 3, пп. 3.2); цель (от 24 июня 1999 года № 6-рп/99, п. 2); несвязанность особенностей полномочий, организации и деятельности органов АРК с принципом разделения власти (от 21 декабря 2001 года № 19-рп/2001, пп. 5.2); содержание принципа (от 7 мая 2002 года № 8-рп/2002, п. 3).

ПРИНЦИПЫ СУДОПРОИЗВОДСТВА (от 11 марта 2011 года № 2-рп/2011, пп. 3.3; от 29 августа 2012 года № 16-рп/2012, пп. 5.1); содержание судопроизводства (от 22 июня 2004 года № 13-рп/2004, п. 3); использование украинского языка, региональных языков, языков национальных меньшинств в судебном процессе (от 22 апреля 2008 года № 8-рп/2008, п. 5, 6; от 13 декабря 2011 года № 17-рп/2011, п. 4); принцип официальности в административном судопроизводстве (от 9 сентября 2010 года № 19-рп/2010, пп. 3.3); полное фиксирование судебного процесса техническими средствами (от 8 декабря 2011 года № 16-рп/2011, п. 4, 5, п. 1 р.ч.); принцип законности (от 25 января 2012 года № 3-рп/2012, п. 4, п. 3 р.ч.); равенство всех участников судебного процесса перед законом и судом (от 12 апреля 2012 года № 9-рп/2012; от 25 апреля 2012 года № 11-рп/2012, пп. 3.1);

обжалование и пересмотр решений судов:

– обеспечение апелляционного и кассационного обжалования решения суда, кроме случаев, установленных законом (от 11 декабря 2007 года № 11-рп/2007, п. 3; от 27 января 2010 года № 3-рп/2010, пп. 3.2; от 11 марта 2010 года № 8-рп/2010, пп. 3.1; от 28 апреля 2010 года № 12-рп/2010, пп. 2.1; от 2 ноября 2011 года № 13-рп/2011, пп. 3.3; от 25 апреля 2012 года № 11-рп/2012, пп. 3.2; от 29 августа 2012 года № 16-рп/2012, пп. 5.1, 5.2, 5.4, 5.5); формы обжалования и пересмотра решений судов общей юрисдикции (от 11 марта 2010 года № 8-рп/2010, пп. 3.4, 3.5, п. 1 р.ч.); возможность установления случаев, в которых не допускается апелляционное, кассационное обжалование решения суда (от 11 марта 2011 года № 2-рп/2011, пп. 3.3; от 29 августа 2012 года № 16-рп/2012, пп. 5.2); допуск высшим специализированным судом дела к его производству в Верховном Суде Украины (от 13 декабря 2011 года № 17-рп/2011, п. 5);

– возможность обжалования в кассационном порядке решений местных и апелляционных судов относительно постановлений об отказе в возбуждении уголовного дела, за исключением случаев, установленных законом (от 11 декабря 2007 года № 11-рп/2007); апелляционное обжалование отдельно от решения суда постановлений суда о выдаче дубликата исполнительного листа, об отказе в его выдаче (от 27 января 2010 года № 3-рп/2010); возможность обжалования в апелляционном порядке отдельно от решения постановления об обеспечении иска и об отмене обеспечения иска и постановления, которым отказано в обеспечении иска и в отмене обеспечения иска (от 28 апреля 2010 года № 12-рп/2010, пп. 2.2, п. 1 р.ч.); апелляционное обжалование постановлений о разъяснении решения суда и об отказе в его разъяснении (от 8 июля 2010 года № 18-рп/2010); апелляци-

онное обжалование постановлений суда относительно поворота исполнения судебного решения, об отказе в удовлетворении заявления относительно поворота исполнения судебного решения (*от 2 ноября 2011 года № 13-пн/2011, пп. 3.3, п. 1 р.ч.*); возможность обжалования в апелляционном и кассационном порядке отдельно от решения местного хозяйственного суда определений местного хозяйственного суда и постановлений апелляционной инстанции об изменениях способа и порядка исполнения решения, определения, постановления и об отказе в изменениях способа и порядка их исполнения (*от 25 апреля 2012 года № 11-пн/2012*); *см. также: исполнение решений суда; обеспечение иска.*

ПРОКУРАТУРА УКРАИНЫ – представительство прокуратурой Украины интересов государства в суде (*от 8 апреля 1999 года № 3-пн/99*); запросы народных депутатов Украины в прокуратуру (*от 11 апреля 2000 года № 4-пн/2000*); недопустимость урегулирования правовыми актами Верховной Рады АРК организации и порядка деятельности органов прокуратуры, назначения на должность и освобождения от должности прокурора АРК (*от 27 февраля 2001 года № 1-пн/2001, пп. 3.1*); неполномочность ВРУ осуществлять контроль за деятельностью прокуратуры, давать ей поручения (*от 14 июня 2001 года № 8-пн/2001, п. 3*); поддержание прокуратурой Украины государственного обвинения в суде (*от 11 июля 2001 года № 3-в/2001, пп. 2.8*); недопустимость определения Дисциплинарным уставом прокуратуры Украины подсудности дел и сроков обращения в суд (*от 22 июня 2004 года № 13-пн/2004, п. 3*); исполнение функции предварительного следствия (*от 10 сентября 2008 года № 15-пн/2008, п. 4*); право прокурора обжаловать в суд решения органов местного самоуправления (*от 16 апреля 2009 года № 7-пн/2009, п. 5*); обязательность участия прокурора в процессе судебного разбирательства дела по жалобе на постановление о возбуждении уголовного дела (*от 30 июня 2009 года № 16-пн/2009, п. 5, 7*); право на обращение в суд за защитой интересов гражданина или государства (*от 12 октября 2011 года № 11-пн/2011*);

прокурор – пределы полномочий ВСЮ при принятии решений о дисциплинарной ответственности прокуроров (*от 21 мая 2002 года № 9-пн/2002, п. 4*); гарантирование государством обязательного государственного страхования прокурорам независимо от особенностей статуса их определенных категорий (*от 25 октября 2007 года № 10-пн/2007*); срок полномочий Генерального прокурора Украины и подчиненных ему прокуроров (*от 2 апреля 2008 года № 5-пн/2008*).

ПРОФСОЮЗ – профсоюз, действующий на предприятии (от 29 октября 1998 года № 14-рп/98); равные права профессиональных союзов, действующих на одном и том же предприятии, в учреждении, организации (от 29 октября 1998 года № 14-рп/98, п. 3, п. 1 р.ч.); свобода образования профсоюзов (от 18 октября 2000 года № 11-рп/2000); регулирование законодательством общественных отношений при участии профсоюзов (от 18 октября 2000 года № 11-рп/2000, пп. 2.1).

РЕФЕРЕНДУМ – всеукраинский референдум по народной инициативе (от 27 марта 2000 года № 3-рп/2000; от 15 октября 2008 года № 23-рп/2008); обязательность результатов народного волеизъявления (от 27 марта 2000 года № 3-рп/2000, пп. 4.3; от 5 октября 2005 года № 6-рп/2005, пп. 4.2, п. 1 р.ч.); возможность принятия Конституции Украины на всеукраинском референдуме (от 5 октября 2005 года № 6-рп/2005, пп. 4.1, 4.3); принятие Конституции и законов Украины на референдуме (от 16 апреля 2008 года № 6-рп/2008).

СИСТЕМА СУДОВ ОБЩЕЙ ЮРИСДИКЦИИ (от 5 апреля 2011 года № 3-рп/2011, пп. 3.2; от 29 августа 2012 года № 16-рп/2012, п. 6); невозможность дополнения системы судов национальной юрисдикции международными судами (от 11 июля 2001 года № 3-в/2001, пп. 2.1); чрезвычайные и особые суды (от 11 июля 2001 года № 3-в/2001, пп. 2.1); распространение юрисдикции международных судебных органов на территорию Украины (от 11 июля 2001 года № 3-в/2001, пп. 2.4); построение системы судов общей юрисдикции (от 11 декабря 2003 года № 20-рп/2003, п. 4; от 11 марта 2010 года № 8-рп/2010, пп. 3.3); неконституционность образования Кассационного суда Украины (от 11 декабря 2003 года № 20-рп/2003); осуществление правосудия судами, образованными на основании Конституции Украины и в определенном законом порядке (от 11 марта 2010 года № 8-рп/2010, пп. 3.1); неконституционность существования двух кассационных инстанций для проверки решений специализированных судов (от 11 марта 2010 года № 8-рп/2010, пп. 3.4, п. 1 р.ч.); статус Верховного Суда Украины (от 11 марта 2010 года № 8-рп/2010, пп. 3.4; от 13 декабря 2011 года № 17-рп/2011, п. 5; от 29 августа 2012 года № 16-рп/2012, п. 6); принцип специализации (от 9 сентября 2010 года № 19-рп/2010, п. 3; от 12 июля 2011 года № 9-рп/2011, пп. 3.2); принцип инстанционности (от 12 июля 2011 года № 9-рп/2011, пп. 3.2); принцип территориальности (от 12 июля 2011 года № 9-рп/2011, пп. 3.2).

СОЦИАЛЬНОЕ ГОСУДАРСТВО – обеспечение развития и поддержки членов общества, общественных институтов (от 13 декабря 2001 года № 18-рп/2001, п. 2; от 17 марта 2005 года № 1-рп/2005, пп. 4.1); недопустимость невыполнения государством своих социальных обязательств в отношении отдельных лиц (от 9 июля 2007 года № 6-рп/2007, пп. 3.2; от 28 апреля 2009 года № 9-рп/2009, п. 5; от 26 декабря 2011 года № 20-рп/2011, пп. 2.1); обеспечение общественных потребностей в сфере социальной защиты (от 25 января 2012 года № 3-рп/2012, пп. 2.1, 2.2, п. 1 р.ч.).

СТАТУС СУДЕЙ (от 11 октября 2005 года № 8-рп/2005, п. 7; от 11 марта 2011 года № 2-рп/2011, пп. 3.4, п. 4; от 21 июня 2011 года № 7-рп/2011, пп. 3.4);

– порядок назначения, избрания судей (от 16 октября 2001 года № 14-рп/2001); решение вопросов, связанных с трудовыми спорами судей и обжалованием актов ВСЮ (от 27 марта 2002 года № 7-рп/2002, п. 6); недопустимость законодательного расширения оснований для увольнения судьи с должности (от 21 мая 2002 года № 9-рп/2002, п. 10); деятельность судей в преподавательской, научной и творческой сферах (от 6 октября 2010 года № 21-рп/2010, пп. 3.2, 3.2.1); требования относительно наличия стажа для занятия должности судьи в апелляционных, высших специализированных судах и Верховном Суде Украины (от 5 апреля 2011 года № 3-рп/2011, пп. 3.4, 3.5, п. 4); стаж для занятия должности судьи в Верховном Суде Украины (от 12 июля 2011 года № 8-рп/2011, пп. 3.2); назначение, избрание на должность судьи, перевод в суд другого уровня или другой специализации (от 5 апреля 2011 года № 3-рп/2011, пп. 3.5);

– назначение судьи на административную должность, освобождение от административной должности (от 25 марта 2010 года № 9-рп/2010, п. 2); освобождение судьи от административной должности (от 16 мая 2007 года № 1-рп/2007); назначение судьи на административную должность (от 22 декабря 2009 года № 34-рп/2009); полномочие Совета судей Украины рекомендовать кандидатуру судьи для назначения его на должность председателя суда, заместителя председателя суда (от 22 декабря 2009 года № 34-рп/2009, пп. 3.3);

присяга судьи (от 11 марта 2011 года № 2-рп/2011, пп. 3.4; от 16 июня 2011 года № 5-рп/2011, пп. 3.4); нарушение присяги судьи (от 21 мая 2002 года № 9-рп/2002, п. 10; от 16 июня 2011 года № 5-рп/2011, пп. 3.4);

принцип независимости судей (от 11 июля 2000 года № 2-в/2000, пп. 3.2; от 1 декабря 2004 года № 19-рп/2004; от 11 марта 2011 года

№ 2-рп/2011, пп. 3.2, 3.3; от 12 июля 2011 года № 8-рп/2011, пп. 3.1; от 14 декабря 2011 года № 18-рп/2011, пп. 3.1; от 10 июля 2012 года № 1-в/2012, пп. 5.2.2);

– гарантии независимости судей (от 24 июня 1999 года № 6-рп/99, п. 2; от 11 октября 2005 года № 8-рп/2005, п. 7, 8; от 18 июня 2007 года № 4-рп/2007; от 11 марта 2010 года № 7-рп/2010, пп. 3.2, 3.3); недопустимость предоставления полномочия Кабинету Министров Украины ограничивать расходы Государственного бюджета Украины на содержание судебной власти (от 24 июня 1999 года № 6-рп/99, п. 3); недопустимость уменьшения (в том числе путем приостановления действия отдельных нормативных актов) расходов Государственного бюджета на финансирование судов и судей (от 20 марта 2002 года № 5-рп/2002, п. 5; от 22 мая 2008 года № 10-рп/2008, пп. 7.1, 7.2, 7.3, 7.4, 7.5); недопустимость отмены или сужения существующих гарантий независимости судей (от 1 декабря 2004 года № 19-рп/2004, пп. 4.1; от 1 декабря 2004 года № 20-рп/2004, п. 7; от 11 октября 2005 года № 8-рп/2005, п. 7, 8, п. 2 р.ч.); выделение законами отдельных категорий граждан, требующих дополнительных гарантий социальной защиты со стороны государства (от 11 октября 2005 года № 8-рп/2005, п. 5, 6); предоставление судьям предусмотренных законом льгот, компенсаций и гарантий не может ставиться в зависимость от денежных доходов судей (от 18 июня 2007 года № 4-рп/2007, пп. 3.1); неконституционность законодательного закрепления порядка, согласно которому размеры должностных окладов судей устанавливаются Кабинетом Министров Украины (от 22 мая 2008 года № 10-рп/2008, пп. 7.2);

– запрет влияния на судей каким бы то ни было способом (от 21 мая 2002 года № 9-рп/2002, п. 7; от 1 декабря 2004 года № 19-рп/2004, пп. 4.4, п. 2 р.ч.; от 12 июля 2011 года № 8-рп/2011, пп. 3.1); неприкосновенность судей (от 11 июля 2001 года № 3-в/2001, пп. 2.2; от 1 декабря 2004 года № 19-рп/2004, пп. 4.2, 4.3, 4.4, пп. 1.2, 1.3, п. 2 р.ч.; от 10 июля 2012 года № 1-в/2012, пп. 5.2.2);

привлечение к ответственности – право народного депутата Украины и Уполномоченного Верховной Рады Украины по правам человека вносить в ВСЮ представления об открытии дисциплинарного производства в отношении судей Верховного Суда Украины и судей высших специализированных судов и предложения о принятии представления об освобождении судей от должности (от 21 мая 2002 года № 9-рп/2002, п. 7); возможность рассмотрения дела о привлечении судьи к дисциплинарной ответственности в его отсутствие (от 16 июня 2011 года № 5-рп/2011, пп. 3.5);

ежемесячное денежное содержание, ежемесячное пожизненное денежное содержание (от 14 декабря 2011 года № 18-рп/2011, пп. 3.2, 3.3, п. 1 р.ч.); уровень пенсии и ежемесячного пожизненного денежного содержания (от 11 октября 2005 года № 8-рп/2005); ежемесячное пожизненное денежное содержание (от 18 июня 2007 года № 4-рп/2007, пп. 3.2, 3.3); финансирование ежемесячного пожизненного денежного содержания судей за счет средств Государственного бюджета Украины, а не Пенсионного фонда Украины (от 11 октября 2005 года № 8-рп/2005, п. 7; от 18 июня 2007 года № 4-рп/2007, пп. 3.3; от 22 мая 2008 года № 10-рп/2008, пп. 7.7); недопустимость установления законом предельного размера ежемесячного пожизненного денежного содержания или пенсии (от 11 октября 2005 года № 8-рп/2005, п. 7; от 18 июня 2007 года № 4-рп/2007, пп. 3.2, 3.4; от 22 мая 2008 года № 10-рп/2008, пп. 7.5).

СТРАХОВЫЕ ВЫПЛАТЫ – право застрахованных граждан, потерпевших на производстве от несчастного случая или профессионального заболевания, на возмещение морального ущерба за счет владельца или уполномоченного им органа (работодателя) (от 8 октября 2008 года № 20-рп/2008, п. 5, 6).

СУД – зависимость реализации права на судебную защиту от создания государством надлежащих условий для деятельности судов, обеспечение судей гарантиями надлежащего осуществления правосудия (от 24 июня 1999 года № 6-рп/99, п. 3; от 3 октября 2001 года № 12-рп/2001, п. 4; от 10 июля 2012 года № 1-в/2012, пп. 5.2.2); о размере заработной платы работников аппарата судов (от 18 июня 2007 года № 4-рп/2007, пп. 3.5; от 22 мая 2008 года № 10-рп/2008, пп. 7.6); судейское самоуправление (от 10 января 2008 года № 1-рп/2008, пп. 5.1); см. также: система судов общей юрисдикции;

юрисдикция судов – пределы юрисдикции Высшего арбитражного суда Украины (от 1 октября 1998 года № 13-рп/98, п. 3); недопустимость наделения суда полномочием давать согласие на привлечение лица (включая и народного депутата Украины) к уголовной ответственности (от 11 июля 2000 года № 2-в/2000, пп. 3.2); подведомственность любых обращений физического лица о защите своих прав и свобод (невозможность отказать в правосудии) (от 23 мая 2001 года № 6-рп/2001, п. 3); подведомственность жалоб на акты, касающиеся обеспечения обороноспособности государства, государственной безопасности, внешнеполитической деятельности государства, сохранения государственной, военной и служебной тай-

ны (от 23 мая 2001 года № 6-рп/2001, пп. 4.1); подведомственность жалоб на акты и действия служебных лиц органов дознания, предварительного следствия, прокуратуры, суда (от 23 мая 2001 года № 6-рп/2001, пп. 4.2); невозможность внесудебного обжалования актов и действий судей, касающихся осуществления правосудия (от 23 мая 2001 года № 6-рп/2001, пп. 4.2); подведомственность актов о назначении или увольнении должностных лиц Президентом Украины, Верховной Радой Украины (от 7 мая 2002 года № 8-рп/2002); подведомственность хозяйственным судам дел о признании недействительными действующих нормативных и ненормативных актов (от 2 июля 2002 года № 13-рп/2002); определение подсудности дел и сроков обращения в суд (от 22 июня 2004 года № 13-рп/2004, п. 3); решение земельных споров физических и юридических лиц с органом местного самоуправления как субъектом властных полномочий (от 1 апреля 2010 года № 10-рп/2010, п. 5, п. 1 р.ч.); подсудность отдельных категорий административных дел (от 29 августа 2012 года № 16-рп/2012);

– судебный контроль – судебный контроль досудебного следствия (от 30 января 2003 года № 3-рп/2003, п. 9, 10); судебный контроль за правомерностью возбуждения уголовного дела (от 30 июня 2009 года № 16-рп/2009, пп. 3.2, п. 4, 6); судебный контроль за исполнением судебных решений (от 13 декабря 2011 года № 17-рп/2011, пп. 6.3);

финансовое обеспечение деятельности судов (от 11 марта 2010 года № 7-рп/2010); недопустимость сокращения расходов на финансирование судов (от 24 июня 1999 года № 6-рп/99; от 20 марта 2002 года № 5-рп/2002, п. 5); постоянное обеспечение финансирования судов (от 3 октября 2001 года № 12-рп/2001, п. 4); определение отдельно в Государственном бюджете Украины расходов на содержание судов (от 3 октября 2001 года № 12-рп/2001, п. 4; от 18 июня 2007 года № 4-рп/2007, пп. 3.5; от 11 марта 2010 года № 7-рп/2010, пп. 3.3, п. 1, 2 р.ч.; от 14 декабря 2011 года № 18-рп/2011, пп. 3.3).

СУДЕБНЫЕ РЕШЕНИЯ – см.: исполнение решений суда.

СЧЕТНАЯ ПАЛАТА – сфера применения полномочий (от 23 декабря 1997 года № 7-зп; от 21 декабря 2000 года № 4-в/2000, п. 3, 4; от 12 февраля 2002 года № 3-рп/2002, пп. 3.4).

ТРЕТЕЙСКИЙ СУД – исполнение решений третейских судов (от 24 февраля 2004 года № 3-рп/2004, п. 5, п. 1 р.ч.); задача третейского суда (от 10 января 2008 года № 1-рп/2008, п. 4); третей-

ское рассмотрение не является правосудием (от 10 января 2008 года № 1-рп/2008, п. 4); третейское самоуправление не является тождественным судебному самоуправлению, общественным организациям (от 10 января 2008 года № 1-рп/2008, пп. 5.1, 5.2).

УГОЛОВНОЕ СУДОПРОИЗВОДСТВО (от 30 июня 2009 года № 16-рп/2009, пп. 3.2, п. 6); дело о Римском уставе (от 11 июля 2001 года № 3-в/2001); понятия “служебное преступление”, “служебное лицо” (от 30 октября 2003 года № 18-рп/2003, п. 3; п. 1 р.ч.); допустимость доказательств в уголовном деле (от 20 октября 2011 года № 12-рп/2011); допустимость установления порядка ознакомления обвиняемого и защитника с материалами уголовного дела (от 18 января 2012 года № 1-рп/2012, пп. 4.3); нераспространение квалифицирующего признака «работник правоохранительного органа» на работника государственной исполнительной службы (от 18 апреля 2012 года № 10-рп/2012).

УПОЛНОМОЧЕННЫЙ ВЕРХОВНОЙ РАДЫ УКРАИНЫ ПО ПРАВАМ ЧЕЛОВЕКА – квалификационные требования к кандидату на должность Уполномоченного Верховной Рады Украины по правам человека (от 18 апреля 2000 года № 5-рп/2000, п. 2); обращение в ВСЮ о наличии оснований для освобождения судьи от должности, о факте дисциплинарного проступка судьи Верховного Суда Украины или судьи высшего специализированного суда (от 21 мая 2002 года № 9-рп/2002, п. 7).

УСЫНОВЛЕНИЕ – разница в возрасте между усыновителем и ребенком (от 3 февраля 2009 года № 3-рп/2009).

ФОНД ГОСУДАРСТВЕННОГО ИМУЩЕСТВА УКРАИНЫ – статус (от 1 июля 1998 года № 9-рп/98, п. 3).

ЦЕНЗ – возрастной ценз (от 18 апреля 2000 года № 5-рп/2000; от 7 июля 2004 года № 14-рп/2004, пп. 4.1; от 18 сентября 2008 года № 18-рп/2008, пп. 3.1, 3.2); избирательный ценз (от 30 января 2002 года № 2-рп/2002, пп. 4.1, 4.2).

ЦЕНТРАЛЬНАЯ ИЗБИРАТЕЛЬНАЯ КОМИССИЯ (ЦИК) – запрет обращаться в ЦИК с жалобами, касающимися подготовки и проведения выборов Президента Украины, в день голосования и следующие дни избирательного процесса, рассматривать ЦИК такие жалобы (от 19 октября 2009 года № 26-рп/2009, пп. 3.6); полномо-

чие ЦИК устанавливать порядок ведения Государственного реестра избирателей (от 19 октября 2009 года № 26-рп/2009, пп. 3.13).

ЦЕНТРАЛЬНЫЕ ОРГАНЫ ИСПОЛНИТЕЛЬНОЙ ВЛАСТИ – образование центральных органов исполнительной власти (от 6 июля 1998 года № 10-рп/98); реорганизация министерств и других центральных органов исполнительной власти (от 28 января 2003 года № 2-рп/2003); участие Президента Украины в формировании центральных органов исполнительной власти и регламентации их деятельности (от 8 июля 2008 года № 14-рп/2008; от 2 октября 2008 года № 19-рп/2008, пп. 3.2; от 8 октября 2008 года № 21-рп/2008, пп. 2.2, 2.3); назначение и увольнение руководителей центральных органов исполнительной власти (от 8 октября 2008 года № 21-рп/2008, пп. 2.3); полномочие Госфинуслуг по надзору за страховой деятельностью (от 3 декабря 2008 года № 27-рп/2008).

ЦЕНЫ И ТАРИФЫ – цены и тарифы на жилищно-коммунальные и иные услуги (от 10 февраля 2000 года № 2-рп/2000); установление предельного уровня тарифа в сфере предоставления услуг по оформлению подписных изданий и доставке их подписчикам (от 16 марта 2004 года № 6-рп/2004, п. 6, 7); допустимость регулирования законом минимальной цены на сахар (от 15 апреля 2004 года № 10-рп/2004, п. 3, 4).

ЮРИДИЧЕСКАЯ ОТВЕТСТВЕННОСТЬ – возможность наступления ответственности (от 9 февраля 1999 года № 1-рп/99, п. 2); неопределенность цели назначения смертной казни как вида ответственности (от 29 декабря 1999 года № 11-рп/99, п. 5); принцип индивидуализации юридической ответственности (от 2 ноября 2004 года № 15-рп/2004, п. 4, 5); назначение судом более мягкого наказания (от 2 ноября 2004 года № 15-рп/2004); принцип справедливости наказания (от 2 ноября 2004 года № 15-рп/2004, п. 5);

отдельные субъекты ответственности – ответственность юридических лиц (от 9 февраля 1999 года № 1-рп/99, п. 3; от 30 мая 2001 года № 7-рп/2001); ответственность государства перед человеком за свою деятельность (от 30 мая 2001 года № 7-рп/2001, п. 2); ответственность органов дознания, предварительного (досудебно-го) следствия, прокуратуры и суда за причиненный гражданам материальный и моральный ущерб незаконными действиями этих органов (от 3 октября 2001 года № 12-рп/2001, п. 4, 5); конституцион-

ная ответственность Президента Украины (от 10 декабря 2003 года № 19-рп/2003, п. 4, пп. 1.2 р.ч.);

уголовная ответственность (от 27 октября 1999 года № 9-рп/99, п. 2, 3, п. 1 р.ч.; от 26 января 2011 года № 1-рп/2011); привлечение к уголовной ответственности (от 27 октября 1999 года № 9-рп/99, п. 3, п. 1 р.ч.); смертная казнь как вид наказания (от 29 декабря 1999 года № 11-рп/99); недопустимость наделения суда полномочием давать согласие на привлечение лица к уголовной ответственности (от 11 июля 2000 года № 2-в/2000, пп. 3.2); установление в законе единых принципов применения уголовной ответственности (от 2 ноября 2004 года № 15-рп/2004, пп. 4.2); замена смертной казни пожизненным лишением свободы (от 26 января 2011 года № 1-рп/2011, п. 4, 5, п. 1 р.ч.);

административная ответственность – привлечение народного депутата Украины к административной ответственности (от 10 апреля 2003 года № 7-рп/2003, п. 2, 4, пп. 1.3 р.ч.); административная ответственность в сфере обеспечения безопасности дорожного движения (от 22 декабря 2010 года № 23-рп/2010).

ЮРИДИЧЕСКИЕ ЛИЦА – порядок подписания внешнеэкономических договоров (от 26 ноября 1998 года № 16-рп/98); возможность предоставления обратного действия во времени законам, в случае если они смягчают или отменяют ответственность юридических лиц (от 9 февраля 1999 года № 1-рп/99, п. 3, п. 1 р.ч.); образование профсоюзов (от 18 октября 2000 года № 11-рп/2000); ответственность юридических лиц (от 30 мая 2001 года № 7-рп/2001); налогообложение предприятий с иностранными инвестициями (от 29 января 2002 года № 1-рп/2002, от 14 марта 2002 года № 3-уп/2002); введение порядка денежных взаиморасчетов на энергорынке с использованием распределительных счетов в учреждениях уполномоченного банка (от 12 февраля 2002 года № 3-рп/2002); охраняемый законом интерес акционера, акционерного общества (от 1 декабря 2004 года № 18-рп/2004, п. 4, п. 2 р.ч.); права и законные интересы кредиторов субъектов хозяйствования в коммунальном секторе экономики (от 20 июня 2007 года № 5-рп/2007, пп. 3.1); отстранение члена исполнительного органа общества от исполнения своих обязанностей (от 12 января 2010 года № 1-рп/2010).

ЯЗЫКОВЫЕ ПРАВА – понятие государственного языка (от 14 декабря 1999 года № 10-рп/99, п. 3, п. 1 р.ч.); применение украинского языка (от 14 декабря 1999 года № 10-рп/99); применение

ние языков в области кинематографии (от 20 декабря 2007 года № 13-рп/2007); язык судопроизводства (от 22 апреля 2008 года № 8-рп/2008, п. 5, 6; от 13 декабря 2011 года № 17-рп/2011, п. 4); применение украинского языка, применение и изучение языков национальных меньшинств в учебной и воспитательной работе в общеобразовательных учебных заведениях (от 2 февраля 2010 года № 4-рп/2010, п. 4); установление порядка применения языков (от 2 февраля 2010 года № 4-рп/2010, пп. 5.2).

ЗМІСТ

Передмова	3
Алфавітно-предметний покажчик до рішень і висновків Конституційного Суду України.	4

СОДЕРЖАНИЕ

Предисловие	69
Алфавитно-предметный указатель к решениям и заключениям Конституционного Суда Украины	70

Інформаційно-довідкове видання

**АЛФАВІТНО-ПРЕДМЕТНИЙ
ПОКАЖЧИК
ДО РІШЕНЬ І ВИСНОВКІВ
КОНСТИТУЦІЙНОГО СУДУ УКРАЇНИ
(1997 – 2012)**

**АЛФАВИТНО-ПРЕДМЕТНЫЙ
УКАЗАТЕЛЬ
К РЕШЕНИЯМ И ЗАКЛЮЧЕНИЯМ
КОНСТИТУЦИОННОГО СУДА УКРАИНЫ
(1997 – 2012)**

Переклад російською *О.С. Пазенко, О.В. Горбаченко, К.О. Пігнаста*

Технічний редактор *М.С. Чабан*
Комп'ютерна верстка *С.Я. Кожмана*
Коректор *К.С. Мірзамухамедова*
Художнє оформлення *Є.Ю. Музиченка*

Підп. до друку 22.01.2013. Формат 60×90¹/₁₆. Папір. офс. Гарнітура “Таймс”. Друк.
офс. Ум. друк. арк. 7,9. Обл.-вид. арк. 8,0. Наклад 300 прим. Зам. 30.
Віддруковано у видавництві “ЛОГОС”.
Свідоцтво ДК № 201 від 27.09.2000 р.
01030, Київ-30, вул. Богдана Хмельницького, 10, тел. 235-6003